

Päiväkirja yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamisesta varhaiskasvatuksessa

Triin Matso

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Päiväkirja yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamisesta varhaiskasvatuksessa

Triin Matso
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2023

Päiväkirja yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamisesta varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimeksiantajan toimintaa vahvistaen varhaiskasvatuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä kirjoittajan omaa ammatillisuutta varhaiskasvatuksen kentällä. Toimeksiantajana opinnäytteessä oli Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan päivänä, jossa opinnäytteen aikana kirjoittaja toimi varhaiskasvatuksen opettajana havainnoiden ja kehittäen yhteisöllisyyttä. Opinnäytetyö on toteutettu päiväkirjamuotoisena (PONT), jossa on raportoitu työtä kahdentoista viikon ajan jokaiselle viikolle asetetun yhteisöllisyyttä askeleittain tukevan teeman mukaisesti. Opinnäytetyössä havainnoitiin kirjoittajan omaa toimintaa ryhmässä ja toimintaa analysoitiin ja reflektointiin viikoittain viikkoanalyseissä. Omaa osaamista ja sen kehitystä seurattiin teorian ja reflektoinnin kautta. Opinnäytetyö kehitti kirjoittajan ammattitaitoa varhaiskasvatuksen opettajana ja vahvisti hänen osaamistaan sosionomina. Toimeksiantajalla oli tarve lapsiryhmän yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamiseen, joka toteutui erilaisia varhaiskasvatuksen pedagogisia painotuksia hyödyntäen.

Opinnäytetyö kehitti kirjoittajan ammatti-identiteettiä varhaiskasvatuksen opettajana ja sosionomina. Kirjoittajan osaaminen lisääntyi erityisesti osallisuuden pedagogiikan teoriasta, yhteisöllisistä menetelmistä ja näiden tuomisesta käytännön työhön. Teoriatietoa ja ammatti-osaamista reflektointiin päivittäin, ja näiden avulla toimeksiantaja sai kattavan käsityksen, miten varhaiskasvatuksessa voidaan vahvistaa yhteisöllisyyttä 1-3 vuotiaiden ryhmässä. Toimeksiantaja sai myös tutkimuksen aikana päivittyvää tietoa ja hyväksi havaittuja menetelmiä käsiteltiin työyhteisössä. Opinnäytteestä voidaan saada uusia ideoita, oppia yhteisöllisyyden vahvistamisen menetelmiä ja nähdä, miten teoria aiheen ympäriltä on toiminut käytännössä.

Triin Matso

A diary of establishing communal operational culture in early childhood education

Year

2023

Pages

71

The objective of this thesis was to develop the commissioner's operation by strengthening the communal operating culture of early childhood education and the writer's professionalism in the field of early childhood education. The commissioner of the thesis was the City of Helsinki's Education Divisions kindergarten, and during the thesis, the author worked there as an early childhood education teacher, observing and developing a sense of community. The thesis was implemented in diary format (PONT), in which work was reported for twelve weeks according to a theme that supports communality step by step set for each week. In the thesis, the author's own actions within the group were observed, and this behavior was analyzed and reflected upon weekly in week analyses. The author monitored her own competence and her development through theory and reflection. The thesis developed the author's professional skills as an early childhood education teacher and strengthened her competence as a Bachelor of Social Services. The client needed to strengthen the communal operating culture of the children's group, which was realised by utilising various pedagogical priorities in early childhood education.

The thesis developed the writer's professional identity as an early childhood education teacher and Bachelor of Social Services. The author's knowledge of the theory of participatory pedagogy, communal methods and bringing these into practical work increased in particular. Theoretical knowledge and professional skills were reflected daily, and with the help of these, the commissioner gained a comprehensive understanding of how communality can be strengthened in early childhood education in a group of 1-3-year-olds. The commissioner also received updated information during the study, and the tried and tested methods were discussed in the work community. The thesis can provide new ideas, learn methods for strengthening communality, and show how the theory around the topic has worked in practice.

Keywords: early childhood education, communality, participatory pedagogy

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nykytilanne.....	7
2.1	Nykyinen työ ja osaaminen	7
2.2	Sidosryhmät	8
2.3	Vuorovaikutustaidot	10
3	Yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen	10
3.1	Varhaiskasvatus.....	11
3.2	Yhteisöllisyys.....	11
3.3	Osallisuuden pedagogiikka	13
4	Päiväkirjaraportointi	15
4.1	Viikko 1: Ryhmän toiminnan havainnointi	15
4.2	Viikko 2: Oppiva työyhteisö	20
4.3	Viikko 3: Vertaisoppiminen	25
4.4	Viikko 4: Myönteinen minäkuva	28
4.5	Viikko 5: Pienryhmät leikki-, kaveri-, ja tunnetaitojen tukena	33
4.6	Viikko 6: Yhteistyö huoltajien kanssa	38
4.7	Viikko 7: Meidän ympäristömme	41
4.8	Viikko 8: Tunnetaidot	45
4.9	Viikko 9: Erilaisia samanlaisia	48
4.10	Viikko 10: Yhdenvertaisuus	53
4.11	Viikko 11: Suomen luonto	56
4.12	Viikko 12: Myönteinen tulevaisuuskuva	59
5	Yhteenveto	63
	Lähteet.....	68
	Kuviot	72

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee varhaiskasvatuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja sen vahvistamista. Työelämäkumppanini on Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusyksikkö, eli päiväkoti, jossa olen aloittanut työskentelyn varhaiskasvatuksen opettajana tämän vuoden alussa. Hain työpaikkaa varhaiskasvatuksen sosionomina, mutta minut palkattiin varhaiskasvatustilain sallissa määräämällä tavalla varhaiskasvatuksen opettajaksi. Saan työssäni tarvittavaa tukea koulutukseni mukaisesti myös sosionomin työn kehittämiseen ja työnkuvan sisäistämiseen, mikä voi olla yksiköittäin esiin nousseiden tarpeiden pohjalta varsin erilainen. Koen varhaiskasvatuksen sosionomin työn painopisteen olevan työn alkuvaiheessa havainnointi, lapsen positiivisen minäkuvan tukeminen ja kiusaamista ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevän yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä huoltajien kuin muidenkin varhaiskasvatukseen ja toimialueeseen liittyvien toimijoiden kanssa.

Opinnäytteeni on autoetnografinen, eli omiin kokemuksiin perustuva tutkimus ja toteutusmuotona on tutkimuksellinen kehittämistoiminta. (Tietoarkisto 2023.) Työn tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria yhteisöllisempään suuntaan auttaen lapsia kiinnittymään omiin yhteisöihinsä ja luoden lapsille myönteistä tulevaisuuskuvaa. Opinnäytteessä havainnoin ja reflektoin omaa työnkuvaani, toimintaani ja lapsiryhmässä käyttämiäni menetelmiä. Oman ryhmäni lapset ovat 1-3 vuotiaita, ja varhaiskasvatuksessa pienimpien kohdalla yhteisöllisyyden kokemukset voivat jäädä suppeiksi. Opinnäytteeni avulla haluan kehittää omaa ammatillisuuttani tarpeisiin sopivien menetelmien käytössä, teorian tiedon avulla ja käytännön työssä. Teoriapohjani koostuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja ajankohtaisesta teoriakirjallisuudesta, jossa käsitellään valitsemaani viitekehystä.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää toimeksiantajan toimintaa vahvistaen varhaiskasvatuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä omaa ammatillisuuttani varhaiskasvatuksen kentällä. Uskon yhteisöjen merkityksen yksilön elämässä vahvistuvan tulevaisuudessa, ja mielestäni onkin tärkeää huomioida tämä jo varhaiskasvatuksen pienimmistä lapsista lähtien. Suomen moninaisuudessa ja monikulttuurisuuden kasvaessa kaikkien on tärkeää tuntea kuuluvansa osaksi omia yhteisöjään niiden arvostettuna jäsenenä ja omana itsenään.

Omaan päiväkotiin kuuluu lapsia erilaisista taustoista ja myös lapsia, joille suomi on toinen äidinkieli (s2). Päiväkoti on monikulttuurisella alueella, josta löytyy myös erikielisiä päiväkotiteja. Mielestäni oma ryhmäni on oivallinen opinnäytetyöni tavoitteiden havainnointiin ja valmiin työn hyödyt voivat herätellä mielenkiintoa myös muiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten suunnitelmissa.

2 Nykytilanne

Olen töissä Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatyksikössä, päiväkodissa, jossa toimin pienten ryhmän opettajana. Ryhmässä on 1-3-vuotiaita lapsia ja tiimiini kuuluu lisäksi kaksi lastenhoitajaa.

Olen aloittanut työt tammikuussa, eikä minulla ole varhaiskasvatustyöstä aiempaa kokemusta opiskelujen, aiemman harjoittelun ja nuorempana toimimani kerhonohjaajan työn lisäksi. Kumpikin ryhmän lastenhoitajista on työskennellyt alalla useamman vuoden.

2.1 Nykyinen työ ja osaaminen

Päiväkodin asiakaskunta on moninaista ja päiväkodissa esiintyy useita eri kansalaisuuksia. Moninaisuus ja monikulttuurisuus näkyvät myös päiväkodin työntekijöissä ja vakituisissa sijaisissa.

Työtehtäviini varhaiskasvatuksen opettajana kuuluu vastuu ryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, arvioinnista ja dokumentoinnista. Vastuullani on lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen ja tähän sisältyy myös lasten vahvuuksien ja mahdollisten tuen tarpeiden havainnointi, ja niiden tukeminen pedagogisin keinoin. Opettajan työhön kuuluu kasvatuksessa erilaisten painotusten monipuolinen osaaminen, ja lasten ikä- ja kehitystasoinen leikin ja osallisuuden tukeminen. Tämän lisäksi päivittäinen yhteistyö huoltajien kanssa vaatii ammattitaitoa varmistaa vanhempien osallisuus, hyviä vuorovaikutustaitoja ja kulttuurista osaamista. (OAJ 2023.)

Työssäni painottuu myös koulutukseni mukainen osaaminen varhaiskasvatuksen sosionomina, pedagogisen sekä yhteisöllisen toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja dokumentointi. Lapsen tuen tarpeen lisäksi minun tulee tunnistaa myös hänen hyvinvointiaan tukevat toimet, ja suunnitella, toteuttaa, arvioida ja toteuttaa niitä. Sosionomin työhön liittyy vahvasti monialainen yhteistyö sote-palveluiden kanssa ja lapsen pedagogisen opetuksen lisäksi syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy. Perheiden kanssa arvioidaan yhteistyössä tarpeen mukaan lapsen ja perheen sosiaalisen tuen tarvetta, tuetaan vanhemmuutta ja neuvotaan ja ohjataan sote-palveluiden piiriin sekä kehitetään tukemisen keinoja. (Talentia 2023.)

Käytännössä yhdistelen työssäni osaamaani ja oppimaani tarpeiden mukaan. Pääpaino työssäni on tällä hetkellä sen pedagogisessa osaamisessa, ja suunnittelen päivittäin ryhmän lasten taitoihin sopivia ja niitä kehittäviä toimintoja. Suunnittelun toiminnan lisäksi opetus painottuu arkisissa hetkissä, arjen taidoissa kuten siirtymätilanteissa. Tehtävät vaihtelevat päivien ja vuorojen mukaan, mutta yleisenä runkona toimii aamupala- vessatauko- pukeutuminen- ulkoilu- ulkovaatteiden riisuminen- vessatauko-vapaa leikki- päiväpiiri- lounas- vessatauko- päiväuniaika- vessatauko- vapaa leikki- välipala- askartelu/pienryhmätoiminta/musiikkihetki-

vessatauko- ulkoilu. Työtä kehittäessäni suunnittelen pedagogisen toiminnan vahvistamaan muun oppimisen lisäksi yhteisöllisyyttä, ja sen ollessa keskeinen teemamme, jaan suunnittelmiani ja tiimini käyttämiä menetelmiä koko talon yhteisissä palaverissa ja yksikön opettajien palaverissa resurssien ja tarpeen mukaan.

Työssäni tarvitaan ennen kaikkea hyviä vuorovaikutustaitoja ja tämän lisäksi empatiaa, kykyä ymmärtää toisen käytöksen syitä, puheeksi ottamisen taitoa (niin lasten kuin muiden työntekijöidenkin), teoretietoa varhaiskasvatusta ohjaavista säännöistä, laista ja käsitteistä, kokemusta käytännön työstä, taitoa oppia muilta ja kykyä havaita ja tunnista erilaisia asioita ja ilmiöitä sekä hyvää tilannetajua ja kokonaisuuksien hahmottamiskykyä. Näiden lisäksi tarvitsen tietoa ryhmän ja lasten menneistä asioista, jotta pystyn suunnittelemaan toimintaa, arvioimaan kehitystä ja toimimaan turvallisesti ja lain mukaisesti esim. hakutilanteissa määrättyjen hakijoiden suhteen. Nykyisessä työssäni olen saanut lisää ammattiosaamista työn ja sen reflektoinnin myötä sekä vahvistanut tiimiläisten vahvan ja pitkän ammattitaidon myötä luottamustani muiden ammattitaitoon ja koen sen työntekijänä hyvin tärkeäksi.

Oman havainnointini ja työpaikalta saadun palautteen myötä arvioin osaamistasoni olevan tällä hetkellä tasapainossa työpaikan ja työtehtävieni osaamisvaatimuksiin. Minulla on syvä ymmärrys työtehtävistäni sekä suoriudun niistä vastuuni mukaisesti, sekä kokeilen erilaisia toimintatapoja ja opin niistä, enkä koe vaikeidenkaan asioiden puheeksi ottamista hankalaksi. Olen onnellinen, että olen päässyt tiimiin, jossa työskentelen, koen työni mieleiseksi sekä ammattitaitoani monipuolisesti kehittäväksi. Toivon tulevaisuudessa kehittyväni pedagogisen toiminnan suunnittelussa niin että osaan suunnitella ja perustella toiminnan nopeassakin aikataulussa lasten ikä- ja kehitystasojen mukaiseksi. Käytännöllisenä ihmisenä tämä vaatii kuitenkin teoretiedon lisäksi mielestäni myös ammatillisuuden alkuvaiheessa nopeita kokeiluja, joista oppia. En siis niinkään pelkää epäonnistua, jos olen arvioinut toiminnan suunnitteluvaiheessa sopivaksi, koska toimintaa reflektoiden se opettaa ja avaa uusia ideoita.

2.2 Sidosryhmät

Päiväkodin toimintakulttuurin taustalla ovat viikoittaiset talon ja tiimien palaverit, sekä yksikön opettajien noin kerran kuukaudessa pidettävä oma peda-kokous. Kaikista näistä kirjataan muistiot, joista kokousten sisällöt voi käydä lukemassa jälkepäin. Työyhteisöni kuuluvat oman päiväkodin henkilöstön lisäksi yksikön muut päiväkodit, ryhmäperhepäivähoito ja alueen muut perhepäivähoitajat. Yksiköllä on oma kiertävä sijainen ja S2(suomi toisena kielenä)-opettaja sekä erityisopettaja. Yhteistyötä heidän ja myös varhaiskasvatuksen sidosryhmien, kuten neuvolan ja muiden toimijoiden kanssa tehdään tarpeiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksessa tehdään laajasti yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, joista oleellisin lasten terveellisen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta on yhteistyö huoltajien kanssa. Kasvatusyhteistyö rakentuu molemminpuolisesta luottamuksesta ja keskinäisestä

kunnioituksesta, minä toteutumisen vastuu on varhaiskasvatuksen järjestäjällä. Huoltajien lisäksi kasvatustyöhön liittyvistä asioista keskustellaan varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken, huoltajien ja henkilöstön keskustelut luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Yhteistyö on tärkeää etenkin siirtymävaiheissa ja varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa, ja sillä on vahva merkitys perheiden moninaisuuden huomioinnissa, lapsen tuen tarpeen arvioinnissa ja huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvien kysymysten tukemisessa. Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua toiminnan tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen ja Yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 38.)

Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoja ovat kaikki tarpeen mukaiset alueelliset ja paikalliset toimijat, joiden kanssa tehtävä yhteistyö on varhaiskasvatukselle luontaista. Näitä ovat sote-palveluiden ammattilaiset kuten lastenneuvolan ja lastensuojelun toimijat, joiden kanssa tehtävä yhteistyö korostuu huolesta lapsen hyvinvoinnissa ja kehityksessä tai tuen tarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa. Muita yhteistyötahoja voivat olla opetuksesta, liikunnasta, kirjastosta ja kulttuurista vastaavat tahot, jotka lisäävät varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukevat varhaiskasvatuksen tavoitteita. Näiden lisäksi tarpeen mukaisia yhteistyötahoja voivat olla poliisi, kolmannen sektorin palvelut (seurakunta, järjestöt) ja ravitsemus- ja siivouspalvelut. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 38-39.)

Kuvio 1: Varhaiskasvatuksen sidosryhmät

Työni kannalta on oleellista hakea monialaista yhteistyötä tarpeiden mukaisilta toimijoilta ja luottaa alojensa ammattilaisten arvioon sekä dokumentoida nämä tiedot. Näihin lukeutuvat kaikki lapsen kasvuun, kehitykseen, opetukseen ja sosiaaliseen osaamiseen liittyvä tieto ja havainto, joka vaikuttaa lapsen edun toteutumiseen.

2.3 Vuorovaikutustaidot

Työn tekemiseen liittyy paljon erilaisia vuorovaikutustilanteita. Voitaisiin sanoa, että työpäivällä kaikki toiminta on vuorovaikutusta, sillä eleet, ilmeet ja aktiivisuus sisältyvät myös siihen. Työkavereiden kanssa pääasiallinen viestintä on kuitenkin sanallista, ja erilaisten puhe- tapojen myötä vuorovaikutuksessa olennaista on pyrkimys ymmärtää toisen tavoitteita ja ajatuksia. Vuorovaikutus työkavereiden kanssa luo ryhmään ilmapiirin, jonka lapset aistivat ja se vaikuttaa kaikkiin tilanteissa oleviin. Ilmapiiri on yksi yhteisöllisyyden tunteen määrittäjä, onko ryhmässä hyvä olla ja onko ryhmään kiva tulla?

Kasvatuksen ammattilaisina vuorovaikutukseen liittyy myönteisyyden ja tuen lisäksi myös ymmärryksen sekä tilan antaminen sitä tarvittaessa. Varhaiskasvatuksen kasvattajilla on myös vastuu ja velvollisuus sekä kehittää toimintaa kuin puuttua sen epäkohtiin, mielestäni paras menetelmä asioiden puheeksi otossa on dialoginen työote eli arvostava ja avoin keskustelu, josta kaikki osapuolet voivat oppia.

Työhön kuuluvat vuorovaikutustilanteet huoltajien ja sidosryhmän kanssa voivat olla positiivisesta kehittävään tai jopa haasteelliseen. Kaikissa tilanteissa kasvattajana on tärkeää muistaa sensitiivisyys ja arvostava kohtaaminen. Haastavissa tilanteissa linjana on aina laki ja lapsen etu.

Koen tällä hetkellä koulutukseni sekä aiemman työhistoriani vuoksi osaavani tarpeiden mukaisen vuorovaikutuksen varsin vahvasti, kuitenkin tämä voi tuoda osaamiselleni myös haasteita, jos unohdan jokaisen tilanteen ainutlaatuisuuden eli vertaan tai ryhmittelen asioita tai tilanteita toisiinsa. Uskon työn opettavan käytännössä erilaisten tilanteiden monipuolisuuden ja perheiden moninaisuuden, ja aloittelevana opettajan minun onkin tärkeää ymmärtää olevani uuden ammattiurani alussa.

3 Yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen

Varhaislapsuudessa on tärkeää tunnistaa lapsi omaksi yksilökseen ja erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseneksi. Pienen lapsen merkittävin kodin ulkopuolinen kasvuympäristö on varhaiskasvatus, jonka tärkein tehtävä on toteuttaa lasten oikeuksia. Varhaislapsuutta koskeviin oikeuksiin lukeutuu myös lasten yhteiskunnallisen toimijuuden edistäminen. (Heinonen ym. 2016, 148-151.) Kun tavoitteena on varmistaa lapsen oikeus osallistumiseen ja

vaikuttamiseen, tulee varhaiskasvatuksen toiminta toteuttaa niin että lasten näkemykset voidaan huomioida heidän ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Lasten näkemysten huomiointi on välttämätöntä ryhmän hyvän ilmapiirin luomiseksi ja syrjinnän ja kiusaamisen ehkäisemiseksi. Pienten lasten näkemysten tueksi tarvitaan oppimisympäristöjä, toimintaa ja toimintoja, jotka edistävät lapsen omaa toimijuutta. (Heinonen ym. 2016, 161-162.) Yhteisöllinen toimintakulttuuri edistää edellä mainittuja sekä vahvistuu niiden myötä. Hyödynnän kehittämistyönsäni laajasti varhaiskasvatuksen laaja-alaisen oppimisen ja osaamisen alueita sekä monipuolisia työtapoja, joiden suunnitteluun lapset pääsevät vaikuttamaan omien edellytystensä mukaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 24.)

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämää tai tuottamaa palvelua, päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitoa. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Kaikkia näitä toimintamuotoja velvoittaa varhaiskasvatuslaki, jonka tavoitteet perustuvat lapsen edun ensisijaisuuteen ja lapsen iän ja kehityksen mukaiseen kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen, terveyteen ja hyvinvointiin. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuslain muita tavoitteita ovat lapsen oppimisen edellytysten tukeminen, elinikäisen oppimisen edistäminen ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen; monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttaminen ja myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen; Kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatusympäristön varmistaminen; lasta kunnioittavan toimintatavan ja lapsen ja varhaiskasvatushenkilöstön välisten pysyvien vuorovaikutussuhteiden turvaaminen; jokaisen lapsen yhdenvertaisten mahdollisuuksien antaminen varhaiskasvatukseen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä valmiudet ymmärtää ja kunnioittaa kulttuuriperinnettä sekä jokaisen omaa kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa; tunnistaa jokaisen lapsen yksilöllinen tuen tarve ja vastata siihen; kehittää lapsen vuorovaikutustaitoja ja toimimista ryhmässä sekä ohjata lasta vastuulliseen ja kestävään toimintaan, kunnioittamaan muita ihmisiä ja toimimaan yhteiskunnan jäsenenä; varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omaa itseään koskeviin asioihin; toimia lapsen huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen ja kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen parhaaksi sekä tukea huoltajia kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

3.2 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys voidaan määritellä sen tuottaman tunteen mukaan. Yksilö voi tuntea kuuluvansa ryhmään, kun hänen tarpeensa ryhmän jäsenenä toteutuvat, ja ryhmä sitoutuu yhdessä olemaan. Yhteisön toiminnan rakentuessa yksilöiden tunteiden, tarpeiden ja muiden tekijöiden

mukaan, alkaa siitä muodostua yksilön yhteisöllisyyden kokemus. Yhteisön keskeinen ero muihin ryhmiin on yhteisön toiminnassa muodostuva positiivinen tunneside. (Koivula 2013, 21.)

Yhteisöllisyyteen kuuluu neljä peruselementtiä; jäsenyys, vaikuttaminen, integraatio ja jaettu emotionaalinen yhteys. Päiväkodin aikuisten määrittelemät ja rajaamat lapsiryhmät ovat yksilöstä riippumattoman jäsenyyden muoto, jossa yhteisön jäsenyys ja siihen sitoutuneisuus näyttäytyy yksilön toimintaan osallistumisena. Yhteisöllisyyden kokemus määritellään yksilöiden toiminnan perusteella. (Koivula ym. 2013, 21.)

Päiväkotiympäristöllä on suuri merkitys pienen lapsen yhteisöllisyyden kokemuksilla, sillä siellä saadaan ensimmäisiä kokemuksia vertaisyhteisöön kuulumisesta ja siitä, millaista on olla yhteisön jäsen, miltä siihen kuuluminen tuntuu, miten yhteisön jäsenyys saavutetaan ja millaisia haasteita yhteisöön kuulumisen voi sisältää. Päiväkodissa lapsen arkeen sisältyy olennaisesti yhdessä oppimista ja tekemistä, joiden myötä lapsen sosiaalinen identiteetti alkaa rakentumaan. Varhaiskasvatuksen oppimisalueisiin vahvasti kuuluvat tunne-, vuorovaikutus-, leikki-, ja kaveritaidot rakentavat lasten suhdetta toisiinsa ja päiväkodin aikuisiin. Näiden taitojen kehittämisessä päiväkodin aikuisilla on merkittävä rooli, ja ne helpottavat lasten sosiaalista osaamista ja yhteisön jäsenyyden saavuttamista. Päiväkodin lapsiryhmän rakenne on kehittyvä prosessi, ja se vaatii lapsen aktiivista toimintaa muodostuakseen yhteisöksi. Erialaisten vuorovaikutusmallien ja taitojen myötä ryhmä muodostuu omanlaisekseen, ja lasten omaksumat roolit aktiivisina toimijoina vaihtelevat edelleen monien tekijöiden mukaan. (Koivula 2013, 22.)

Yhteisöllisyydelle oleellisten taitojen perusta syntyy varhaislapsuuden ensimmäisissä ryhmissä. Päiväkodissa yhteisöllisyyteen kasvetaan ja sen annetaan rakentua päiväkodin aikuisten tuella, aikuisten rooli on sekä edistää yhteisön kehittymistä kuin myös toimia sen roolimallina. Kun yhteisöllisyyden kokemuksia on saatu jo pienenä, on niiden rakentaminen tulevaisuudessa, seuraavaksi esim. koulussa, jo luontevaa ja sujuvaa. Lapsen omaksuessa keskeisiä yhteisöllisyyden taitoja, siirtyvät ne myös lapsen mukana hänen uusiin yhteisöihinsä esim. harrastusryhmät, siirtymät jne. (Koivula 2013, 23.)

Toiminnallisen yhteisön keskiössä on kehittyvä vuorovaikutus ja toiminnan myötä muodostuva ryhmäidentiteetti. Vuorovaikutuksen edellytyksenä on lapsen sosiaaliset valmiudet, jotka kehittyvät lapsen tullessa kuulluksi ja ollessa osallinen toiminnassa. Osallisuudella tarkoitetaan mm. keskustelua, toimintaa ja yhdessäoloa. Kun lasta arvostavat kasvattajat luovat lasten osallisuutta tukevia arjen käytäntöjä, edistää se lasten ilmaisuja ja vuorovaikutusta muiden lasten ja aikuisten kanssa. Jotta osallisuuden kokemukset voidaan mahdollistaa ja yhteisöllisyyden tunne rakentuu, vaatii se yhdessä opettelemista ja eri osapuolten kuulluksi tuleamista, yhteistä neuvottelua ja asioista sopimista. (Eskel ja Marttila 2013, 77.) Lapsen kasvuyhteisö vaatii kasvattajan ammattitaidolta mm. reflektointikykyä ja hänen tehtävänä on luoda

tasavertainen ja luottamuksellinen vuorovaikutusilmapiiri kasvattajien ja huoltajien välille. Perhekohtaisen yhteistyön sujuminen huoltajien ja kasvattajien välillä lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi on kasvattajan vastuulla. (Eskel ja Marttila 2013, 78.)

Kasvuyhteisön eläessä ja muuttuessa sen soveltuvuus lapsille on merkittävässä osassa. Oikeanlaisessa ympäristössä lapsella on tarjolla sosiaalisia suhteita ja liikkumatilaa tutustua omaehtoisesti ja itsenäisesti ympäristöönsä löytäen sieltä toimintamahdollisuuksia. Hyvä ympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuden säädellä omaa toimijuuttaan. Monipuolinen ympäristö tarjoaa lapsille oman tilan ja erilaisia mahdollisuuksia. Pienen lapsen ympäristösuhteeseen liittyvät tunnekokemukset, ja toiminnallinen aktiivisuus. Ympäristösuhde on osa lapsen minuuden rakentumista, ja on aiheellista miettiä, miten lapset voisivat saada lähiympäristöstään ja elinpiiristään osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksia. Yhteisön osallisuutta ympäristöön voidaan vahvista lasten kuulluksi tullen ja aktiivisesti osallistuen. Lähiympäristö tarjoaa päiväkotiyhteisölle luovaa toimintaa, ja myös päiväkotit itse on osa lähiasukasympäristöä, jossa lasten ääntä voidaan tuoda näkyväksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi pihanäyttelyiden ja muiden tapahtumien järjestämistä. Lasten ilmaistessa itseään kasvuyhteisössään, voidaan lasten kokeaman todellisuuden avulla käydä dialogia muiden ihmisten kanssa. Kasvuyhteisössä osallisena toimiessa lapsen minäkuva kehittyy. (Eskel ja Marttila 2013, 92-94.)

3.3 Osallisuuden pedagogiikka

Lapsen henkilökohtainen kokemus varhaiskasvatuksen osallisuudesta voidaan jakaa arjen toimintoihin ja sosiaalisten suhteiden ja ryhmätoiminnan vuorovaikutukseen. Pienen lapsen osallisuuden määrittäminen rakentuu jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, erilaisissa valintatilanteissa ja lapsen vaikuttaessa yhteiseen toimintaan. Jo taaperoikäiset lapset ovat aktiivisia toimijoita, joita kasvattavilla aikuisilla tulee olla tietoa ja ymmärrystä lapsen ilmaisun tukemiseen. Myös lapsilla, jotka eivät vielä puhu, on paljon erilaisia mahdollisuuksia ilmaista itseään. (Elo, Fonsen, Heikka ja Leinonen 2020, Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa.)

Osallisuuden kokemukseen ei riitä pelkkä toimintaan osallistuminen, vaan sen tulee synnyttää positiivisia tunteita ja luoda lapselle oppimiseen mielekäs vuorovaikutustilanne, johon lapsi pystyy keskittymään. Osallisuuden kokemukset ovat yksilöllisiä, lasten tavat reagoida ympäristöön ja oppimiseen ovat myös tilannesidonnaisia, eikä yhden lapsen osallisuutta edistävä toiminta välttämättä toimi toiselle. Osallisuuteen sisältyy myös lapsen oma mahdollisuus säädellä toimijuutensa aktiivisuutta, aikuisen tukien ja auttaen vuorovaikutukseen kiinnittymistä. Osallisuus voidaan nähdä lapsen oikeutena vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja myös lapsen aktiivisena toimijuutena omissa oppimisessaan. Tämä tarkoittaa lapsen kokemusta ja vaikutusta ympäristössään, johon hän tarvitsee myös aikuista sekä vertaisuuksia jakamaan kokemuksia. Lapsen osallisuuden kokemuksissa aikuisen suhtautumisella on keskeinen

merkitys lapsen kokemaan arvostukseen ja merkitykseen, sekä lapsen aloitteesta yhteisen toiminnan ja sen kautta oppimisen mahdollistamiseen. (Elo ym. 2020, Pedagogisia...)

Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuutta tukevien käytäntöjen keskiössä on kasvattajien ammattitaito. Lasten ja kasvattajien väliset vuorovaikutussuhteet ja kohtaaminen vaikuttavat siihen toteutuuko vai estyykö lapsen osallisuus. Eri-ikäisillä lapsilla on erilaiset osallisuuden tarpeet ja taidot, ja osallisuuden prosessiin vaikuttaa myös sen kesto. Lasten osallistumismahdollisuuteen vaikuttavat myös rakenteet ja rutiinit. (Elo ym. 2020, Pedagogisia...)

Pienen lapsen osallisuuden luonteenomaiset osatekijät ovat lapsen merkityksellisyyden ja arvostuksen kokemukset, perustarpeiden täyttyminen ja lapsen tuleminen kuulluksi ja nähdyksi, tuettu ja turvallinen oppiminen, lapsen omat vaikutusmahdollisuudet ja hänen tukeminen niiden käyttöön, omatoimisuuden harjoittelu, vastuuseen kasvaminen ja ympäristön ja yhteisön tulkitseminen sekä niiden jakaminen toimijoihin joihin lapsi liittyy. (Elo ym. 2020, Pedagogisia...)

Osallisuuden pedagogiikan ja toimintakulttuurin keskiössä on vuorovaikutus, mikä tukee myös moninaisuutta pedagogiikassa. Jokainen lapsi on yhdenvertainen, ja lapsilla on samanlainen oikeus kuulua ryhmään ja tuntea itsensä arvokkaaksi yksilöksi omana itsenään. Tämän toteutumiseksi kasvattajan tulee osata kohdata lapsi yksilönä sekä eri yhteisöjen jäsenenä. Vuorovaikutusosaaminen on keskeinen osa varhaiskasvatuksen ammattilaisen työtä, ja sillä on suuri merkitys myös perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Koska vuorovaikutus määrittää koko varhaiskasvatuksen laadun ja sen yhteisön kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin, voidaan sanoa, ettei ilman vuorovaikutusta ole pedagogiikkaa. Vuorovaikutuksen laatu määrittyy sen vastavuoroisuuden ja dialogisuuden mukaan sekä lasten ja henkilöstön välisen lämmön ja myönteisten vuorovaikutussuhteiden tukeman lasten oppimisen ja kehityksen mukaan. (Kangas, Lastikka ja Karlsson 2021, 80.)

Varhaiskasvatuksen vuorovaikutuksen avainsana on sensitiivisyys, eli lapsen tunnetilaan viritäytyminen ja siihen vastaaminen. Sensitiivisessä vuorovaikutuksessa lasta ja hänen tunteitaan ymmärretään, kunnioitetaan ja arvostetaan ja sensitiivisyydellä vastataan lapsen rakkauksen ja huolenpidon sekä turvallisuuden tarpeeseen kunnioittamalla, huomioimalla ja kannustamalla häntä. (Kangas ym. 2020, 85-86.)

Sensitiivinen kasvatus tukee lapsen stressin säätelyä ja lisää hänen sosiaalista hyvinvointiaan ja oppimisen edellytyksiä. Kasvattajien sensitiivisyyttä ja ryhmän myönteistä ilmapiiriä voidaan tukea vahvistamalla kasvattajien taitoa huomata lasten viestejä ja vastata niihin. Haastavissa vuorovaikutustilanteissa kasvattajien tulisi reflektoida omaa toimintaansa ja vuorovaikutustaan, koska lasten tunnetilat mukautuvat kasvattajien vuorovaikutuksesta. Lapsen haastavat tunteet ja käyttäytymisen säätely saattavat näkyä mm. aggressiivisuutena ja

levottomuutena, jolloin kasvattajan empaattinen tunnetilaan vastaaminen luo lapselle hyvän, turvallisen ja kunnioitetun olon. (Kangas ym. 2020, 86.)

Sensitiivisyyden tulee näkyä myös ryhmämuotoisena, eli vuorovaikutuksen tulee olla ryhmäsensitiivistä. Tämä tarkoittaa pedagogista osaamista, jossa havaitaan lapsille kuormittavia tilanteita ja tuetaan lasten toimintaa ja tunteita oikea-aikaisesti. Ryhmäsensitiivisyydessä korostuu kasvattajan kyky tunnistaa lasten viestejä ja aloitteita ja vastata niihin tukien lapsen osallisuutta ryhmässä. Kasvattajan vaikutus lasten ryhmään kiinnittymisessä on keskeinen, ja kasvattaja voi kehittää vuorovaikutustaan reflektoiden toimintaansa. (Kangas ym. 88.)

Osallisuuden pedagogiikka on kasvattajan taitoa huomata ja tukea lapsen kehittyviä ja opittavia taitoja varhaiskasvatuksen toiminnassa ja ympäristöissä. Osallisuuden pedagogisessa kehityksessä ymmärretään osallisuuden moniulotteisuus ja osallisuutta tuetaan ja mahdollistetaan sekä lasten vaikuttamismahdollisuudet nähdään. Kasvattajien ja lasten yhteiset kehittyvät taidot toisten huomioon ottamisesta ja osallistumisesta huomioiden voidaan kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta ja rakentaa yhteistä toimintakulttuuria, jossa näkyvät sekä yksilö että yhteisö. (Kangas ym. 2020, 89.)

4 Päiväkirjaraportointi

Sopimukseni oli määräaikainen, ja tein töitä kahdeksankymmentä (80) prosenttisella työajalla, arkisin maanantaista torstaihin. Tämän vuoksi raportoin opinnäytteessäni toimintaani kahdentoista viikon ajan. Raportointiviikkoni olivat viikot 12-23, joihin sisältyi tänä vuonna myös useampi arkipyhä.

Pyrin tekemään työn perusteellisesti ja valitsin teorian tukemaan kehittämistyötä. Olin suunnitellut viikkojen sisällön loogiseen järjestykseen tukemaan tavoitteitani aloittaen havainnoinnista ja siirtyen askel askeleelta eteenpäin kohti myönteistä tulevaisuuskuva. Päiväkirjani rakenne koostuu viikon ja se tavoitteiden esittelystä, päivittäisestä raportoinnista viikon tavoitteiden osalta oleelliset asiat huomioiden ja viikon päätteeksi sen analysoinnista.

4.1 Viikko 1: Ryhmän toiminnan havainnointi

Tavoitteenani oli oman ryhmäni viikkosuunnitelman mukaisen toiminnan seuraamisesta syntyneiden havaintojen mukainen viikkosuunnitelman muokkaaminen ryhmän tarpeiden mukaan. Keskiössä oli huomioida arjen toimintojen ja siirtymätilanteiden sujuvuutta, ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää toimintaa.

Päiväkoti on avoinna arkisin kello 7-17, ja tarpeiden mukaan päiväkotia voidaan avata aikaisintaan 6.15, ja sulkea viimeistään 17.30. Työpaikallani työntekijät tulevat töihin eri ryhmiin

vuorotellen, eli kun minä tulen töihin ensimmäiseen aamuvuoroon, tulee seuraava työntekijä toiseen ryhmään. Aamupala tarjoillaan ryhmän lapsille omassa tilassa, jonka jälkeen ryhmät siirtyvät pihalle. Myös lounaat syödään oman ryhmän tiloissa, ja lepohuoneet ovat ryhmäkohtaiset. Yleensä oma suunnitteluaikani on ryhmän lasten levätessä, joten harvemmin olen mukana nukuttamassa lapsia ja lastenhoitajat vuorottelevat lepohuoneen vahtimisessa.

Leikin ollessa keskeinen arvo viikkosuunnitelmassamme on sen lisäksi myös laaja-alaista osaamista ja oppimista ikätasoisesti tukevia toimintoja. Ryhmämme viikkosuunnitelma noudattaa yleensä seuraavaa runkoa; maanantaisin pienryhmätoimintaa, tiistaisin kädentaitoja, maanlausta ja/tai askartelua, keskiviikkoisin jumppaa, torstaisin on retkipäivä ja iltapäivällä lukuhetki ja perjantaisin vietetään oman lelun päivää.

Maanantai 6.30-14.09

Viikkoni alkoi aikaisella aamuvuorolla. Päiväkoti avataan tarpeen mukaisesti ennen seitsemää huoltajien töiden vuoksi, normaalisti aamuvuoro alkaa 7.20. Avasin päiväkodin, käynnistin tietokoneet, tarkistin sähköpostin ja vastasin puhelimeen tulleisiin viesteihin. Otin ensimmäisen lapsen vastaan, vaihdoimme kuulumiset huoltajan ja lapsen kanssa ja kysyin lapselta, haluaisiko hän askarrella pääsiäispupun, jota hän ei ollut vielä tehnyt. Pysin aina kohtaamaan lapset sensitiivisesti ja koska lapsen aamu oli ollut sujuva ja hän tuli päiväkotiin iloisena, käytin tilaisuuden toteuttaa ryhmälle suunniteltua toimintaa myös sen aikataulun ulkopuolisesti.

Aamuisin huoltajien tuodessa lapsiaan päiväkotiin on hyvin tärkeää huomioida lasten tunnetilat ja vastata niihin sensitiivisesti. Pienten lasten eron hetket huoltajasta voivat olla hyvinkin stressaavia etenkin heidän aloitellessa päiväkodissa käymistä. Lapsen kokiessa surua tulee tunne ottaa todesta ja huoltajan läheisyys korvata tuella ja turvalla. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää toimia lasten tunteiden kanssasäätelijöinä vahvistaen heidän kehittyviä itsesäätelytaitojaan. (Ahonen ja Roos 2021, 48-50.) Ryhmämme tilojen seinällä on myös lasten kuvia perheidensä kanssa, näitä kuvia käytetään myös apuna auttavat eroahdistukseen. Ne havainnollistavat lapsille myös yhteisöllisyyttä, heidän perheensä kuuluu samaan joukkoon muiden ryhmän lasten perheiden kanssa ja kuvista voi käydä katsomassa päivittäin näkyviä tuttuja kasvoja.

Lapsia alkoi tulemaan päiväkotiin lisää, ja tarjoilin heille aamupalan. Täytin lapsilistaa saapuvien lasten ja tärkeiden tietojen mukaan. Ryhmäämme kuuluu 14 lasta, joista reilu kolmasosa syövät aamupalan päiväkodissa. Aamupalan jälkeen töihin tuli toinen tiimiini kuuluva hoitaja, ja siirryimme vessojen kautta pukemaan. Ryhmän lapsista osa pukee omatoimisesti, osa tarvitsee tukea keskittymiseen ja osa apua pukemiseen. Siirtymätilanteissa avainsana on rauhallisuus ja stressittömyys, tunnetilat tarttuvat lapsista helposti toisiinsa ja selkeät ja johdonmukaiset ohjeet auttavat siirtymistä eteenpäin.

Ulos pukeutumisesta voi tehdä oivallisen oppimistilanteen ja se on pedagogisesti arvokas hetki, kun aikuinen ei vain pue lapsia mekaanisesti itse. Pukeutumisessa voidaan harjoitella kielellisten ja kuvallisten ohjeiden mukaan toimimista, hienomotorisia taitoja, asioiden nimeämistä, laskemista, kerrontaa ja myös muiden huomioon ottamista. Tämän esimerkin myötä aukeaa hyvin, miten moninaisesti varhaiskasvatuksessa voi oppia erilaisten arkisten tilanteiden aikana. (Ahonen ja Roos 2021, 197-200.) Päiväkodissa tulee eteen myös päiviä ja tilanteita, jolloin siirtymisen tulee olla jostain syystä nopeaa ja tuolloin tilanteen pedagogisuus kärsii.

Ulkoilemme aamupäivisin läheisessä puistossa, ja aamu-ulkoilut pyritään pitämään pitkinä. Toisinaan sääolosuhteiden tai muiden muuttujien vuoksi ulkoilut jäävät lyhyemmiksi, mutta lähtökohtaisesti olemme pihalla reilun tunnin verran. Ulkoilusta siirryimme sisälle vessojen kautta, ja tämän jälkeen omaan ryhmätilaan, jossa lapset saivat leikkiä vapaasti päiväpiiriin saakka. Päiväpiirissä kävimme läpi viikonlopun tekemiset, ja kertosimme päivittäisen ruttimme mukaisesti viikonpäivälaulun. Piirin jälkeen siirryimme lounaalle, jonka jälkeen lapset menivät hoitajien ohjaamana vessojen kautta päiväunille, ja itse siirryin tauon jälkeen suunnittelemaan toimintaa. Suunnitellessani ohjelmaa lapset alkoivat yksitellen heräilemään, ja hoitajat ohjasivat heidät vessojen kautta leikkimään ryhmätilaan. Kahdelta siirryimme välipalalle, ja työpäiväni päättyi tähän.

Tiistai 7.45-15.24

Minulla olisi ollut päivän toinen aamuvuoro, eli vuoroni olisi ollut avausvuorosta seuraava ja alkanut 7.45. Sairauden vuoksi olin tämän päivän pois.

Keskiviikko 8.15-15.54

Minulla oli päivän 3. vuoro, työpäiväni alkoi 8.15. Töihin tullessani ryhmän lapsista aamupalan syöjät olivat kaikki jo paikalla ja aamupalalla, jonka jälkeen aloitimme siirtymisen pihalle. Pihalta palasimme tutun kaavan kautta, ja vapaan leikin aikana laitoimme päivän suunnitelman mukaisesti osan lapsista kanssa ohransiemenet itämään pääsiäistä varten. Päiväpiirissä juttelimme päivän säästä, lauloimme viikonpäivälaulun ja harjoittelimme pääsiäisaiheista Aika monta noitaa-laulua.

Ryhmän yhteiset tuokiot ovat tärkeitä ja arvokkaita hetkiä kun niissä huomioidaan lasten osallisuus. Kun ryhmän pedagoginen toiminta mukautuu erilaisten lasten tarpeisiin lapset kokevat kuuluvansa ryhmään sellaisina kuin he ovat, ja toiminnan tulee olla sellaista, johon voi osallistua eri tavoin. Yhteisöllisyyden kannalta ryhmän toiminnassa tulee olla riittävästi tilanteita, joissa toimitaan koko ryhmänä yhdessä. (Ahonen ja Roos 2021, 71-72.) Käytämme toiminnan tukena myös kuvakortteja, nämä ovat hyödyllisiä pienimmille ja suomea toisena kielenä opiskeleville lapsille. Ryhmän päiväpiirissä lasten on mahdollista osallistua toimintaan heidän ikä-

, kehitys-, ja vireystasojensa mukaisesti aikuisen ohjaamana ja yleensä laulujen ja lorujen aikana pienimmät hakeutuvat syliin istumaan ja keinuteltavaksi rytmissä.

Lounaan jälkeen siirryin pitämään suunnittelu-aikaa, ja lukemaan sähköpostit. Keskiviikkoisin päiväkodissa pidetään talon palaveri, johon osallistumme oman tiimin jäsenten kanssa kiertävästi. Tällä kertaa koin osallistumista aiheellisemmaksi suunnitella toimintaa ja lukea kokouksen muistion myöhemmin. Käymme kokouksen tärkeimmät asiat läpi aina myös siihen osallistuneen tiimiläisen kanssa.

Lasten heräillessä päiväunilta jatkoimme ohransiemenien kylvettämistä. Olimme aiemmin ennakointeet toteutuksen havainnoimamme aikataulun mukaisesti, eli kuka lapsista herää ensimmäisten joukossa jne. Välipalan jälkeen jatkoimme kaikille paikallaolijoille ohransiemenet valmiiksi, jonka jälkeen siirryimme osan lapsista kanssa ulkojumppaan. Keskiviikon ohjelmana meillä on liikuntaa, jolloin itse otan ryhmän isommat lapset pihalle ja pienemmät lapset jäävät sisään vauva- ja taaperojumppaan. Jumppaamme tutun rutiinin mukaisesti ja siihen kuuluvat juoksukierrokset, pää-olkapää-peppu laulu, haara-perushyppyjä, vastakkaiset kyynärpäät-polvet yhteen, ja jumppa päättyy taas juoksukierroksiin. Kun loput ryhmästä saapuivat pihalle, aloitimme siirtymisen päiväkodin alueen puistoon ja siellä vaihdoin muutaman lapsen päivän kuulumiset huoltajien kanssa. Työpäiväni päättyi 15.54.

Torstai 9.21-17.00

Minulla olisi ollut päivän toiseksi viimeinen iltavuoro, 9.21-17.00, mutta sairauden vuoksi olin tämän päivän pois.

Viikkoanalyysi

Yksikön toiminta suunnitellaan tukemaan lasten oppimista ja kaveri- ja vuorovaikutustaitoja leikin kautta, ja etenkin pienten ryhmässä tämä tarkoittaa vapaan leikin mahdollistamista ja lasten tukemista leikissä aikuisten seuratussa, ohjatessa ja tukiessa leikkiä tarpeiden mukaan.

Leikki on lapselle luontainen tapa toimia ja pienille lapsille leikkiminen on tärkein tapa oppia. Se on myös tapa olla vuorovaikutuksessa, sekä itseilmaisun väline. Leikki pienten ryhmässä on yksi lasten sekä aikuisten ja lasten välinen yhdessäolon muoto, jonka keskiössä ovat yhteisen ymmärryksen rakentaminen, ylläpito ja korjaaminen. Lapset tuovat leikkiin heidän mielenkiinnon kohteitaan, ajatuksiaan ja kokemuksiaan ja leikki onkin oivallinen tapa oppia lapsesta. Leikki on tärkeää myös yhteisöllisyyden kannalta, ja se antaa väylän vertaisvuorovaikutukseen aikuisen tukiessa leikkiä helposti liikeyttäväksi. (Ahonen ja Roos 2021, 97-98.) Oma työaikani vuoksi en työskentele perjantaisin, jolloin myös osa lapista viettää vapaapäivää. Perjantaisin ohjelmassamme painottuu leikki vahvimmin, ja lapset saavat ottaa mukaansa myös oman lelun kotoa. Omien lelujen tuonti päiväkotiin on myös yksi yhteisöllisyyden

vahvistamisen muoto pienten lasten kanssa, silloin he oppivat omistavansa erilaisia leluja kuin toiset, voivat tutkia toistensa leluja, keskustella niistä ja lelut ovat konkreettinen väline yhdistämään koti- ja päiväkotimaailmat.

Varhaiskasvatuksen keskeiset tavoitteet ovat lasten kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsille opetetaan sellaisia tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat heidän osallisuuttaan sekä tukevat heidän toimijuuttaan yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen tulee edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävä on myös tukea huoltajia heidän kasvatustyössään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 16.) Pienten ryhmässä on mielestäni tärkeää saada lasten ääni kuuluviin kysymällä, havainnoimalla ja tarjoamalla lapsille erilaisia vaihtoehtoja. Lapset saavat vaikuttaa toimintaan ja määrittellä omaa osallistumistaan. Suunnittelen ryhmän toimintaa huomioimalla edellä mainitut sekä laaja-alaisen oppimisen ja osaamisen osa-alueet.

Laaja-alainen osaaminen koostuu erilaisista tiedoista, taidoista, arvoista, asenteista ja taidosta. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksessa opetetaan kykyä käyttää opittua tietoa ja toimintaa tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet linkittyvät toisiinsa, ja ne on jaettu kuuteen osaan; ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, digitaalinen osaaminen ja osallistuminen ja vaikuttaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 23-27.)

Oppimisen alueet ohjaavat pedagogisen toiminnan suunnittelua, ja niiden aihepiirejä voidaan soveltaa yhteen lasten mielenkiinnon ja osaamisen mukaan. Oppimisen alueet ovat; kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 42.) Esimerkkinä oppimisen alueiden yhdistämisestä on kerran kuukaudessa pitämämme kirjastoretki, jolloin käymme vaihtamassa edelliskerralla lainaamamme kirjat uusiin. Tuossa retkessä yhdistyvät kaikki oppimisen alueet. Kasvan, liikun ja kehityn näkyy siirtymätilanteessa eli kävelymatkassa kirjastolle, jossa jokaisen lapsen liikkumista tuetaan kehitystason mukaisesti. Itse retkikohde ja matka sinne tukee tutkin ja toimin ympäristössäni aluetta, kun osana ryhmää kulkeminen ja pysyminen päiväkotialueen ulkopuolella tukee lapsen toimijuutta oman yhteisön jäsenenä. Kirjastossa jokainen lapsi saa valita kirjan tai kaksi, ja luemme lapsille kirjoja jo siellä ollessamme, tämä tukee ilmaisun monia muotoja. Kirjasto ympäristönä monine hyllyineen edustaa kielten rikasta maailmaa, olemme myös usein tutkineen lasten kanssa esimerkiksi ruotsikielisten kirjojen lastenhyllyä, ja lukeneetkin lyhyen sadun ruotsiksi.

Yhdistelemme laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueita toisiinsa tarpeiden ja mielenkiintojen mukaisesti, ja ne näkyvät toiminnassamme päivittäin. Mielestäni viikko-ohjelmamme runko on hyvä, ja toiminta on helposti muokattavissa ikä- ja kehitystasojen mukaisesti.

4.2 Viikko 2: Oppiva työyhteisö

Päiväkotimme kuuluu yksikköön, jossa on muutama päiväkotiki, yksi ryhmäpäivähoito ja yksikköön kuuluvat myös alueen perhepäivähoitajat. Yksikössä on oma kiertävä sijainen, oma s2-opettaja ja oma erityisopettaja. Yhteyttä pidetään tarpeen mukaisesti, ja tietoa jaetaan kaikkien toimijoiden välillä.

Viikon aikana havainnoin mitä minä opin muilta ja mitä voin opettaa muille? Tarkastelussani olivat työyhteisön toimintatavat ja keskiössä oppivan työyhteisön toimintakulttuuri, eli yhdessä oppiminen ja ajatusten vaihto lasten kanssa.

Maanantai 9.21-17.00

Työvuoroni alkoi 9.21, jolloin ryhmä oli jo ulkona puistossa. Siirryimme ulkoilusta sisään pienryhmissä, ja minä jäin isoimpien lasten kanssa ulos pisimpään. Ulkoillessa toimimme lapsilähettöisesti, keinutamme ja osallistumme leikkeihin siinä määrin mitä lapset toivovat. Välillä aikaa jää myös jutteluun työkavereiden kanssa, ja tämä on oivallista aikaa hyödyntää kollegoiden asiantuntemusta ja taitoja. Koska ulkoilemme aamuisin yleisessä puistossa, johon tulevat useat lähialueen päiväkodit, on tämä myös hyvä hetki luoda kontakteja ja havainnoida eri päiväkotien toimintaa. Luottamukselliset keskustelut eivät kuulu näihin hetkiin, mutta yleisluontoisille kysymyksille olen monesti saanut vastauksen jo puistossa.

Siirryttyämme sisään päiväpiiriin piti tiimini lastenhoitaja. Hänellä on pitkä työkokemus, ja olen oppinut häneltä useampia lastenlauluja ja loruja. Pitkän työkokemuksen tuoma asiantuntijuus auttaa erilaisen suunnittelun ja toteutuksen lennokkaastikin, ja hyödynnän tiimiläisteni ammattiosaamista tiimipalavereissa esittelemällä ideoitani, johon he vastaavat mielipiteensä niiden soveltuvuudesta, toteutuksen käytännöllisyydestä ja esittävät vaihtoehtoisia ideoita. Päiväpiirissä käytiin läpi lasten viikonlopun kuulumiset, viikonpäiväloru ja vuodenaikalaulu.

Lounaan jälkeen käytin suunnitteluajanki kuukauden portfolion koostamiseen ja kuvien siirtoon puhelimelta tietokoneelle. Olen tottunut käyttämään tietojensiirrossa pilvipalveluita, ja tähän vanhempaan käytäntöön olen tarvinnut tiimiläisteni ohjeistusta. Työpaikkojen toimintatapoja määrittävät myös resurssit, ja varsin uutena työntekijänä olen kiitollinen työpaikkani pitkään alalla ja yksikössä toimineista työkavereista. Työyhteisöni toimintakulttuuri on avoin, ja mielestäni työpaikan henki on hyvä. Saan aina kysymyksiini asianmukaiset vastaukset, ja kollegani selittävät myös syyt toimintatapojen takaa.

Maanantaisin ohjelmaamme kuuluu pienryhmätoiminta, jonka aiheet toteutetaan tarpeen mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa lapsilta mieluisan toiminnan kysymistä ja sen järjestämistä huomioiden tilanteen pedagogisuus. Tänään luin omalle pienryhmälleni satukirjan lelujen lomamatkasta, jonka jälkeen lapset saivat leikkiä vapaasti nukkarissa. Lasten yksi

suosikkileikeistä on tällä hetkellä lentokoneleikki, jossa lapset lentävät lentokoneella eri maihin. Tämä on lähtenyt lasten omasta ideasta keskusteltuumme erään lapsen lomamatkasta, jolloin askartelimme hänelle myös yhdessä matkatavaralistan kuvin listattuna mukaan ennen lomaa. Näinä hetkinä oppiva työyhteisö pääsee erityisesti oikeuksiinsa, kun lasten ideat ja mielipiteet pääsevät esiin, jolloin aikuinen voi oppia niistä lasten mielenkiinnonkohteita, syitä niiden takaa ja lasten omaksumaa tietoa, jota ei vielä itsellä ollut.

Siirryimme puoli neljän aikoihin pukemaan ja pihalle, josta lapsia tultiin hakemaan. Vaihdoin päivän kuulumiset huoltajien kanssa, ja enää muutaman lapsen ollessa paikalla ja keskittyessä leikkiin keskustelin toisen ryhmän lastenhoitajan kanssa toimintatavoista kohdatessamme huolen varhaiskasvatuksessa. Myös iltapäivisin saattaa aueta sopiva hetki keskusteluun ja yhteiseen pohtimiseen kollegoiden kanssa. Työvuoroni päättyi viideltä omien ryhmätilojen tarkistuksen jälkeen, ja viimeinen työntekijä jäi sulkemaan päiväkodin.

Tiistai 8.36-16.15

Työvuoroni alkoi 8.36, eli siihen aikaan, kun ryhmä on yleensä siirtymätilanteessa. Tänään ryhmä oli saavuttuani vielä oman ryhmän tilassamme, ja lähdimme siitä yhdessä ulkoilemaan. Ryhmämme oli päivän ensimmäinen ryhmä puistossa, ja ennen leikkien aloitusta tiimini lastenhoitaja tarkasti puiston kiertämällä sen mahdollisten puistoon jätettyjen asioiden ja vaaratilanteiden varalta. Ulkoilun jälkeen ja sisään palattuamme askartelimme osan lapsista kanssa pääsiäisaskarteluja, joita jatkoimme toisten kanssa päiväunien jälkeen ja viimeiset tekivät omansa välipalan jälkeen.

Tiistaisin ohjelmassamme on askartelua ja/tai maalausta tms. ajankohtaisten aiheiden ja lasten kiinnostuksen mukaisesti. Monet tiimille esittämäni ideat on toteutettu aiemmin eri ryhmien kanssa, ja muokkaamme niitä yhdessä meidän ryhmämme tarpeisiin sopiviksi. Oman koulutukseni ja myös persoonallisuuden myötä olen vuorovaikutuksessa huomioiva ja havaitseen olevani helposti lähestyttävä ja avoin erilaisille keskusteluille. Omassa tiimissäni sekä yksikössäni luon osaltani avointa keskustelukulttuuria, ja työyhteisössäni olen onnekseni huomannut jokaisen toimijan miettivän ensisijaisesti lapsen etua.

Noudatan työssäni oppivan työyhteisön peruspiirteitä, ja ryhmämme lapset ja henkilöstö saavat olla omia itsejään. Erilaiset mielipiteet ja tunteet luovat erilaisia toimintatapoja, ja niiden kohtaaminen huomaavaisesti ja toisia kunnioittaen vahvistaa yhteisöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 32.) Lasten ja henkilökunnan avoin keskustelu luo ryhmämme oman toimintakulttuurin, jossa lasten tarpeiden lisäksi toimintaa ohjaavat myös heidän mielipiteensä. Pääsiäisaskartelussa lapset ovat saaneet päättää tekemänsä hahmon ja koristella ne haluamallaan tavalla. Pyysin muutamaa lasta liimaamaan askarteluissa käytettäviä koristeita paperille niin että kaikki värit näkyivät siitä, ja olivat helposti valittavissa. Tästä tulikin lapsille mieluisia ja mielenkiintoinen tehtävä, johon monet heistä osallistuivat.

Viimeisten askartelujen ja leikkien siivousten jälkeen aloitimme siirtymisen ulos. Autoin lapsia pukeutumaan ja vaihdoin muutaman lapsen päivän kuulumiset heidän huoltajiensa kanssa. Kuulumisten vaihto on yksi päivän tärkeimmistä hetkistä, silloin ääneen pääsevät myös huoltajat ja heidän asiantuntijuus omasta lapsestaan. Pienet lapset eivät vielä osaa sanoittaa kaikkea, tai jotkut asiat voivat jäädä tulkinnan varaan. Kuulumisten vaihdossa kerron huoltajille lasten yksittäisiä huvittavia ja/tai huolestuttavia sanomisia, jotka vanhemmat selittävät uudestaan. Näinä hetkinä yleensä löydetään yhteys lapsen sanomisen ja mielikuvan välillä, ja hetket luovat molemminpuolista luottamusta huoltajan ja työntekijän välille. Työpäiväni päättyi 16.15.

Keskiviikko 9.21-17.00

Minulla olisi työvuoro 9.21-17.00, mutta sairauden vuoksi en pääse paikalle. Päivän aikana varmistui, etten pääse töihin seuraavanaan päivänä. Viikon ohjelmassamme on torstaina virpomisoksien koristelu, ja lähetin työkaverille vielä viestin muistuttamaan virpomisoksien hakemisesta.

Torstai 6.30-14.09

Minulla olisi aikainen aamuvuoro, 6.30-14.09. Vaikka olen töistä pois, voin luottaa tiimiläisteni ammattitaitoon ja pääsiäisaskartelujen aikataulujen toteutumiseen suunnitellusti.

Maanantai 9.21-17.00

Olin päivän toiseksi viimeisessä iltavuorossa, ja saavuin paikalle ryhmän ulkoillessa. Kävimme tiimiläisten kanssa läpi päivän poissaolijat, keinutimme lapsia ja seurasimme leikkejä. Työsämme oleellinen havainnointi pääsee hyvin oikeuksiinsa lasten leikkiessä vapaasti, silloin on helppo seurata, kuka leikkii kenen kanssa ja minkälainen dynamiikka ja mielikuvitus leikeissä on. Myös ryhmän lasten läsnä- ja poissaolot vaikuttavat dynamiikkaan, pienten ryhmässä leikkikaverin saaminen on kuitenkin helppoa aikuisen tukiessa lasten muotoutuvia ystävyyssuhteita.

Lasten kasvu ja kehitys on monimuotoinen ja yksilöllinen kokonaisuus, mutta kehityksessä on myös tiettyjä lapsille yhteisiä etenemissuuntia. Lapsen kehitystä ohjaavat erilaiset fysiologiset, neutraaliset ja hormonaaliset tekijät ja siihen vaikuttavat myös lapsen sosiaalinen ja yhteiskunnallinen ympäristö. Lapsen kehityksen ymmärtäminen ja tunteminen on tärkeää lapsen kasvun suojaamiseksi ja sitä vahvistavien tekijöiden aktivoimiseksi. (Koivula ja Laakso 2022, 111.) Tulkitsen havaintojani ryhmän lasten toiminnassa heille ominaisten toimintatapojen, pedagogisen ja psykologisen teorian tiedon, vireystilan, ympäristön ja vallitsevien tunnetilojen perusteella. Havainnointien tulkitseminen vaatii osakseen toistuvuutta ja tiimin jäsenten samankaltaisia huomioita, ja olen huomannut, miten tärkeää on välttää oletuksia sekä

keskustella havainnoista muiden ammattilaisten kanssa. Työssäni korostuu päivittäinen moniammatillinen yhteistyö jo tiimin sisällä, ja tarvittaessa saan apua muilta yksikön toimijoilta, päiväkodin johtajalta, varhaiskasvatuksen opettajalta ja päiväkodin varajohtajalta.

Keskustelimme tiimiläisten kanssa edellisen viikon tapahtumista, ja pääsin kartalle kaikesta oleellisesta. Sisään siirryttyämme lapset leikkivät vapaasti, ja valmistelin yhden pöydän ääressä viikon askartelua. Päiväpiirissä kävimme läpi viikonlopun kuulumiset, lauloimme viikonpäivälaulun ja jumppalauluna bussilaulun hitaana ja nopeutettuna versiona.

Suunnitteluajana valmistelin maaliskuun portfolion loppuun, ja lasten päiväunien jälkeen katsoimme sen yhdessä läpi tiimiläisten ja lasten kanssa. Portfoliossa myös lasten mielipiteet pääsevät esiin toiminnan suunnittelussa ja sen arvioinnissa, yhdessä käymme läpi lasten toiveita seuraavan kuukauden toiminnaksi. Lapset pitävät portfolion kastelemisesta, ja esittävät mielipiteitään kuvista, joissa he ovat. Kuvat ovat selkeästi tärkeitä, ja muistuttavat jo menneistä ja ehkä jo unohtuneistakin tapahtumista. Jo pienimmät tunnistavat itsensä kuvista, ja koska työpaikallani portfolio lähetetään huoltajille vain kerran kuukaudessa, olen tarkka siitä, että jokaisessa portfoliossa on kuvia jokaisesta lapsesta. Mielestäni portfolion kuvat ovat yksi keskeinen väline yhteisöllisyyden luojina, kun niihin voi palata myöhemminkin tarkastelemaan ja arvioimaan mennyttä.

Koska yksi tiimiläinen oli tullut 6.30 avausvuoroon ja pääsi aikaisin kotiin, jäi minulle ja toiselle hoitajalle suhdelukuihin nähden suuri määrä lapsia. Iltapäivällä sattui yksi vaaratilanne, johon konsultoin sekä oman tiimin lastenhoitajaa, toisen ryhmän lastenhoitajaa ja yksikön varajohtajaa. Tässä hetkessä moniammatillisen yhteistyön tärkeys näkyi ammatillisesti sekä suhtautumistavoissa. Itselleni uutena varhaiskasvatuksenopettajana tilanne oli ensimmäinen, kun taas kymmeniä vuosia päiväkodissa työskennellyt lastenhoitaja osasi kertoa minulle kaiken oleellisen, jonka pyysi varmistamaan vielä varajohtajalta.

Vilkas iltapäivä rauhoittui ulos siirryttäessä, ja ulkona pääsin juttelemaan myös päiväkodissa ensimmäistä kertaa työskennelleen sijaisen kanssa hänen päivästänsä. Yksikköme sijaiset ovat yleensä vanhoja tuttuja, kiertäviä sijaisia, tuttuja opiskelijoita ja jo eläkkeelle jääneitä työntekijöitä. Pienessä ja tiiviissä yksikössä on tärkeää huomioida, että kaikki työntekijät tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi, olivat he sitten vakituisia, tuttuja tai yhden vuoron tekeviä sijaisia.

Huoltajien haettua lapset kiersin oman ryhmän tilat ja päiväni päättyi 17.00 viimeisen iltavuorolaisen jäädessä sulkemaan päiväkodin.

Tiistai- Keskiviikko- Torstai

Sairauden vuoksi en päässyt töihin loppuviikkona. Tästä huolimatta tiesin tiimini pärjäävän mainiosti ilman minuakin, ja pääsiäisaskartelujen ja ruohojen päätyvän lasten kotiin aikataulussa.

Viikkoanalyysi

Koska olin sairastelukierteessä, analysoin viikkoa kahden viikon ajalta, jolloin olin töissä yhteensä kolme päivää. Onnekseni olen työskennellyt työpaikassani jo riittävän kauan tunteakseni paikan ja tiimin niin, että välttämättömien poissaolojen ilmaantuessa en stressaa muusta, vaan tiedän kaiken menevän töissä hyvin ilman minuakin. Tämä taitaa olla tällä hetkellä pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen työntekijäpulassa todella hyvä tilanne, kun työpaikassa on pitkäaikaisia työntekijöitä ja sijaisia on ns. helposti saatavissa.

Havainnoin omassa työskentelyssäni ja taidoissani puheeksi oton taidon ja tärkeyden. Omalla avoimuudellani ja opiskelujen tuomilla taidoilla jaan mielestäni välitöntä toimintakulttuuria, kaikesta saa puhua ja esimerkiksi erilaiset ongelmatilanteet ovat inhimillisiä ja ratkaistavissa.

Työyhteisön tiimit tuottavat jäsenilleen tukea ja auttavat negatiivisten ilmiöiden havainnointia ja välttämistä. Tukea saadaan yhteisistä keskusteluista ja niiden merkitys korostuu yhteisten toimintatapojen omaksumisessa yhteisten tavoitteiden eteen. Yhteiset keskustelut auttavat tiimiläisiä refleктоimaan myös omaa toimintaansa. Lasten edun toteutuminen edellyttää epäeettiseen toimintaan puuttumista, ja palautteen antamista, mikä helpottuu kun tiimiläiset tietävät toistensa vahvuudet ja kehittämiskohteet. Korjaavan palautteen lisäksi tiimiläisen on tärkeää saada myös hyvää palautetta työyhteisöltä, lapsilta ja heidän huoltajiltaan. Tämä vahvistaa työntekijän kannustuksen lisäksi myös lasten hyvinvointia, kun hyväksi havaittua toimintaa jatketaan. (Opas 2013, 153.) Työpaikkani keskeisimmät hetket palautteen antamiseen ja saamiseen ovat viikoittaiset palaverit. Palaverien sisällön eteneminen tutun ja johdonmukaisen kaavan mukaan on ryhmädynamiikan kannalta tärkeää, kun jokaisella on tilaa ja aikaa esittää omat mielipiteensä ja perustelunsa. Koko talon palavereissa tilanteet, joissa mielipiteet eriävät jäävät päiväkodin johtajan ja varajohtajan ratkaistaviksi, ja oman tiimini palavereissa lopulliset päätökset teen minä ryhmän opettajana.

Talon palaverit ja tiimipalaverit ovat myös oivallisia hetkiä keskusteluun kehittämistyöni etenemisestä, etenkin oman tiimini palavereissa suunnittelemme viikoittain seuraavan viikon toiminnan, jolloin esittelen tiimilleni myös perustelut toiminnan takana yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Henkilöstön jakaessa tietoaan ja osaamistaan se mahdollistaa yhteisön ammatillisen kehittymisen. Henkilöstön ja lasten keskinäinen vuorovaikutus oppivassa työyhteisössä rohkaisee sen jäseniä kokeilemaan ja yrittämään sekä sallii myös erehdykset, jolloin yhdessä tekeminen ja jäsenten osallisuus vahvistaa yhteisöä. Kun yhteisön toimintaa arvioidaan ja kehitetään

yhdessä, sen vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen helpottuu. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 31.)

Työyhteisön toimintatavat ovat muotoutuneet yhdessä varhaiskasvatuslain, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman, yksikön suunnitelman ja lasten ja huoltajien tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Koen työpaikkani toimintakulttuurin olevan hyvä ja perusteltu, enkä lähtisi muokkaamaan sitä yksittäisiä ideoita laajemmin. Tällä tarkoitan siis, että toiminnan runko perustuen edellä mainittuihin suunnitelmiin ja säädöksiin on hyvä, turvallinen ja toimiva. Yksittäisillä ajoittaisilla muutoksilla tarkoitan esim. retkipäivinä aikataulujen venyttämistä ja toiminnan suunnittelussa yhteisöllisyyden painotusta. Yhteisöllisyys näkyy toiminnassa, mutta painottaessa sitä tehostetusti yhteisöllisyyden kokemukset voisivat vahvistua esimerkiksi yhdistämällä juhlapäivät koko talon yhteisiksi ja muokkaamalla tilojen yleisilmettä samanlaiseksi samankaltaisin askarteluin tai teemoin.

4.3 Viikko 3: Vertaisoppiminen

Viikon tavoitteenani oli havaita lasten vertaisoppimista ja vertaissuhteita. Tavoitteena oli vahvistaa lapsen kiinnittymistä ryhmään omana itsenään.

Tiistai 7.20-14.49

Pääsiäisen jälkeinen viikkoni alkoi aamuvuorolla. Otin lapset vastaan ja kävimme aamupalalle. Aamu oli rauhallinen, ja pääsimme hyvin aikataulussa ulos, mikä oli kiva, kun pihalla oli jo huomattavasti lämpimämpää kuin edellisviikkona. Ulkoilimme pitkään ja päiväpiirissä kävimme läpi lasten pääsiäiskuulumiset. Viikon ensimmäisissä piireissä aina vaihdettavien kuulumisten myötä muutamat ujommatkin lapset ovat uskaltaneet kertomaan tekemisistään huomattuaan tämän kuuluvan viikon rutiineihin. Ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistaa käsitys siitä, mitä ollaan tekemässä ja sosiaalinen vuorovaikutus vahvistaa myös oppimista. (Marjanen, Ahonen ja Majoinen 2013, 60)

Lounaan jälkeen käytin suunnitteluajakseni sähköpostien lukemiseen, kalenterimerkintöihin ja iltapäivän askartelun valmisteluun. Piirsin vaaleanvihreään kartonkiin lehtikuvioita, jotka lapset saivat leikata ja maalata omien taitojen mukaisesti. Maalauksen jälkeen laitoimme lehdet kuivumaan ja odottamaan seuraavaa päivää. Välipalan jälkeen jatkoimme viimeisten kanssa lehtiaskartelua muiden leikkiessä vapaasti, ja työpäiväni päättyi 14.49.

Päiväkotiryhmässä lapset toimivat tiiviisti toistensa kanssa, ja kokemukset toisten lasten kanssa voivat rohkaista lasta tai haitata erilaisten taitojen oppimista. Vertaisryhmässä oppiminen sisältää yhteisten tavoitteiden määrittelyä, sisäistämistä ja niihin sitoutumista. Yhteinen toimintaa rakentaa yhteistä ymmärrystä ja merkitysten jakamista. Innostavat ja

miellyttävät oppimiskokemukset luovat hyvät olosuhteet itsensä ja mielipiteiden ilmaisuun, ja opettavat lapsille myös muiden esittämän kritiikin sietämistä. (Marjanen ym. 2013, 61.)

Keskiviikko 8.36-16.15

Aloitin työvuoroni 8.36, jolloin ryhmä oli siirtymätilanteessa ulos. Autoin lapsia pukemaan ulkovaatteita, ja kävelimme puistoon. Päivä oli taas lämmin, ja viihdyimme puistossa pitkään. Otin ensimmäisen pienryhmän mukaani sisälle, ja siirtymisen jälkeen luin heille kaksi kirjaa Maisa-hiirestä. Kirjojen seikkailut saivat lapset kertomaan omista vastaavista kokemuksistaan, ja esitin lapsille lisäkysymyksiä huomioiden lasten erilaiset tavat osallistua keskusteluun.

Lounaan jälkeen oli yksikkömme talon palaveri, ja osallistuin siihen toisen tiimiläiseni kanssa. Palaverissa esitin ajatukseni erään lapsen tuen tarpeesta, ja yhteinen keskustelu aiheesta tuotti hyviä näkökulmia. Tämän päätteeksi sovin keskusteluaajan yksikön erityisopettajan kanssa. Palaverissa esiin nousseista asioista toinen ryhmällemme hyvin oleellinen oli kevätjuhlien suunnittelu ja tilan ja paikan päätös.

Lasten ollessa osa ympäristöään, vaatii ympäristösuhde työstämistä tunnekokemusten ja toiminnallisen aktiivisuuden mahdollistamisen avulla. Ympäristösuhde on osa minuutta, ja lähiympäristössä toimiminen luo osallisuutta yhteisöön. (Eskel ja Marttila 2013, 92.) Kevätjuhlapaikan ollessa lähiympäristössä päästäen lapset aktiivisiksi toimijoiksi mahdollistaa se positiivisia tunne- ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Huomioimme kevätjuhlan merkityksen myös lapsille jäävissä muistoissa tilaisuuden jääden todennäköisesti ainakin ryhmämme vanhimpien lasten mieleen.

Palaverista siirryimme melkein heti välipalalle, ja välipalan jälkeen kokosin edellisenä päivänä maalaamamme lehdet yhteen ja nidoin ne pahvimukiin huonekasviksi. Yhteisteoksesta tuli kaunis ja hyvin huonekasvin mukainen taivuteltuani lehtiä luonnollisen näköiseksi. Tämän jälkeen siirryimme osan lapsista kanssa jo ulos keskiviikkoiseen ulkojumppaan. Ulkojumppassa on tuttu kaava, ja toistaiseksi sen rutiinit ovat olleet lapsille mieleisiä. Mietin kuitenkin jumpan muuttamista hieman uudelleen lisäksi siihen jumppalauluja tai toimintoja, koska osa lapsista kaipasi selvästi pientä muutosta jumppaan heidän opittuaan sen kaava. Vertaisoppimisen teorian mukaisesti on tärkeää luoda uusia oppimismahdollisuuksia vanhojen tilalle. Kun toiminta menettää mielenkiintonsa, on myös kiinnittyminen ryhmään vaikeampaa lapsen ajatusten harhaillessa muihin asioihin.

Loputkin lapset saapuivat pihalle, ja osa oltiin jo haettu ryhmästä. Vaihdoin muutaman lapsen päivän kuulumiset huoltajien kanssa, ja työpäiväni päättyi 16.15.

Torstai 9.21-17.00

Työpäiväni alkoi 9.21, jolloin ryhmä oli jo pihalla odottamassa retkelle lähtöä. Retkeilimme kävelymatkan päässä olevaan suureen puistoon, josta lapset löysivät monenlaista tekemistä. Meidän ryhmälle perinteisesti suosituinta oli kuitenkin keinuminen, ja keinutin lapsia muutamaa yhteisesti keksimäämme keinulorua lauleskellen. Olen huomannut miten yhteiset lorut ja laulut myös päiväpiirin ulkopuolella auttavat lapsia samaistumaan toisiinsa ja kokemaan yhteyttä tekeillä olevan toiminnan lisäksi.

Ryhmässämme oli tiimiläisten lisäksi sijainen, kenen läsnäolo auttoi meitä keskittymään lapsiin yksilöllisemmin. Retkeltä palattuamme pidin päiväpiirin, jossa kävimme läpi viikonpäivät, päivän sään ja mitä olimme tehneet retkellä. Lounaan jälkeen meillä oli tiimipalaveri, jossa kävimme läpi edellisen päivän talopalaverin asioita, edellisen viikon tapahtumia, lasten asioita, seuraavan viikon aikataulua ja keskustelimme kehittämistyöni mukana nousseista havainnoista. Palaverin jälkeen kirjoitin huoltajille viikkokirjeen, jossa esiteltiin ensiviikon ohjelma ja muita ajankohtaisia asioita.

Välipalan jälkeen jaoimme ryhmän kahteen osaan, ja toinen osa siirtyi eri tilaan. Jaoimme lapset eri ryhmiin sen mukaan, ketkä halusivat leikkiä vapaasti ja ketkä kuunnella torstain viikko-ohjelmamme mukaisesti satuja. Muutama huoltaja haki lapsensa, ja vaihdoimme päivän kuulumiset, jonka aikana painotin kertomissani lasten suhdetta muihin ja samaistumisen menetelmiäni. Havainnointiviikkoni aikana tuin lasten samaistumisen tunnetta mahdollistamalla leikin jatkumisen ja venytin joitain rajoja hetkellisesti lasten tehdessä jotain yhteistä tilanteeseen kuulumatonta, esim. johdin ennen ruokailua ruokapöydässä aloitetun pöydän taputteen rytmiksi, johon lauloimme Kiva-kun oot täällä-laulun. Pihalle siirryttyämme vaihdoin samaan tapaan kuulumiset useimpien huoltajien kanssa nostaen esiin myös lasten luonteenpiirteitä ja kävin monta havainnoinnille antoisaa keskustelua. Työpäiväni päättyi 17.00.

Lasten vertaisoppimista seuratessani olen huomannut miten lapset oppivat toisiltaan jo pienistäkin asioista ja lyhyistä hetkistä, sekä miten erilaisiin asioihin lapset voivat kiinnittää huomionsa samassa tilanteesta ja minkälaisia asioita he oppivat. Tämä taas avaa lasten havainnointiin uusia näkökulmia ja auttaa ymmärtämään lapsen kehitystä ja oppimista kokonaisvaltaisesti.

Viikkoanalyysi

Lasten kuuluminen varhaiskasvatuksen yhteisöön antaa heille kentän harjoitella taitoja, joita tarvitaan myöhemmin yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä toimimiseen. Lapsilähtöinen toiminta osallistaa lapsia heidän päästessään suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa, jolloin myös lasten oikeus kuulua yhteisöön ja vaikuttaa siihen toteutuu. Yhteisön vuorovaikutuksessa muotoutuvat sen jäsenten väliset vuorovaikutussuhteet sekä myös suhtautuminen yhteisön ulkopuolisiin ihmisiin. (Marjanen ym. 2013, 47 & 48.) Käytännössä tämä tarkoittaa lasten oppivan päiväkodin vuorovaikutuksen vertaamista muihin tilanteisiin ja miten heidät otetaan niissä

vastaan. Päiväkodissa vuorovaikutustilanteiden tulee olla positiivisia, lasta tukevia ja opettavia, lapset oppivat yhdessä toistensa kanssa miten eri tilanteissa toimitaan.

Viikon aikana minulle korostui vertaissuhteen merkitys vuorovaikutussuhteiden ja tunne- ja leikkitaitojen vahvistajana eritoten vapaan leikin aikana, jolloin lapset seuraavat toistensa toimintaa ja reagoivat siihen.

Leikinomaisesti vertaisilta oppiessa yhteisöllisyys korostuu, kun toiminta on aidosti yhdessä tekemistä. Sen aikana voidaan jakaa ideoita, tietoja, näkökulmia, asenteita jne. jolloin luodaan yhteisiä ajattelutapoja- ja strategioita. Vuorovaikutuksessa voidaan käyttää neuvottelua, kysymistä ja kyseenalaistamista, jolloin toiminnasta pyritään oppimaan. Vuorovaikutus voi olla kielellistä tai myös sanatonta, lasten havaitessa toistensa toimintaa voivat he oppia myös uusia käyttäytymismalleja. (Marjanen ym. 2013, 62.) Viikon aikana ja toimintaa seurattessani mietin usein, miten sama toiminta pienemmässä ryhmässä kehittäisi oppimista vahvemmin. Päiväkodin toimintaympäristö on välillä kovin hektinen ja ryhmästä suurimman osan ollessa paikalla tila voi olla varsin meluinen.

Vertaisoppiminen aikuisen ohjaamana, eli tilanteita seuraamalla ja niitä eteenpäin ohjeistamalla, vahvistaa niin oppimisen kuin yhteisöllisyyden kokemuksia. Vertaissuhteissa lapset oppivat toisista ja itsestään, mitä eroa ja mitä samaa minussa on muihin verrattuna. Havainnoissa huomasin, miten ryhmän kasvattajien on tärkeää huomioida lasten oma havainnointi ja ajattelu ja tukea heidän minäkuvaansa arvokkaana omana itsenään. Vertaisoppiminen pienten ryhmässä tarvitsee kasvattajilta kykyä huomata, minkälaisia taitoja ja kehityskohteita lapsilla on ja minkälaisista ryhmäkoko-panoista lapset hyötyisivät erilaisissa tilanteissa kuten siirtymissä, pienryhmissä ja ruokailutilanteessa.

Viikon havaintojen pohjalta muokkasimme ryhmän pöytäjärjestystä niin että kaikissa pöydissä istuu sekä ryhmän pienimpiä kuin isompia lapsia, ja mietimme erilaisia kokoonpanoja pienryhmille erilaisissa toiminnoissa.

4.4 Viikko 4: Myönteinen minäkuva

Viikon teemana oli lapsen myönteisen minäkuvan vahvistaminen päivittäisen työn lisäksi edellisten viikkojen havainnoista nousseiden tarpeiden mukaan. Suunnitelmana oli tarjota lapsille aikuisen vierellä- ja läsnäoloa arjen toiminnoissa tehostetusti yhteen lapseen kerrallaan keskittyen.

Maanantai 9.21-17.00

Työviikkoni alkoi iltavuorolla ja työpäiväni alkoi puistosta. Seurasin lasten leikkejä, ja kehuin heidän tapaansa tehdä asioita. Ihastelimme yhdessä puistoon tulleen lapsen kanssa hänen hienoa kypäräänsä, ja kerroin itsekin pyöräilleni töihin. Sisään siirtyessämme seurasin lasten

toimintaa ja kehuin heidän keskittymistään asioihin sekä tavaroiden paikoille laittamista jne. Nämä asiat kuuluvat päivittäiseen toimintaamme, mutta minäkuvan vahvistamisen ollessa tavoitteena tuli asiaan keskittyä enemmän.

Lapsen myönteisen minäkuvan vahvistamiseen kuuluu kannustaminen ja onnistumisten kokemusten mahdollistaminen. Jokaisen lapsen tulee kokea itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 56.)

Päiväpiirissä kävimme tuttuun tapaan tavanomaisesti viikonlopun kuulumiset läpi, ja lasten kertoessa tekemisiään kysyin heiltä tarkentavia lisäkysymyksiä. Niiden avulla lapset saivat sanoitettua yksityiskohtaisemmin mitä tekivät, leikkivät, söivät jne. lapsille itselleen tärkeistä asioista. Koin piirissä suuren onnistumisen ja ylpeyden hetken, kun yksi puhumaan opettelijasta pienistä vastasi kysymykseen mitä teit viikonloppuna sanomalla leikin. Huomasin tässä yhteydessä, miten tärkeää viikoittainen rutiinimme on ollut myös pienimmille, jotka eivät ole vielä osanneet sanoittaa tekemisiään, mutta ovat kuitenkin osallistuneet kuulijan ja seuraajan roolissa.

Suunnitteluajana pohdin lähestyvän vapun askarteluja, ja mietin ryhmällemme sopivaa toimintaa. Koska lapsia oli paikalla tavanomaista huomattavasti vähemmän, päädyimme maanantain pienryhmätoiminnassa pitämään kaikki lapset samassa tilassa, koska heitä oli tavallisesti pitämämme pienryhmän verran. Lapset saivat leikkiä toiveidensa mukaan vapaasti, ja seurasin leikkejä itsekkin lattialla istuen ja kommentoiden ja ohjaten leikkejä kannustavasti. Siirtymätilanteessa kehuin taas lasten toimintaa, ja huoltajien kanssa kuulumisia vaihtaessa painotin lasten päivän onnistumisia, mikä sai huoltajat iloisiksi ja lapset silminnähden ylpeiksi omasta toiminnastaan. Tässä huomasin positiivisen palautteen merkityksen ja viikon teeman tärkeiden käytännössä.

Tiistai 9.21-17.00

Olin taas iltavuorossa ja päiväni alkoi puustosta. Sisään siirryttyämme luin s2- opettelijalle kirjan, josta hän osoitti kuvia ja vastasin sanoja sadun kertomisen ohella. Olen huomannut lukuhetkiemme tärkeyden, ja niiden toistamisen myötä vuorovaikutussuhteemme vahvistumisen, ja lapsen hakeutumisen lukutilanteisiin.

Lapsen leikki-, tunne-, ja sosiaalisten taitojen kehittyminen edellyttää vuorovaikutusta muiden lasten sekä tuttujen ja turvallisten aikuisten kanssa. Aivojen kehittyessä vuorovaikutuksessa tutkimusten mukaisesti lapsi oppii lähes kaiken vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. (Opas 2021, 159.)

Varhaiskasvatustyöympäristö on lapsen kehityksen kannalta keskeinen paikka. Lapsen oikeus kehittymiseen kuuluu jokaiselle lapselle, ja se tarkoittaa mm. parhaiden mahdollisten

olosuhteiden järjestämistä. Varhaiskasvatuksessa tavoitellaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ikä- ja kehitystason mukaisen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämällä. (Heinonen ym. 2016, 154.)

Lounaalla laitamme pienimpien lasten annokset valmiiksi, ja isommat saavat itse säännöstellä ruokansa. Ruokailuhetki mahdollistaa paljon onnistumisen hetkiä, ruoan säännöstelyn, aterinten käyttö ja käytön harjoittelu, ja ruokailurauhan pitäminen ovat tärkeitä arjen taitoja. Havainnoin tilannetta ja kehuin lapsia onnistumisista ja ohjasin tarpeen mukaan.

Myönteisen minäkuvan tukemiseksi on tärkeää huomioida lasten onnistumiset haastavissa tai muuten opettelua vaativissa tilanteissa. Edellisten viikkojen havainnoinnin ja tämä viikon pohdintojen tuloksena keskustelin yksikön erityisopettajan kanssa huomioistani muutaman lapsen toiminnassa, ja sovimme hänen vierailunsa seuraavalle viikolle.

Välipalan jälkeen askartelimme kartongista ja silkkipaperista ilmapalloja ikkunaan. Lapsia oli taas paikalla tavanomaista huomattavasti vähemmän, ja ohjasin lapsia askartelussa yksi kerrallaan. Tavallisesti askartelutilanteessa on pöydässä samaan aikaan muutama lapsi. Mielestäni yksilöllisen ohjauksen ja läsnäolon merkitys oli huomattava, värien valitseminen ja niistä keskustelu sai arkisen toiminnan lisäksi vahvan merkityksen lapsen minäkuvan tukemisesta.

Pedagoginen toiminta muotoutuu lasten ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa lasten omaehtoisesta, lasten ja aikuisten yhdessä ideoimasta ja aikuisten johdolla suunnitellusta toiminnasta. Ohjatun, eli aikuisen etukäteen suunnitteleman toiminnan tulee vastata lasten mielenkiinnon kohteisiin ja tarpeisiin. Lasten luonnollinen uteliaisuus ja aktiivisuus saa heidät nauttimaan aikuisten järjestämästä mukavasta toiminnasta, ja tämä on myös aikuisten velvollisuus, koska pienet lapset eivät vielä osaa itse pyytää monipuolista toimintaa. (Ahonen ja Roos 2021, 169.)

Lasten päiväkotiarkea on täynnä monenlaisia tunteita, kokemuksia, tarpeita ja odotuksia, jotka näkyvät lapsen toiminnassa. On hetkiä, kun lapset hakeutuvat muiden seuraan ja toisinaan hetkinä he saattavat kaivata yksinoloa tai yksilöllisyytensä osoitusta. Nämä hetket ovat lapsille merkityksellisiä sosiaalisten suhteiden muodostamisen ja toimijuuden näkökulmasta. Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys eivät siis ole toisistaan erillisiä, vaan ne ovat tilanteesta ja lapsesta riippuvia painotuksia. (Koivula ja Eerola-Pennanen 2022, 269-272.) Yksilöllinen ohjaus ja aikuisen läsnäolo tukevat lapsen yksilöllisyyden kokemuksia sekä antavat hyvät puitteet lapsen osaamisen, vahvuuksien, kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden huomiontiin ja arviointiin.

Ulos siirryttyämme havainnoin lasten leikkejä, ja kuljin pihalla kuin yleensä. Välillä seuran lasten leikkejä paikaltani, mutta tämän viikon myötä olen tehostanut omaa aktiivista toimintaani, ja olen huomannut sen vaikutukset myös lapsissa ja heidän tavassaan tulla esim.

tarjoamaan minulle hiekkakakkuja jne. Tätä on toki tapahtunut aiemminkin, mutta aktiivisempi ja läsnäolevampi tapa on kiinnittänyt myös lasten huomion.

Keskiviikko 7.45-15.24

Tulin aamuvuoroon ja tarjoilin lapsille aamupalan. Ryhmästä oli edelleen suuri osa lapsia pois, ja olin töissä kaksin vakiosijaisemme kanssa. Päivä oli rauhallinen, ja lapsiin oli helppo keksittyä ja olla tilanteissa kokonaisvaltaisemmin, kun ryhmäkoko oli pienempi. Pidimme aamupäivän ulkoilun lasten toiveesta pidempänä, kun oli lämmin sää ja siirtymätilanteet eivät vieneet niin paljon aikaa.

Pidimme päiväpiirin ruokapöydässä lyhytmuotoisena, ja ruokailutilanne oli rauhallinen ja viihtyisä. Päivät, jolloin ryhmäkoko on pienempi vaikuttavat yleensä aina positiivisesti ryhmän dynamiikkaan. Kun hälyä on vähemmän, on kaikkien helpompi keksittyä meneillä olevaan toimintaan.

Osallistuin talon palaveriin ainoana tiimimme paikallaolevana jäsenenä, ja palaverissa käytiin läpi lasten asioita ja tulevia tapahtumia. Kerroin omista havainnoistani ja tulevasta erityisopettajan vierailuista. Palaverin antina sain uusia näkökulmia pohdintoihini ja hyviä vinkkejä jatkoon suhteen.

Välipalan jälkeen meillä olisi ollut ohjelmassa jumppaa, mutta hyvän sään vuoksi päätimme mennä heti pihalle. Lapsen myönteistä minäkuvaa tukee myös lapsen osallisuus ja hänen mahdollisuutensa osallistua päätöksentekoon. Pienemmässä ryhmässä myös lasten ääni tulee paremmin kuuluviin sekä hänen vaikuttamismahdollisuutensa laajenevat, kun esimerkiksi äänestässä on vähemmän lapsia kuin tavallisesti.

Hyvä kasvuyhteisö vaatii lapsen tunnistamisen subjektina ja yksilönä. Hän toimii ryhmän jäsenenä vuorovaikutuksessa muiden lasten ja päiväkodin aikuisten kanssa. Lapsen sosiaalisten valmiuksien kehittymiseksi lapsen täytyy tulla kuulluksi ja hänen olla osallisena yhteisössään. Osallisuus näkyy konkreettisina tekoina ja myös tapana toimia muiden kanssa. Se voi olla toimintaa, tekemistä, yhdessäoloa, keskustelua jne. Kasvattajien tulee tukea lasten osallisuutta ja luoda sellaisia käytäntöjä, joissa lapset pääsevät ilmaisemaan omia kokemuksiaan, ajatuksiaan, mielipiiteitään jne. vuorovaikutuksessa muun ryhmän kanssa. Yhteisöllisyyttä luodessa se rakentuu osallisuuden mahdollistamisessa yhdessä opetellen, kaikkia kuunnellen, neuvotellen ja yhdessä sopien. (Eskel ja Marttila 2021, 76-77.)

Torstai 8.36-16.15

Työvuoroni alkoi 8.36, jolloin ryhmä oli siirtymässä pihalle. Olin töissä taas kaksin vakiosijaisemme kanssa, ja torstain retken sijaan osallistuimme yhden yksikkömme päiväkodin järjestämään maalaustoimintaan lähipuistossa. Toiminnan tehtävänä oli myös luoda yhteisöllisyyttä

päiväkotien välille, ja se oli järjestetty mukavasti huomioiden päiväkodit omina yksiköinä. Lapset pitivät maalauksesta, ja viihtyivät toiminnassa pitkään. Olin läsnä, kehuin ja kyselin lasten mielipiteitä, heidän harrastuksistaan ja muuta tilanteeseen liittyvää. Toiminnasta jäi kaikin puolin hyvä mieli.

Sisään siirryttyämme keskityin seuraamaan lasten leikkiä lattialla istuen. Viikon aikana huomasin miten tämä istumapaikan muutos itsessään vaikuttaa jo lapsiin sekä toimintaan, ja miten se tuo aikuisen lähemmäksi lasta, vaikka aikuinen ei sinänsä leikkiin liittyisikään. Luin kirjan muutamalle lapselle, ja huomasin saman ilmiön kuin yleensä kirjaa lukiessa, lapset kerääntyvät mielellään kuuntelemaan satuja joskus kesken leikkiensäkin. Myönteisen minäkuvan tueksi lasten osallisuus ja vaikuttaminen arjen tilanteissa voi olla esimerkiksi kirjan valinta omalla vuorollaan.

Torstaisin meillä on oman tiimin palaveri, mutta nyt sitä ei pidetty, kun olin ainut paikalla oleva tiimin jäsen. Suunnitteluajana mietin seuraavan viikon ohjelmaa, valmistelin vappunaamari-askarteluja ja sovin vasukeskusteluja. Melko pian välipalan jälkeen siirryimme ulos, jossa huoltajien kanssa kuulumisten vaihdossa painotin taas lasten onnistumisia.

Viikkoanalyysi

Tämä viikko oli poikkeuksellinen ryhmäkoon suhteen, ja pienempi ryhmä tarjosi hyvän tilanteen keskittyä lapsiin kokonaisvaltaisesti. Tämä sai minut kuitenkin miettimään taas varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja ja resursseja muutenkin, minkälainen vaikutus suuremmilla henkilöstömäärillä olisi lasten myönteiseen minäkuvaan sekä ylipäätänsä varhaiskasvatuksen laatuun. Lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi voi kiireisen arjen keskellä jäädä puutteelliseksi, etenkin jos ryhmän lasten tarpeet eroavat suuresti toisistaan.

Varhaiskasvatuksessa lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa tukea joko yleisen, tehostetun tai erityisen tuen myötä. Lapsen tarpeiden mukainen tuki edistää hänen kehitystä, oppimista ja hyvinvointiaan. Lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista ehkäistään ja sillä puutetaan riskiä syrjäytyä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 56.) Tuen järjestämisen ensimmäinen askel on huomata sen tarve, mielestäni ideaalitalanne olisi, jos varhaiskasvatuksessa erityisopettajat kiertäisivät ryhmissä säännöllisesti, jolloin tarpeisiin voitaisiin tarttua entistä nopeammin.

Viikon aikana huomasin positiivisen palautteen merkityksen käytännössä, ja etenkin tilanteissa, jossa lapset onnistuivat jossain itselleen uudessa tai haastavassa tilanteessa. Pohdin myös tilannetta, jossa lapsi ei saisi myönteistä palautetta eikä kannustusta, ja sen vaikutusta minäkuvaan. Viikon antina omaan työotteeseeni jäi keskittyminen positiivisten asioiden painotukseen, kun ennen kehuni ja kannustukseni on tullut ns. luontaisesti. Kun olin ottanut tämän

tehtäväkseni, huomasin miten paljon onkaan sellaisia tilanteita, joissa lapset kokevat onnistumisen tunteita ja joita voi nostaa esiin ja kehua päivän mittaan.

Lasten voimavaroihin ja myönteisiin kokemuksiin keskittymällä voidaan näitä voimavaroja hyödyntää ja vahvistaa. Lapsen oppimisen iloon ja innostumiseen oppimisesta käytettäviä menetelmiä, tapoja ja näkökulmia kutsutaan yhdessä positiiviseksi pedagogiikaksi. Positiivisen pedagogiikan keskeinen tarkoitus on opettaa näkemään ja sanoittamaan enemmän vahvuuksia, onnistumisia ja muuta hyvää. Kasvattajalta positiivinen pedagogiikka vaatii läsnäoloa ja havainnointia, jotta hyvät asiat, sanat ja teot huomioidaan. Positiivinen pedagogiikka kasvatustilafilosofiana tarvitsee jokapäiväistä tietoista työtä hyvän huomioimiseen ja se vaatii kasvattajalta harjoittelua usein vuosienkin ajan. (Avola ja Pentikäinen 2020.)

4.5 Viikko 5: Pienryhmät leikki-, kaveri-, ja tunnetaitojen tukena

Viikon teemana oli tehostaa pienryhmätoiminnan käyttöä ja hyödyntää kokeiluun kaikki mahdolliset hetket joina pienryhmätoimintaa voidaan toteuttaa. Ryhmä oli tarkoitus jakaa kolmeen osaan, jotka toimivat koko viikon saman aikuisen ohjaamana. Tämä ei kuitenkaan osoittautunut mahdolliseksi, ja toimintaa järjestettiin tilanteiden mukaisissa pienryhmissä, eli ryhmissä, jotka jakaantuivat työntekijöiden kesken tasaisesti tarpeidensa mukaan.

Maanantai 8.36-16.15

Työviikkoni alkoi välivuorolla ja saavuin töihin lasten ollessa siirtymätilanteessa pihalle. Lapsista puuttui suuri osa edelleen, ja olin töissä yhden tiimiläiseni ja vakiosijaisemme kanssa. Koska kaikki tiimin aikuiset eivät myöskään ryhmän lapset olleet paikalla, sovimme toteuttavamme pienryhmäviikon suppeammin, eli toimintaa toteutettaisiin pienryhmissä, mutta aikuiset ja lapset vaihtuisivat tilanteen mukaan. Ensimmäinen haaste näkyi ulkona, kun yritin saada pientä ryhmää ulkojumppaamaan, jolloin muutkin lapset halusivat liittyä siihen. Elin tilanteen mukana, ja kutsuin jumppaan myös toisen ryhmän lapsia, ja pian ympärilläni olikin suuria joukko lapsia.

Siirryimme sisään pienryhmissä, ja minun mukanani oli kolme lasta. Pienryhmissä siirtymätilanteet ovat nopeampia, kuin suuremmissa, kun hälyä ja lapsia joihin keskittyä on vähemmän. Näinä hetkinä myös keskustelu on sujuvampaa ja rauhallisempaa.

Ruokailussa keskityin tavallista enemmän omaan pöytäni, ja ohjeistin lapsiakin siihen. Ruokailutilanne oli mukava, ja keskustelimme lasten kanssa heidän esiin tuomista aiheista. Välipalan jälkeen maanantaisin toimintaamme kuuluu yleensäkin pienryhmätoiminta, mutta nyt lapsia ollessa vähemmän kuin yleensä, olivat ryhmätkin pienempiä. Luin omalle pienryhmäläni ryhmälleni satua, ja lapset hakeutuivat enemmän syliini kuin yleensä.

Pienryhmätoiminta edistää lasten ja aikuisten sekä lasten välistä vuorovaikutusta ja se on myös yhteisöllisyyteen liittyvä pedagoginen valinta. Pienryhmätoiminta mahdollistaa kasvattajille lasten ominaisten tapojen huomioinnin ja havainnoinnin sekä yhteisen toiminnan ja keskustelun jokaisen lapsen kanssa. Myönteisen ilmapiirin ja hyvän vuorovaikutuksen lisäksi pienryhmässä pystytään antamaan enemmän aikaa yhdelle lapselle ja näin vastaamaan lasten tarpeisiin paremmin. (Opas 2013, 158.)

Koska iltapäivällä yksi työntekijä pääsi kotiin, siirryimme ulkoiluun yhdessä koko ryhmän kanssa. Silloin kun aikuisia on vähemmän ja ihan pienimpiä lapsia tai lapsia, jotka vaativat muuten erityishuomiota on vielä paikalla paljon, ovat siirtymätilanteet isommassa ryhmässä helpommin ja turvallisemmin toteutettavia, kun useampi aikuinen on mukana.

Tiistai 8.15-15.54

Saavuin töihin kun lapset olivat vielä syömässä aamupalaa, ja tämän jälkeen meidän oli helppoa siirtyä ulkoiluun pienryhmissä. Otin mukaani neljä lasta, kaksi isompaa ja kaksi vaunuilla kulkevaa. Ryhmiä jaoteltaessa jaamme yleensä pienimmät eri aikuisten kesken, mutta joskus resurssit määräväävät kokoonpanon uudelleen, kuten tässäkin tilanteessa. Kun paikalla on kaksi pientä, on helpompaa ottaa mukaan yhden vaunut, jossa on kaksi lasta, kuin kahdet vaunut, joissa on yksi lapsi. Ulkoilussa emme pitäneet pienryhmiä, koska lapsille oli mukavampaa leikkiä vapaasti yhdessä.

Siirryimme sisälle samoissa pienryhmissä, ja päivän ohjelmana oli askarella vappunaamareita. Järjestimme toiminnan niin että yksi aikuinen oli yhden ryhmän kanssa nukkarihuoneessa, ja kaksi aikuista suuremman ryhmän kanssa ryhmän omassa huoneessa. Askartelin kahden lapsen kanssa kerrallaan, jolloin toisella aikuisella oli päävastuu vähän suuremmasta muusta ryhmästä, jotka leikkivät huoneessa vapaasti. Askartelupäivinä ohjaamme toimintaa muutenkin kaksi lasta kerrallaan, jolloin tilanne pystytään pitämään pedagogisena ja lapset ja heidän kehittyvät taitonsa huomioidaan yksilöllisesti.

Pienryhmien avulla voidaan vahvistaa kasvattajien ja lasten välistä hyvää vuorovaikutusta, mikä auttaa pitämään tilanteet stressittöminä ja lapsen kehitykselle myönteisinä. Pienryhmissä kasvattajan on helpompi myös kohdentaa lapselle yksilöllistä ohjausta. (Opas 2013, 159.)

Välipalan jälkeen jatkoimme samalla tavalla lasten vaihtuessa ryhmissä, ja iltapäiväulkoiluun siirryimme taas kaikki yhdessä.

Keskiviikko 9.21-17.00

Saavuin töihin kun ryhmä oli jo ulkoilemassa, ja lapsia oli jo ryhmälle ominaisen määrän verran. Ryhmässämme on neljätoista lasta, mutta pienten lasten sairasteluiden, huoltajien

vapaapäivien ja muiden muuttujien myötä ryhmässämme harvoin ovat kaikki lapset paikalla. Yleensä kuitenkin poissaolijoita on 1-2, kun alku- ja edellisviikkona poissaolijoita oli melkein puolet ryhmästä.

Siirryimme sisään pienryhmissä, ja minä olin viimeisenä tullessa pisimpään pihalla. Siirtymätilanne sujui rauhallisesti ja lasten taidot ja tarpeet huomioiden, pienryhmäsiirtymät on suhteellisen helppo järjestää aamupäivänä ryhmässämme, ja pyrin pysymään niissä tulevana viikoina. Ryhmässämme oli tunnin ajan vierailulla erityisopettaja havainnoimassa lapsia, ja havainnointi sujui hyvin lasten ollessa pienemmässä ryhmässä.

Ruokailussa oli jo enemmän hälyä, vaikka keskustelut pidettiin pöytäkunnittain. Useamman lapsen läsnäolo kuitenkin huomattiin. Ruokailun jälkeen siirryin itse opettajapalaveriin yksikömmö toiseen rakennukseen, jossa päiväkodin johtaja jakoi havaintojaan ja antoi palautetta toiminnasta menneistä viikoista. Palaverissa keskusteltiin yhdessä ensi syksyn muutoksista, niiden tarpeista ja vaikutuksista.

Välipalan jälkeen ohjelmassamme oli jumppaa, ja otimme lapsille tanssiin mukaan huivit. Tämä toiminta järjestettiin kuitenkin kaikille yhteisesti sen suosion vuoksi. Pienten lasten tietyssä toiminnan ja odottaessa vuorollaan sitä, voi toiminnan tarkoitus kääntyä itseään vastaan jännityksen ja odotuksen purkautuessa haasteellisiin tavoin. Ohjaamani tanssimisen jälkeen jäimme nukkaritilaan leikkimään vapaasti ja jätin musiikin päälle. Vaikka toiminta oli vapaata ja edellytykset olivat myös riehakkaammalle menolle, leikkivät lapset hienosti yhdessä ja rauhallisesti. Yhdessä oleminen iltapäivällä oli mukavaa ja vapaata, uskon viikon pienryhmätoiminnalla olevan vaikutusta tähän, ja lapset olivat myös enemmän läheisyydenhakuisia.

Yhteisöllisyyden kehittyminen vaatii kiireetöntä arkea ja yhteisyyden kehittyessä vuorovaikutuksessa muodostuu sen ryhmäidentiteetti konkreettisessa toiminnassa. Päiväkodin sosiaalisessa yhteisössä kasvattajien tehtävänä on myös pohtia aikuisen ja lapsen suhteen välistä auktoriteettia ja omata reflektointikykyä kasvatustyöhön. (Eskel ja Marttila 2013, 76-77.) Tutkimusviikkojeni aikana olen huomannut miten työtäni jatkuvasti analysoidessa alan olemaan myös varmempi omista päätöksistäni ja toiminnan suunnittelusta sekä muokkaamisesta tarpeiden mukaan. Opettajana minulla on päävastuu ryhmän toiminnasta, mutta yhteisöllisyyttä vahvistaessani pyrin huomioimaan tilanteet myös yleisen energian ja mielekkyyden kannalta. Päätöksien vaikuttaessa positiivisesti eli lasten tuntiessa toiminnan mielekkäänä ja helposti lähestyttävänä, myös ryhmädynamiikka vahvistuu positiivisesti.

Yksi pienimmistä, joka oli menossa lomamatkalle ja pitämässä lyhyen tauon päiväkodista, ei halunnut irrottaa otettaan huivista huoltajan hakiessa hänet. Koska huivin rahallinen arvo on vähäinen, ja kyseinen lapsi pienimpiä lapsiamme, päädyimme huoltajan kanssa ratkaisuun, että lapsi saa ottaa huivin mukaansa, jos se palautetaan loman jälkeen. Alle kaksivuotiaan

lapsen ajattelu on sensomotorista, ja hänen tiedonhankinta tapahtuu havainnoimalla ja käsittelemällä ympäristönsä esineitä (Pulkinen ym. 2023, 56.) Mielestäni päiväkodin esine, josta lapsella on positiivinen mielikuva, on oivallinen väline yhteisöllisyyden kokemusten luojana lapsen tutustessa uuteen ympäristöön.

Torstai 7.20-14.59

Avasin päiväkodin, vastasin viesteihin ja tarkastin sähköpostit, täytin päiväkirjan ja tarjoilin lapsille aamupalan. Ryhmässämme oli jännittynyt tunne, kun olimme menossa ensimmäistä kertaa pidemmälle retkelle päiväkodista. Lapset olivat saaneet ottaa myös evät mukaan, ja kertoilivat niiden sisällöstä mielellään. Ryhmämme kaikki aikuiset olivat paikalle, ja lähdimme retkelle yhdessä suurena ryhmänä. Retkellä ihastelimme kevään merkkejä ja erivärisiä kukkia pienemmissä ryhmissä, jolloin lasten mielipiteet ja ajatukset saatiin huomioitua hyvin.

Palasimme retkeltä suoraan lounaspöytään, jossa pidimme pienimuotoisen päiväpiiriin. Keskitimme omiin pöytiimme, ja lasten lähdettyä nukkumaan pidimme tiimin palaverin. Palaverissa tavanomaisten asioiden lisäksi pohdimme pienryhmien vaikutusta lapsiin, ja ketkä erityisesti hyötyvät niistä ja millä tavalla. Mietimme erilaisia lapsia hyödyttäviä kokoonpanoja pienryhmiin erilaisten tarpeiden mukaan lasten pedagogisista tarpeista sosiaalsiiin ja yhteisöllisyyttä tukeviin. Keskustelimme myös erityisopettajan vierailusta, ja jatkosta asian suhteen. Pienryhmätoiminta mahdollistaa myös muulle henkilöstölle havainnoinnin yksityiskohtaisemmin, ja mietimme pyrkivämme pitämään toimintaa useammin kuin maanantaisin, erityisesti silloin kun lapsia on paikalla paljon.

Välipalan jälkeen jatkoimme naamiaisaskartelut loppuun tiistaina käytetyllä kaavalla, mikä oli osoittautunut hyvinkin toimivaksi.

Viikkoanalyysi

Toiminnan suunnittelu lasten tarpeiden ja toiveiden pohjalta suuressa ryhmässä voi olla haastavaa. Suunnittelua auttaa ryhmän jakaminen pienempiin ryhmiin, tuttavallisemmin laajasti päiväkotien toimintakulttuurissa käytettyihin pienryhmiin. Pienryhmätoiminta on toimiva ja realistinen tapa lasten havainnointiin ja arviointiin. Aikuisten vaihtuessa pienryhmän ohjajina saadaan yksittäisestä lapsesta myös monipuolinen näkökulma. Pienryhmässä lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet voidaan huomata herkemmin. (Alijoki & Pihlaja 2020.)

Huomasin viikon aikana, miten oma havainnointini parani huomattavasti rauhallisemmissa arjen tilanteissa, ja opetuksen kohdennus yhteen tai muutamaaan lapseen kerrallaan auttoi lasta keskittymään tekemäänsä asiaan vahvemmin. Lasten yksilöllinen kohtaaminen vahvisti myös

vuorovaikutusta, ja lapset tulivat mielipiteineen vahvemmin kuulluksi ja nähdyksi. Kun havainnoin lapsia pienryhmässä säännöllisesti, huomasin erialisia pedagogisia tarpeita, jotka olisivat saattaneet mennä kiireisemmässä tilanteessa ohi. Mahdollisia tuen tarpeita huomatesani mietin myös eri tilanteiden vaikutusta lapsen käyttäytymiseen ja toimijuuteen, myös ympäristön vaikutus täytyy ottaa huomioon.

Kun lasta arvioidaan eri tilanteissa, tulee samalla arvioida myös niin lapsiryhmää kuin henkilöstön osaamista. Koska lapsen tilannetta ja hänelle asetettuja tavoitteita seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, tulee samalla arvioida myös tukitoimien tarvetta. Kun tukea suunnitellaan, tarvitaan usein myös erilaisten verkostojen tietotaitoa ja resursseja. (Turja 2017, Oppimisen ja kehityksen haasteet.) Tämä tarkoittaa tällä hetkellä meidän ryhmässämme erityisopettajan vierailua, ja tiimin ja talon palavereissa keskusteluja. Tämänhetkisessä varhaiskasvatuksen kriisissä olen todella kiitollinen oman yksikön erityisopettajasta, ja siitä että minulla on mahdollisuus kutsua hänet ryhmäämme varsin nopealla aikataululla. Tiedän että osassa päiväkotija tämä ei ole niin helppoa, enkä näe tilannetta tukemassa lapsen etua kuin sen myöskään olevan varhaiskasvatustilain mukainen.

Lapsen oppimisen ja kehityksen haasteiden tunnistaminen on huoltajien ja kasvatuksen ammattilaisten yhteistyötä. Tarpeiden ilmetessä niistä keskustellaan yhdessä, ja luodaan yhteinen näkemys siitä, mikä on lapsen normaaliin kehitykseen ja käyttäytymiseen kuuluvaa. Haasteet voidaan nähdä myös yksilöllisinä ominaisuuksina, ja erilaisten ympäristöjen ja muiden tekijöiden vaikutus tulee huomioida mahdollisina haasteiden luojina sekä tasoittajina. (Turja 2017, 116.) Esimerkkinä tästä voisin nostaa lasten luontaiset osallisuuden tavat ja erilaiset temperamentit, jotka voivat sekoittaa näkemykseen lapsen vetäytymisestä toiminnasta tai vahvaan kiintymykseen aikuista kohtaan.

Lasten sosiaalisten taitojen kehitystä arvioidessa lapsen toimintaa tulee havainnoida eri ihmisten kanssa monissa ympäristöissä ja tilanteissa. Lapsen käytökseen vaikuttavat myös erilaiset tilannetekijät vireystilasta ravitsemukseen ja ympäristön tuntemukseen. Lapsen sosiaaliin valmiuksiin vaikuttavat myös perheenjäsenten ja muiden ihmisten seura sekä ympäristön meluisuus. (Pulkkinen ym. 2023, 70.) Tämän myötä erityisopettajan yksittäinen käynti ei anna vielä luotettavaa ja todellista kuvaa lapsen kehityksen tasosta, eli havainnoinnin tulee olla pitkäkestoisempaa kuten se on ollut myös omassa tiimissäni ennen erityisopettajaan yhteydenottoa.

Viikon ajatuksena mieleeni jää pienryhmätoiminnan tärkeys, ja pyrin järjestämään arjen tilanteet kuten siirtymät ja muun mahdollisen toiminnan pienryhmiin, kun se on tarpeenmukaista. Pienryhmätoiminta antaa vahvat edellytykset lasten yksilölliseen havainnointiin ja kohdennettuun oppimiseen. Toiminta suuremmissa ryhmässä on kuitenkin myös edelleen tarpeellista ja tärkeää, jotta lapset oppivat toimimaan myös suuremmissa ryhmissä ja

ilmaisemaan sekä tuomaan itseään esiin niissäkin. Ensiarvoista koko ryhmän toiminta on yhteisöllisyyden kannalta, ja molempien ryhmämuotojen toimiessa ne tukevat toisiaan ja lasten kasvua ja kehitystä.

4.6 Viikko 6: Yhteistyö huoltajien kanssa

Viikon teemana oli havainnoida huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja tehostaa sitä tarpeiden mukaisesti. Kasvatusyhteistyön avainsanoja ovat luottamus ja vastavuoroisuus.

Kasvatusyhteistyössä huoltajien ja ammattilaisten vastavuoroisuus luo lapsen kehitykselle myönteiset olosuhteet ja se vaikuttaa myös yhteisöllisyyteen. Yhteisön toimintakulttuuri muodostuu sen jäsenten keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja se tarvitsee tuekseen myönteisen ilmapiirin. (Kangas ym. 2021, 172.) Kun huoltajat osallistuvat toimintakulttuuriin ja jakavat näkemyksiään ja mielipiteitään, heidän osallisuutensa vaikuttaa myös lapsen positiiviseen yhteisöllisyyden kokemukseen. (Kangas ym. 2021, 102)

Tiistai 7.45-15.24

Viikkoni alkoi vapun jälkeen työpaikkani 2. aamuvuorolla. Lapset saapuivat hyvillä mielin ja tarjoilin heille aamupalan. Sää oli aurinkoinen, ja siirryimme pian lähipuistoon. Eräs lapsi toteasi ”taas alkoi ihana arki”, mikä sai muut lapset nyökyttelemään ja aikuiset hymyilemään. Tämä lausahdus piristi päivääni, ja sai minut taas pohtimaan miten tärkeää työtä teen, kasvatuksen ja opettamisen lisäksi omat työpäiväni ovat jonkun lapsuutta ja osa lapsuusmuistoja. Tämä mielestäni korostaa miten arvokkaat hetket ammattilaisten käsissä ovat.

Päiväpiirissä kävimme tuttuun maanantaiseen tapaan läpi viikonlopun tapahtumat, ja juttelimme myös perjantain päiväkodin vappujuhlasta, jossa en itse ollut paikalla. Lasten puheesta selvisi, miten tärkeänä he pitävät yksittäisiä hetkiä vanhempien kanssa kuten esim. kimalteen laittamista kasvoihin juhlaa varten oli odotettu pitkään. Hetkessä näkyy myös vanhempien osallisuus päiväkodin tapahtumiin lasten kautta, lapsen mahdollisen asun valitseminen tai yhteinen askartelu naamiaisia varten luo myös yhteisöllisyyden tunteita. Huoltajien ja lasten yhteisiä yhteisöllisyyden kokemuksia voidaan luoda päiväkodin tapahtumien avulla, oman työpaikkani vuosikalenterissa nämä on huomioitu äidin- ja isänpäivän aamupaloina, jolloin lapsi voi osallistua aamupalalle yhdessä itselleen tärkeän aikuisen kanssa.

Lounaan jälkeen valmistelin pohjan iltapäivän vasukeskustelua varten. Tähän vasuun osallistuisi huoltajan lisäksi myös tiimini hoitaja omasta pyynnöstään ja huoltajan suostumuksesta oppiakseen tämän dokumentoinnin. Loppukevään aikana pidä vielä kaikkien ryhmän lasten vasukeskustelut, joita ei ole vielä pidetty.

Keskustelussa etenimme Efficasta löytyvän vasukeskustelu-kaavan mukaan, ja kysyin kysymykset ja havainnot ensin huoltajalta, ja sitten täydensimme niitä omin havaintojemme kanssa

päiväkodista. Keskustelu kulki luontevasti ja mukavasti, mielestäni näiden keskustelujen antina parasta on kun vanhemmat kertovat lapsistaan ja arjestaan vapaasti, ja keskustelujen myötä luottamus ammattilaisiin vahvistuu.

Keskiviikko: Olin ottanut tämän päivän töistä vapaaksi tehdäkseni koulutehtäviäni. Korvaan päivän toukokuun aikana tekemällä yhtenä viikkona myös perjantaivuoron.

Torstai 9.21-17.00

Saavuin töihin, kun lapset olivat jo puistossa. Keskustelin erään huoltajan kanssa pidemmän aikaa hänen lapsensa kuulumisesta, ja kehittymisestä viimeisen puolen vuoden aikana. Vanhempi antoi minulle hyvää palautetta omasta toiminnastani, ja tämä vahvisti meidän välistä yhteistyötämme. Tämä sai minut pohtimaan oman vuorovaikutukseni merkitystä vanhempien kasvatustyön tukemisessa, ja havaitsin minun olevan tärkeää lisätä kuulumisten vaihtoon enemmän positiivista sisältöä siitä mitä olen huomannut lasten oppineen kotonaan.

Lounaan jälkeen pidimme tiimipalaverin, jossa kävimme läpi viimeviikon tapahtumat ja lasten asiat kuten tulevat vasut ja muut tärkeät toukokuun päivämäärät. Soitin tulevaa äitienpäivää varten päiväkodin alueen lähikauppaan, ja kysyin mahdollisuudesta hakea maanantaina viikonlopulta jääneet hävikkikukat, lupa saatiin. Kirjoitin viikkokirjeen tulevan viikon ohjelmalla, ja lisäsin siihen huomioksi mitä päiväkotiin on hyvä tuoda lämpimien päivien varalle. Kasvatusyhteistyössä on tärkeää huomioida molemminpuoliset vastuut, sekä ymmärtää perheiden erilaiset tilanteet, kuten käytettävissä olevat resurssit. Lasten säänmukaisesta varustuksesta on hyvä muistuttaa aina vaihtuvien vuodenajoin, kiireisen arjen keskellä päiväkotiympäristössä vahvasti näkyvät tarpeet saattavat unohtua vanhemmilta. Jos päiväkodissa huomataan jonkun lapsen varusteiden olevan epäsopivat ja asiasta nousee pohdintaa perheen talustilanteesta, tulee huoltajat pyytää keskusteluun, jossa neuvotaan apua antavien järjestöjen pariin.

Välipalan jälkeen siirryimme pian pihalle, josta lapsia tultiin vähitellen hakemaan. Kuulumisia vaihtaessani juttelin vanhempien kanssa tulevista vasuista, niiden ajankohdista ja sisällöistä. Havaitsin vanhempien ymmärtävän keskustelujen tärkeyden, ja tämä havainto oli minulle arvokas. Keskusteluista jäävä dokumentti on konkreettinen asia kertomaan lapsen ikä- ja kehitystasoisesta toiminnasta ja mahdollisista tuen tarpeista. Keskustelut itsessään ovat kestoltaan sellaisia, joissa voidaan tuoda esiin kaikkea lapseen liittyvää, mitä ei arkisten kuulumisten vaihdossa ennätä. Pidemmät keskustelut ovat tärkeitä hetkiä yhteistyön ja vanhempien ja ammattilaisten luottamuksen vahvistamisen välineenä.

Viikkoanalyysi:

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on päiväkodin tärkein yhteistyö. Sen avulla tavoitellaan huoltajien ja henkilöstön yhteistä sitoutumista edistämään lasten tervettä ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteistyö tarvitsee rakentuakseen luottamusta, tasa-arvoista vuorovaikutusta ja molemminpuolista kunnioitusta. Sen edellytyksenä on varhaiskasvatuksen ammattilaisten aloitteellisuus ja aktiivisuus, ja yhteistyön onnistumiseksi ammattilaisen tulee ymmärtää perheiden moninaisuutta ja osata vastata lasten erilaisiin tarpeisiin. Keskeinen osa yhteistyötä on myös huoltajuuden ja vanhemmuuden tukeminen. Kasvatustyön vastuut ja tavoitteet määrittellään yleisten vastuiden lisäksi yhteisten keskustelujen avulla tarpeiden mukaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 30.)

Omassa toiminnassani olen huomannut vaihtavani vanhempien kanssa lasten päivittäisiä kuulumisia varsin pitkään, ja tärkeä havainto tästä on, että keskustelu on vastavuoroista. Keskusteluissa on tärkeää huomioida myös meneillään oleva tilanne, kuten haluaako lapsi jo päästä itse kertomaan päivästä vanhemmalleen tai onko perheellä mahdollisesti kiire illan harrastukseen jne. Hyvä keskusteluyhteys tekee kuulumisten vaihdosta mukavan jokapäiväisen hetken, jonka aikana myös yhteisöllisyyden tunne ja osallisuus vahvistuvat.

Vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen ja sen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten kanssa. Vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi kohtaamisten tulee tuntua heistä luontevilta, ja vastuu tästä on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä. Vanhempien osallisuuden mielekkyyden takaamiseksi sitä tulee osata tarjota heille sopivasti, eli avainsana tässäkin on sensitiivisyys. (Ahonen ja Roos 2021, 245-246.) Erilaisista varhaiskasvatuksessa opetettavista tunne- ja kaveritaidoista hyötyvät myös aikuiset, ja näistä voisi lähettää kotiin pienet tehtävät viikkokirjeen tai portfolion mukana sekä jakaa huoltajille hyväksi todettuja kirjavinkkejä, joita lukea yhdessä lasten kanssa. Nämä tehtävät vahvistaisivat osaltaan yhteisöllistä toimintakultuuria.

Lasten myönteiset oppimista ja kehitystä tukevat kuulumiset ovat tärkeitä ja niiden tueksi tarvitaan vanhempien omia havaintoja lapsen kehityksestä. Kasvatusyhteistyö ja siitä kirjatut dokumentit ovat tärkeitä apuvälineitä erilaisissa siirtymätilanteissa kuten päiväkodin vaihtamisessa tai esiopetukseen siirtyessä. Myös lapsen tuen suunnittelun ja toteutuksen avainsana on yhteistyö, jonka luottamuksellisen ilmapiirin avulla saadaan erilaiset haasteetkin selvitettyä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30.) Olen kehittynyt kevään aikana huoltajien kanssa kohtaamisessa sensitiivisemmäksi ja myös kohdentamalla luontaista puheliaisuuttani vain keskeisiin asioihin. Tämä säästää aikaa ja pitää kuulumisten vaihdon niin tärkeässä asemassa kuin se on.

Entä jos yhteistyö ei suju edellytysten mukaisesti? Perheiden haasteet heijastuvat usein myös lapseen, jolloin varhaiskasvatuksessa on tärkeää tukea lapsen hyvinvointia. Huoltajien kanssa

tehtävä yhteistyö tulee laajentaa tarpeen mukaan myös perheen eteenpäin ohjaamiseen oikeanlaisen tuen piiriin, tarpeet voivat olla erilaisten järjestöjen tarjoamasta avusta lastensuojeluun. (Heinonen ym. 2016, 183-184.) Koska huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö vaikuttaa merkittävästi lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin, tulee ammattilaisen myös havainnoida yhteistyötä aktiivisesti. Toimivalla yhteistyöllä lapsen tarpeet pystytään huomioimaan kokonaisvaltaisesti, ja puutteellinen yhteistyö voi jättää lapsen hyvinvoinnin kannalta oleellisen tiedon puuttumaan.

Jokainen perhe ja huoltajat ovat erilaisia, ja heillä on erilaisia toiveita ja tarpeita varhaiskasvatukseen ja yhteistyöhön liittyen. Kohtaamisten aikana myös olosuhteisiin tulee kiinnittää huomiota, ja sopiva menetelmä tulee valita huoltajien tarpeet huomioiden. (Ahonen ja Roos 2021, 246-247.) Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi luottamuksellisten keskustelujen pitämisen niille sopivassa tilassa ja huoltajien osallisuuden erityispiirteet huomioiden, keskustelu samankaltaisesta asiasta eri huoltajien kanssa voi erota paljonkin toisistaan. Tutkimukseni aikana olen huomannut konkreettisesti, miten toisille huoltajille keskustelu on luontevampaa ja toisten kanssa rento ilmapiiri ottaa aikansa. Erilaiset toimintatavat voivat johtua kaikesta keskustelun aiheesta luonteenpiirteisiin ja edellisiin kokemuksiin, tärkeintä on kohdata huoltajat omina itsenään arvokkaasti ja kunnioittavasti kaikissa tilanteissa. Työpaikallani voin keskusteluja ennalta sovittaessa pyytää tueksi myös päiväkodin varajohtajan ja/tai johtajan, ja tilanne, joka vaatii lisäselvitystä, voidaan siirtää myös myöhemmäksi.

Yhteisöllisyyden vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa voisi olla enemmän päiviä, joihin huoltajat voidaan kutsua mukaan. Teemana voisi olla neutraali aihe, kuten vuodenaika, esim. päiväkodin talvinen iltapäivä, jonka keskeinen toiminta on yhdessä erilaisten aktiviteettien tekeminen. Toimintaa voitaisiin suunnitella myös huoltajien kanssa yhdessä vanhempainillassa, joita työpaikallani on toistaiseksi järjestetty syksyisin ja tarpeiden mukaan.

4.7 Viikko 7: Meidän ympäristömme

Viikon ohjelmana oli tutustua päiväkodin lähiympäristöön havainnoimalla, keskustelemalla ja vieraillemalla. Yhteisöllisyyden tunteen vahvistamiseksi on hyvä tutustua myös päiväkodin alueeseen.

Maanantai 8.36-16.15

Saavuin töihin, kun lapset olivat siirtymässä puistoon. Puistossa soitin päiväkodin alueen lähikauppaan, ja tarkistin oliko viikonlopulta jäänyt kukkia äitienpäiväprojektiimme. Kukkia oli, ja ennen kuin siirryimme sisälle, lähdimme kaupparetkelle. Matkalla tutkimme liikennettä, jota emme näe päivittäin niin paljon. Keskustelimme liikennesäännöistä, ja mietimme, miksi osassa tienylityksiä on liikennevaloja, ja osassa ei. Saimme kaupasta mukaamme useamman

kimpun, jossa oli erivärisiä kukkia. Lapset ihastelivat kimppuja, ja huikkasimme kaupan myyjille kiitokset yhdessä.

Päiväpiirissä kävimme läpi viikonlopun kuulumiset, ja juttelimme tulevasta äitienpäivästä. Tiimini toinen hoitajista valmisteli sillä aikaa kimpuista yhden ison kimpun, josta nuutuneet kukkaset oli jätetty pois. Otimme jokaisesta paikallaolevasta lapsesta kuvia kukkakimpun kanssa, ja lapset saivat katsoa kuvat ja valita niistä mieleisen äidille tulostettavaksi kuvaksi. Kuvista tuli todella ihania, kehuimme lasten kuvia ja tämä oli selkeästi monen lapsen mieleen. Lounaan jälkeen tulostin kuvia ja liimasimme ne kuvioituihin pahvikehyksiin, kuvan taakse kirjoitimme lasten mietteitä äideistään ja pienimmille äitienpäivärunot.

Uskon projektin tuovan iloa kaikille siihen jollain tapaa osallisena oleville, myös kaupan työntekijöille, kun hävikkitavaralla saadaan ilahdutettua suurempaa kokonaisuutta.

Päiväkodin pedagoginen toimintaympäristö rakentuu päivittäisen toiminnan sekä yhteiskunnallisten ja kulttuuristen tekijöiden kokonaisuudesta. Kasvatusympäristössä tuotetaan myös kulttuurisia peruseriä ja arvoja. (Raittila ja Siippainen 2022, 291-292.) Päivän toiminta oli vahva osoitus tästä, miten varhaiskasvatuksen toimintaympäristö laajeni ja rakentui kulttuuristen arvojen ympärille.

Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen mukaisesti lapset oppivat, kasvavat ja kehittyvät vuorovaikutuksen lisäksi lähiympäristön kanssa. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana, joka oppii kokonaisvaltaisesti kaikkialla. Oppimisen tapahtuessa lapsen havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään, on tärkeää, että opittavat asiat linkittyvät lapsen kehitykseen, kokemusmaailmaan ja kulttuuriseen taustaan. Oppimista edistävät myönteiset tunnekokemukset, hyvä ja turvallinen olo, myönteinen vuorovaikutus ja vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 23-24.)

Tiistai 8.36-16.15

Työpäiväni alkoi taas siirtymätilanteella puistoon, tällä kertaa kävellessämme sinne bongasimme erilaisia maastossa kasvavia kasveja, sekä lähitoimijoita. Matkallamme oli muutama päiväkotia, joista arvuuttelimme lasten kanssa montako ryhmää niissä mahtaa olla ja muita vastaavia ajatuksia. Jonkin aikaa puistossa oltuamme teimme pienen kävelylenkin katsomaan lähitöillä olevia kirsikkapuita, joiden kukinta oli juuri alkanut. Alueella on useampia kauniita kukkaistutuksia, ja yhden puun lähetyvillä on näyttävä kasvialue. Otimme kirsikkapuun alla ryhmäkuvan lapsista, melkein kaikki lapset olivat paikalla. Ympäristöön tutustuessa on hyvä tuntee kuuluvansa omaan yhteisöön, myös ympäristön tutkiminen yhdessä vahvistaa yhteisöllisyyden tunteita.

Siirryttyämme sisälle otimme kuvat onneksi vielä hyvin säilyneen edellispäivän kukkakimpun kanssa lapsista, jotka eivät olleet eilen paikalla. Päiväpiirissä juttelimme näkemästämme, ja kerroin lapsille kirsikkapuiden varsin lyhyestä kukinta-ajasta. Mietimme muita näkemiämme kasveja, ja niiden kukinta-aikaa, sekä tulevaa kesää ja miltä kesällä näyttää.

Välipalan jälkeen maalasimme pienryhmissä lasten kanssa heidän kehitystasojensa mukaisesti kirsikankukkia. Tämä oli lapsille mieluisaa, varsinkin erilaisten vaaleanpunaisen värin sävyjen sekoittaminen. Juttelimme samalla väriopista, mitä värejä saa sekoittamalla, ja miten väreihin saadaan tummuutta tai vaaleutta. Lapsia haettaessa päivän maalaukset olivat monen puheissa, kirsikankukkien kauneus oli tehnyt selkeästi moneen lapseen vaikutuksen.

Keskiviikko 7.45-15.24

Työpäiväni alkoi aamuvuorolla, ja tarjoilin lapsille aamupalan. Onneksemme saimme maanantain ja tiistain aikana kaikista ryhmän lapsista valokuvat kukkakimpun kanssa, ja nyt jo nuutunut kimpun kukkien terälehdet hyödynnettiin tulevaan yhteisteokseen. Useammat lapset halusivat auttaa terälehtien irrotuksessa, ja homma sujui varsin nopeaan. Oli ihana huomata, miten paljon iloa voikaan hävikkitavarasta saada ja mihin kaikkeen sitä voi ideoiden käyttöä.

Siirryimme pihalle, otin terälehdet mukaan ja ohjeistin lapsia yhteisteoksen tekemisessä. Ohjasin lapset etsimään ympäristöstä kiviä, keppejä ja ruohoa. Lapset toivat niitä eteeni pieniin kasoihin, ja aloimme muodostamaan tarvikkeista mandalakuviota, eli teimme terälehdistä, kivistä ja oksista pienen ympyrän, minkä ympärille suuremman ympyräkuvion jne. Lapset jakoivat kuunnella ohjeita ja keskittyä tekemiseen todella hienosti. Mandalasta tuli upea, ja mietin sen myös symboloivan hyvin, miten yhdestä kukkakimpusta saatiin kerrostettua yhteisöllisyyden kokemuksia useamman idean verran.

Torstai 9.21-17.00

Tänään päiväkodissa oli aamulla äitienpäiväaamiainen, jossa en valitettavasti ollut mukana. Aamiainen oli sujunut mukavasti, ja sen lisäksi että lapselle tärkeät aikuiset pääsivät osallistumaan lapsen päiväkotipäivään aamuhetken verran, ovat vastaavat toteutukset hyvin yhteisöllisiä. Toteutusten aikana huoltajilla on mahdollisuus verkostoitua, vaihtaa kuulumisia ja tavata lastensa päiväkotikavereita ja heidän vanhempiaan. Tässä myös päiväkodin ammattilaisen sensitiivisyys voi tukea verkostoitumista ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

Heti töihin saavuttuamme suuntasimme retkelle hieman kauemmas puistoon. Matkalla keskustelimme lasten kanssa kaikesta näkemästämme, ja pysähdyimme sillalla kuultuamme sen alitse ajavan hälytysajoneuvon. Pohdimme mikähän auto se voisi olla, ja auto paljastui ambulanssiksi. Keskustelimme ambulanssin tehtävästä, ja totesimme sen menevän auttamaan

potilasta. Yhteisten pohdintojen lisäksi yhteisöllisyyden kokemuksia vahvistavat myös lähiympäristössä harvemmin näkyvien asioiden ymmärtäminen.

Puistossa leikimme ja totesimme myös muutaman muun päiväkodin olevan paikalla. Siirryttyämme sisään pidin päiväpiirin, jossa pohdimme näkemäämme. Kerroin Helsingissä olevan todella paljon päiväkoteja, ja sen johtuvan siitä, että Helsingissä on niin paljon asukkaita. Jatkoin Helsingin olevan Suomen pääkaupunki, ja Suomen kuuluvan maapallolla Euroopan alueeseen. Kysyin lapsilta mitä muita kaupunkeja he tietävät, ja sain muutamia vastauksia eri kaupungeista (joissa yleensä mummo asui) ja myös tiedon millä kulkuvälineellä sinne pääsee.

Lähialueemme päiväkodeissa on laajasti eri painotuksia myös kielellisesti. Tämän viikon aiheenani oli lähiympäristön tutkiminen painottuen havaintoihin luonnosta hieman suunnitelmasta poiketen mutta tilanteen mukana eläen. Ryhmämme lapset ovat vielä pieniä ja eri kielisten päiväkotien sekä näkyvien erojen tarkastelu siirtyy myöhemmäksi jättäen tilaa lasten omaehtoiselle havainnoinnille ja mahdollisille kysymyksille.

Viikkoanalyysi:

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ryhmässämme varmistetaan kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöihin kuuluvat mm. kaikki tilat, paikat, välineet ja käytännöt mitkä tukevat lapsen oppimista. Koska oppimisympäristöt sisältävät fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden, tulee niiden suunnitteluun kiinnittää huomiota. (Helsingin kaupunki 2019, 32.)

Päiväkodissa lasten elinpiiri laajenee, ja lapset kohtaavat kodin lisäksi toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitellaan siinä toimimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 48.)

Ilmapiiriltään turvallinen oppimisympäristö auttaa lapsia ilmaisemaan itseään ja oppimaan tunnesäätelyä, mikä osaltaan auttaa yhteisöllisyyden vahvistumista. Myös yhteistyö muiden toimijoiden, kuten kirjastojen ja esimerkiksi meille tutun lähikaupan vierailut tarjoavat lapsille kokemuksia tutkia lähiympäristöä yhteisönä. (Helsingin kaupunki 2019, 32.)

Viikon aikana tarkastelin omaa toimintatapaani ja suunnitelmiani uudelleen, olen oppinut viikkojen aikana yhtenäistämään toimintaa kapeammaksi saman teeman alle, mikä on oleellista pienten lasten ryhmässä ja helpommin lähestyttävää ja muistettavaa. Aloittelevana opettajana varhaiskasvatuksen pedagogista monipuolisuutta tavoitellessani saan itseni usein kiinni ns. liiasta suunnittelusta. Laadukas varhaiskasvatus muodostuu kokonaisuudesta, jos päiviin yrittää saada paljon kaikenlaista monipuolista toimintaa, voi kokonaisuus olla pikemminkin sekava.

Koska ryhmämme lapset ovat vielä varsin pieniä, ja arki on aikataulutettua sekä siirtymätilanteet vievät aikaa, olemme pitäneet päiväkodin ulkopuoliset oppimisympäristöt lähellä. Retket hieman kauemmas alueelta ovat mahdollisia, mutta vaativat huolellista suunnittelua. Helsingin kaupunkiympäristö tarjoaa kuitenkin jo omalla alueellamme paljon ja monipuolista tutkittavaa.

Oppimisympäristöjen monipuolisuus tukee varhaiskasvatuksen tavoitteita, ja yhteistyö luontevasti alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja kehittämisen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 38.) Alueen oppimisympäristöjen hyödyntämisen lisäksi yhteisöllisyyden kokemusta vahvistaa taidetoiminta. Erilaisiin taiteisiin tutustuminen auttaa tutkitusti erilaisuuden hyväksymistä, lisää ymmärrystä ja tukee ryhmään kuulumisen tunteita. (Laitinen 2017.) Oman taiteen tekemisen lisäksi vierailut kulttuurikohteissa olisivat ideaaleja. Pysin järjestämään kevään aikana vielä jonkun vartioiden taidevierailun, mikä soveltuisi ryhmämme pienimmillekin lapsille.

4.8 Viikko 8: Tunnetaidot

Viikon aikana keskityimme tunnetaitoihin, millaisia tunteita näemme ja koemme, miten ne vaikuttavat ja mistä ne voivat johtua. Liitin viikko-ohjelman mukaiseen toimintaan empatista ajattelua arjen toimintojen lisäksi.

Maanantai 9.21-17-00

Työviikkoni alkoi iltavuorolla ja saavuin töihin kun lapset olivat puistossa. Sisälle siirryttyämme pidin päiväpiirin, jossa kävimme läpi viikonloppua ja mennyttä äitienpäivää. Kysyin lapsilta miltä he luulevat päivän äidistä tuntuneen, ja miltä se heistä tuntui. Kävimme läpi erilaisia positiivisia tunnetiloja ilahtumisesta rakkauteen.

Lounaan aikana kerroin miten eri olosuhteet voivat vaikuttaa myös tunteisiin, esimerkiksi nälkäisenä voi alkaa kiukuttamaan ja väsyneenä olo voi olla surullinen. Jaoin lapsille oman hetkisen tunnetilani ja sanoitin mistä se johtuu, tunsin olevani iloinen koska olin nukkunut yöllä hyvin ja päivä oli aurinkoinen. Kerroin miten myös toisten tunnetilat vaikuttavat meihin, ja miten lasten tunteet voivat vaikuttaa ympäristöön. Pohdimme minkälaisissa tilanteissa kaverin tunnetilat siirtyvät ja esim. suru ja ilo jakaantuvat.

Välipalan jälkeen ohjelmassamme oli pienryhmätoimintaa, jonka aikana luin osalle lapsista Ympyräisten kirjaa, jossa esiteltiin erilaisia vahvuuksia. Kirja oli juonetta ja tekstin pituudeltaan pienille lapsille havaintojeni mukaan liian tiivis, ja esittelin lapsille eri vahvuuksia lyhentäen tekstiä ja kysellen lapsilta mistä tarinan juonen mukaiset tunnetilat mahtoivat johtua.

Iltapäiväulkoilussa sanoitin pienten tunteita erilaisissa tilanteissa tavanomaista enemmän. Vuorovaikutus kasvattajan ja lapsen välillä toimii myös oppimistilanteena, ja kasvattajan sensitiivinen läsnäolo auttaa havaitsemaan lapsen tunnetiloja ja tarjoaa hänelle mahdollisuuden harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti (Salminen 2021, 168-170.) Pienet lapset tarvitsevat aikuisen ohjaamaan, rajaamaan ja opastamaan toimintaansa ja erityisesti he tarvitsevat aikuisen puolustamaan heidän oikeuksiaan (Ahonen ja Roos 2021, 62.)

Olen koko opinnäytetyön kirjoittamisen ajan huomannut, miten eri painotuksiin keskittyessäni oma ammattitaitoni syvenee ja tilannetajuni paranee. Uskon oman toiminnan reflektoinnin, teorian tiedon ja kokemuksen karttumisen yhdessä vaikuttavan tähän. Kun teorian tiedon mukaiset suunnitelmat vaihtuvat käytännön kokemuksiin, on niistä oppiminen kokonaisvaltaista ja tilanteiden reflektointi auttaa vastaavien tilanteiden kehittämiseen, korjaamiseen tai ennallaan pitämiseen tarpeiden mukaan.

Tiistai 9.21-17.00

Viikon toinen työvuoroni oli taas iltavuoro. Saavuin töihin, kun lapset olivat puistossa ja lähdimme sieltä kävelylle ihastelemaan lähialueen tulppaaneja. Kerroin lapsille, miten myös erilaiset asiat voivat vaikuttaa tunnetiloihin, esimerkiksi jonkin kauniin asian katsominen voi tuottaa mielihyvää ja erilainen musiikki voi vahvistaa eri tunnetiloja, joskus se voi rauhoittaa, ja joskus musiikki voi saada vaikka innostumaan.

Sisään siirryttyämme päiväpiirissä luin lapsille Ryhmä Hau-kirjan, jonka jälkeen juttelimme kirjan tapahtumista ja miltä mikäkin tapahtuma on voinut eri hahmoista tuntua. Lapset osasivat hyvin sanoittaa tunteita ja niiden pohtiminen sai lapset myös kertomaan erilaisia tilanteita, kuten mikä on auttanut tilanteessa, jossa äiti on ollut surullinen. Tunteiden sanoittaminen tiiviimminkin näiden kahden päivän aikana oli selkeästi vaikuttanut lapsiin ja nosti tunteiden huomioinnin esiin.

Viikko-ohjelmasta poiketen lähdimme hyvin lämpimästä päivästä johtuen pian välipalan jälkeen ulos. Sanoitin lapsille, miten myös sääolosuhteet voivat vaikuttaa tunteisiin, ja pohdimme yhdessä minkälainen sää voi vaikuttaa mitenkään. Lapset mieltivät miten ainakin ukkonen voi pelottaa ja kerroin myös, miten säätilat ja vuodenaajat voivat vaikuttaa vireystasoon mikä sitten voi vaikuttaa myös tunteisiin. Tulimme yhdessä tulokseen, miten kesä on mahtavaa aikaa.

Keskiviikko 7.20-14.59

Päiväni alkoi aikaisella aamulla ja tarjoilin lapsille aamupalan. Suunnitelmani oli kysellä miltä lapsista tuntui sinä aamuna, mutta pikaisen havainnon mukaan lapset vaikuttivat vielä

unisilta ja suoranainen kysymys olisi saattanut olla hämmentävää. Päätin sanoittaa havainnointiani, ja kyselin tunnetiloista tyyllillä, ”tuliko sinulle vähän ikävä äitiä” jne.

Aamupäiväulkoilun jälkeen sisään siirryttyämme pidin lapsille joogatuokion. Olen pitänyt lapsille joogaa jo aiemmin, ja sen lisäksi että se on heistä mieluisaa, ovat he oppineet sen myös rauhoittavan. Joogan jälkeen sanoitin, miten tunnetiloihin voi vaikuttaa myös toiminnalla. Erilainen liikkumismuoto voi vahvistaa erilaisia tunnetiloja, ja niitä voi myös lieventää toiminnan avulla. Ikävää tunnetta mielessä voi rauhoittaa tekemällä jotain mieluisaa, ja levotomaan tunteeseen voi auttaa rauhallinen tekeminen.

Välipalan aikana pohdimme myös miten seuraavan päivän vapaapäivä ja perheen kanssa oleminen vaikuttaa tunteisiin. Lapset kertoivat omia mietteitään, ja havaitsin aiheen olevan myös hyvä tapa havainnoida lasten kokemuksia kotiolosuhteista sosionomin työnkuvaa ajatellen.

Kerroin lapsille, miten loma- ja vapaajaksot saavat ihmiset yleensä rentoutumaan ja hyvälle tuulelle, ja keskustelu siirtyi luontevasti kesälomaan ja lasten ajatuksiin ja toiveisiin sen suhteen. Työpäiväni päättyi pian välipalan jälkeen.

Torstai

Helatorstai ja vapaapäivä kaikilla päiväkodin aikuisilla ja lapsilla.

Viikkoanalyysi:

Koen viikon teeman hyvin onnistuneeksi, sillä lapset lähtivät keskusteluihin hyvin mukaan ja jäivät selkeästi pohtimaan kuulemaansa. Pienimpien lasten osallisuus näkyi kuuntelemisen ja keskustelujen aikana sylittelyn lisäksi myös heiltä asioita kysyttäessä heidän osallistuessa vuorovaikutukseen omalla tavallaan. Huom! pienimmätkin lapset osallistuivat nimensä kuultuaan, mielestäni on hyvin tärkeää huomioida keskusteluissa myös lapset jotka eivät vielä osaa sanoittaa asioita, sillä se antaa heille mahdollisuuden osallistua esim. elein, ilmein ja ääntelyin ja oppia vuorovaikutukseen keskustelussa osana omaa yhteisöään.

Lasten suhteet toisiinsa muodostuvat jo pikkulapsivaiheessa ja läheisten suhteiden ylläpitävät sekä heikentävät piirteet tulee huomioida. Lapsen sosiaalinen ympäristö kerryttää hänen vertaissuhdekokemuksiaan, ja jokaiselle ryhmään kuuluvalla lapselle kehittyy yhteisössä oma asemansa hänen kokemustensa pohjalta, mikä vaikuttaa jatkossa myös hänen myöhempään kehitykseensä. (Neitola 2013, 106.)

Yhteisöllisyyden kokemukset varhaiskasvatuksessa määrittelevät osaltaan lapsen tulevaisuutta ja koska vuorovaikutus on yhteisöllisyyden keskeisin elementti, tulee tunne- ja vuorovaikutuskasvatusta vahvistaa erilaisissa päiväkodin tilanteissa. Lisäsin tunnekasvatuksen painotuksen

arjen toimintojen lisäksi osakseni suunnitelmaa sen linkittyessä hyvin äitienpäivän jälkeiseen viikkoon ennen seuraavaa erilaisuuden ymmärtämisen viikkoa. Luku-, keskustelu-, ja jooga-hetki olivat kaikki ryhmälle ominaisia tapoja toimia, joten niihin oli helppo lisätä tunnekasvatusta. Tämän myötä mietin kaikkia laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueita ja miten niitä voisi yhdistää toisiinsa seuraavien viikkojen aikana.

Tunnetaidot edistävät hyvinvointia kaikilla osa-alueilla, omien tunteiden säätelyn, tunnistamisen ja ilmaisun avulla voidaan auttaa myös toisia säätämään omia tunteitaan. Kun päiväkoitiin saavutaan valmiiksi tietyssä tunnemaailmassa, voi se tarttua myös muihin. Tunteet voivat voimistua ryhmissä ja tunteiden tunnistamisen ollessa vaikeaa voi niiden ilmaisukin olla hallitsematonta. Tämä voi johtaa hankaliin tilanteisiin, ja niiden ennaltaehkäisyksi voidaan vahvistaa myönteisiä tunteita, jolloin asiat opitaan tulkitsemaan positiivisemmin. (Seppänen 2021.) Käytännössä tämä tarkoittaa tunteiden sanoittamista ja tunnistamista esim. ”Kaveri on nyt vähän väsynyt, ja se saa hänelle harmituksen”. Sanoittamisen ja tunnistamisen lisäksi myös lapselle tarpeen mukaiset ratkaisut on hyvä esittää esim. ”nyt kaveri istuu minun sylissäni, kun se tuo hänelle turvallisen olon” tai ”nyt kaveri haluaa olla hetken rauhassa”.

Viikon antina oli hienoa huomata lasten omia päätelmiään toisten tunteista ja siitä mitä he voisivat tehdä auttaakseen niiden säätelyä. Myös lapset, jotka eivät vielä sanallisesti osaa ilmaista itseään pyrkivät ajoittain esimerkiksi silittämään harmistunutta kaveria tai viittilöivät aikuisen luokseen. Havaintojeni mukaan empaattinen ajattelu on lapsille usein luontaista, ja sitä vahvistaessa ryhmän yhteisöllisyyden kokemukset ja jokaisen omakohtainen yhteisön jäseneksi kuulumisen tunne paranee.

4.9 Viikko 9: Erilaisia samanlaisia

Edellisviikon tunnetaitojen opettelusta on luontevaa siirtyä eroavaisuuksiin. Olemme monin tavoin samanlaisia mutta reagoimme asioihin eri tavalla ja näytämme erilaiselta. Teemana pohdimme eroavaisuuksia lastenkirjallisuuden, keskustelun ja digitaalisten oppimisalustojen avulla.

Tutustuimme eri kieliin kerronnan ja laulujen avulla ja harjoittelimme muutamia lausahduksia eri kielillä ja havainnoiden kielten eroja.

Maanantai 7.45-15.24

Viikkoni alkoi aamuvuorolla, tarjoilin lapsille aamupalan ja suuntasimme lähipuistoon. Olemme keränneet ryhmämme seinälle aiemmin ryhmän lasten ja aikuisten juurista löytyvien kansallisuuksien lippuja, ja nämä ovat keskeisellä paikalla näkyvillä. Olen jo pitkin kevättä käyttänyt lasten kanssa siirtymätilanteissa lausahdusta ”let’s go” ja osa pienimmistäkin tapaillee jo sen rakennetta.

Siirryttyämme sisään pidin päiväpiirin ja kyselin lasten viikonlopun kuulumisista, jonka jälkeen soitin heille puhelimella Youtubesta bussilaulun englanniksi. Olin kuunnellut tämän etukäteen, joten tiesin etteivät sanat mene täysin samassa järjestyksessä kuin suomalaisessa versiossa, ja sanoitin ennen säkeistön alkua mitä liikkeitä teemme seuraavaksi. Tuttu laulu eri kielellä oli hyvä aloitus viikon teemaan, eikä se tuntunut varsinkaan pohjustettuna liian monimutkaiselta lapsille. Laulun jälkeen kyselin, kuulostiko englannin kieli suomalaiselta, ja tuntuuko heistä siltä, että voisivat oppia kyseistä kieltä myöhemmin. Kieli oli osalle lapsista tuttua, ja monet sanoivat ymmärtäneen sanastoa, havaitsin kuitenkin tämän liittyvän enemmän laulun liikkeisiin.

Välipalan jälkeen tiimini lastenhoitaja luki lapsille Laura Henry-Allainin kirjaa *Mun väri, sun väri*, joka kertoi antirasismista ja itsetunnosta. Tämän kirjan kerronta oli lapsille hieman hankalaa sen pituuden ja myös hieman vanhemmille lapsille tarkoitetun sisällön myötä, joten hoitaja muokkasi kerrontaa meidän ryhmällemme sopivammaksi. Pohdimme yhdessä eroja toisiimme, lapset kävivät katsomassa toistensa silmien väriä ja mietimme minkä väriset hiukset kenelläkin on ja keneltä löytyy samanvärisiä ulkonäöllisiä ominaisuuksia. Kirjan lukuhetkestä pohdin miten muokata viikon sisältöä ryhmän lapsille ymmärrettävään muotoon, esimerkiksi uskonnoista puhuminen ei mielestäni ole vielä välttämätöntä. Olen opinnäytetyötä tehdessäni pyrkinyt monipuoliseen suunnitelmaan, mutta joissain asioissa lasten ikä- ja kehitystaso on jäänyt huomioimatta, ryhmämme lapset ovat vielä kuitenkin varsin pieniä eikä heidän tulekaan ymmärtää kaikkea. Asioista voidaan tietenkin puhua, mutta kasvattajana tulee huomioida mikä tieto tukee lapsen oppimista ja mikä saattaa enemmän hämmentää.

Tiistai 7.20-14.59

Minulla oli taas aamuvuoro, ja aamupalan jälkeen suuntasimme pihalle. Pihalta sisään palattuamme kuuntelimme päiväpiirissä ruotsinkielisen bussilaulun, jonka olin myös kuunnellut etukäteen ja tiesin sen sanaston menevän samalla tavalla kuin suomalaisessa versiossa. Pohdin tämän myötä myös, miten ennakointi vaikuttaa toimintaan, ja opetukseen. Lasten havaitessa aikuisten käytöstä ja eleitä ja ilmeitä vaikuttaa ennakointi myös opetuksen vastaanottamiseen.

Lapset seurasivat laulun liikkeitä ohjauksellani hyvin, ja muutama osasi laulaa säkeistöjä myös mukana. Laulun jälkeen kysyin mukana laulaneilta lapsilta missä yhteydessä he ovat ruotsia kuulleet tai oppineet, ja myös muilta lapsilta ovatko he kuulleet ruotsin kieltä joskus. Pohdimme ruotsin kielen käyttöä, selitin että se on suomen toinen kieli ja osa suomalaisista käyttää sitä kotonaan ja kouluissa, sekä osa lapsista myös päiväkodissa. Keskustelimme ruotsinriteilyistä, ketkä lapsista ovat olleet niillä, ja siitä että Ruotsi on meidän naapurimaamme eli aivan lähellä. Keskustelu soljui lasten kanssa luontevasti eteenpäin heille tavanomaisella tavalla, ja havaitsin tämän olevan lapsille luontainen tapa oppia.

Välipalan jälkeen ohjelmassamme oli askartelua, ja lasten olemme toteuttaneet ryhmäsämme lasten toiveesta viidakkoteemaa. Lapset tietävät hyvin viidakon eläimiä, ja myös sen ettei Suomesta löydy kaikkia eläimiä. Tänään väritimme papukaijoja, jonka jälkeen piirsimme liimapuikoilla papukaijaan ja ripottelimme niihin hopeista ja kultaista kimalletta. Papukaija askartelu oli lapsille mieluinen, askartelun lomassa keskustelimme missä voimme nähdä papukaijoja, ja minkälaiseen ympäristöön ne kuuluvat. Vertasimme ympäristöä Suomen luontoon, mitä viidakossa on ja meillä ei ja päinvastoin.

Keskiviikko 7.45-15.24

Minulla oli aamuvuoro, ja aamupalan jälkeen suuntasimme taas puistoon ”let’s go”-lausahduksen myötä. Lapset osaavat käyttää sitä jo hyvin ja ryhmällemme on muodostunut uusi ominainen lausahdus, ”tack så mycket”. Sisään palattuamme pidin päiväpiirin omassa ryhmätilassamme tavanomaisesta poiketen, yleensä päiväpiiri pidetään lepohuoneessa.

Kävimme seinältämme löytyvät liput läpi, ja kerroin lapsille kenen juurista löytyy mitäkin. Ryhmämme seinälippuihin on koottuna aikuisten juurista löytyvät kansallisuudet useamman sukupolven takaa, jotta normalisoimme erilaisia taustoja. Kerroin lapsille omista juuristani, ja opetin heille viroksi lausahdukset hyvää huomenta ja kiitos. Kuuntelimme bussilaulun viroksi, tämän laulun säkeistöt menivät hieman eri järjestyksessä kuin suomenkielisessä versiossa ja sanoitin tämän lapsille. Laulun jälkeen pohdimme yhdessä, miten kieli kuulosti suomelta, mutta lapset eivät ymmärtäneet sitä. Kerroin lapsille miten eri kieliä puhutaan eri äänenpainoin, ja joissain kulttuureissa puhe kuulostaa nopeammalta tai keskustelu saattaa kuulostaa kiivaammalta.

Välipalan jälkeen ohjelmassamme oli ulkojumppa, ja tällä kertaa pidin lapsille liikuntaleikin Tulkaa lapset kotiin. Leikin ideana on osoittaa maasta kaksi paikkaa johon toiseen jäävät lapset, ja toisessa olen itse. Minun paikkani on ”koti” ja lapset liikkuvat siihen ohjeideni mukaisella tavalla. Ensiksi huudan ”tulkaa lapset kotiin”, lapset vastaavat ”millä tavalla”, kerron tavan esimerkiksi ”pomppien” ja kun lapset ovat tulleet luokseni pomppien, palaavat he takaisin omalle viivalleen. Toteutin leikin niin, että vaihtelin tulkaa lapset kotiin- huudahduksen kieltä osaamiini kieliin ja kotiin palaamisen tavan vastasin suomeksi. Kerroin lapsille heidän saavuttuaan kotiin mikä kieli oli kyseessä. Leikki sujui hyvin, kun lapset osasivat sen idean, eri kielen käyttäminen lyhyin lausahduksin liittyen toimintaan mahdollistaa myös niiden opettelu.

Torstai 9.21-17.00

Saavuini töihin, kun ryhmä oli lähtövalmiina retkelle. Retkeilimme lähellä olevaan suurempaan puistoon, jossa lapset leikkivät ja touhuserivät mieleisiään asioita. Keinutin lapsia, seurasin liekkejä ja sanoitin niitä. Päiväkotiyksikön varhaiskasvatussuunnitelma rakentuu leikin kautta

oppimiseen, kaveri- ja tunnetaitoja tuetaan osana lasten leikkiä. Näiden lisäksi oma tavoitteeni on vahvistaa yhteisöllisyyden kokemuksia leikin kautta, ja tuen leikin luontaista etene- mistä yhteisöllisemmäksi mahdollistamalla useamman lapsen osallistumista leikkiin ja tuke- malla leikkiä. Käytännössä tämä tarkoittaa vetäytyvämpien lasten kanssa yhdessä leikkiin osallistumista, ja leikin kulun muokkaamista lasten tarpeisiin ehdotuksin ja tarvittaessa ohja- ten.

Sisään palattuamme kuuntelimme tabletilta Yle Areenasta jakson Vahvuusvariksen tarinoita (yhden kesto n.4 min) ystävällisyydestä. Osa lapsista jakosi keskittyä kuuntelemaan tarinan, mutta osasta se tuntui vaikealta, kun ääni kuului muualta eikä kuva ollut tukemassa ääntä. Tämän myötä mietin taas erilaisten digitaalisten alustojen sopivuutta ryhmä- ja lapsikohtai- sesti, esimerkiksi pelkkä kerronta ilman muuta tukea, edes musiikin rytmiä, voi olla todella hämmentävä s2-lapsille. Keskustelimme lasten kanssa erilaisista vahvuuksista ja piirteistä ja pyysin heitä pohtimaan mikä olisi heidän vahvuutensa. Sain ikä- ja kehitystasoisia vastauksia, kuten ”minä olen nopea juoksemaan” ja myös näytteen tästä.

Torstaisessa tiimipalaverissamme lasten ollessa päiväunilla täytimme tiimini kanssa lapsille netistä tulostettavat Ympyräisten vahvuusvariksen vahvuusdiplomit havaintojemme mukaan, ja tämän lisäksi teimme samanlaiset myös koko henkilökunnalle. Jaoimme diplomit lapsille välipalan aikana lapsi kerrallaan kertoen hänen vahvuutensa ja diplomiin kirjoittamamme li- säykset, jonka jälkeen aina taputimme yhdessä. Diplomit olivat isommille lapsille ylpeyden aihe, pienemmät näyttivät nauttivan enemmän taputtamisesta.

Perjantai 8.00-16.30

Työpäiväni oli pidempi kuin normaalisti, koska muutamista aikaisemmista töistä lähdoistä joh- tuen minulla oli miinusminuutteja. Tänäpäin pidimme kevätjuhlapäivämme, ja päätin tulla töi- hin aiemmin valmistautumaan tavallista kiireisempään päivään. Saavuin töihin auttamaan tii- miläistäni aamupalatarjoilussa ja pihalle siirtymisessä. Aamupäivän ohjelmalla oli ulkodisco, saippuakuplien puhaltelu ja katuliitutaiteilua. Lapset saivat valita mieleisiään lauluja, ja nii- den aikana sanoitin laulujen erilaisuutta ja pyysin lapsia kertomaan, miksi valitsivat kyseisen laulun.

Sääolosuhteista johtuen jouduimme siirtymän kesken toiminnan takaisin sisälle, jossa ryhmä- läiset saivat valita kokoelmistani itselleen mieluisia iholle siirrettäviä tatuointeja. Laitoimme lapsille tatuointeja, kehuimme valintoja ja pyysimme lapsia ihailemaan myös toistensa kuvia ja huomioimaan miten heidän valintansa ovat eronneet toisistaan.

Olin ostanut lapsille lounaan jälkeen tarjoiltavaksi jälkiruokasi jäätelöpuikot, ja valitsin tie- toisesti pakkauksen, jossa kaikki olivat samaa makua. Tilanteet, jossa esimerkiksi lasten miel- tymysten eroavaisuudet vaikuttavat yhdenvertaisuuden toteutumiseen, pyritään ennakoimaan

niitä välttämällä. Tämä tilanne olisi voinut tulla vastaan, jos tiettyjä makuja olisi ollut vähemmän kuin sen lempimauksi kokevia lapsia.

Välipalan jälkeen varsinainen kevätjuhlahjelmamme oli päiväkodin yhteinen Linnanmäki-retki, joka jouduttiin kaatosade- ja ukkoskuuron vuoksi perumaan. Söimme retkelle valmiit eväät yhdessä tilassa ja laitoimme opetusnäytöltä lapsille mieleisen ohjelman, myös ennakoimattomat tilanteet ja niistä yhdessä selviytyminen vahvistavat yhteisöllisyyttä. Lapset eivät osoittaneet juurikaan pettymystä, uskon ryhmien yhdessä pitämisen vaikuttaneen tilanteeseen, kuten myös pettymyksen näkyvän myöhemmin illalla kotona (tästä keskustelimme huoltajien kanssa, mikä vahvisti myös yhteisöllisyyden kokemuksia). Reissu Linnanmäelle siirretään eteenpäin.

Viikkoanalyysi:

Pienten lasten kehityksellinen herkkyys sosiaalisten kontaktien luomisessa tulee huomioida, jotta yhteisöllisyyteen voidaan kasvaa. Jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa lapset oppivat omalle vertaisyhteisölleen tärkeitä tietoja ja taitoja, ja rakentavat omaa minuuttaan, vertaisuuksia ja suhteita aikuisiin. (Marjanen ym. 2013, 22-24.)

Päiväkotimme sijaitsee alueella, jossa moninaisuus näkyy vahvasti ja lähistöltä löytyy eri kielisiä päiväkoteja ja päiväkoteja erilaisin suuntauksin kuten esim. islaminuskoisten päiväkotit. Kohtaamme päivittäin jo lähipuistossa paljon erilaisia ihmisiä, ja lasten omien havaintojen tueksi on hyvä avata erilaisuutta niin ulkonäön kuin muiden tekijöiden perusteella jo pienten ryhmässä.

Päiväkotiryhmä muodostuu omanlaisekseen sen erilaisten yksilöiden myötä. Lapsiryhmän lasten eroavaisuudet näkyvät jo ikäjakauman, sukupuolen ja kulttuuritaustan myötä ja ryhmän moninaisuus näkyy myös lasten yksilöllisissä kyvyissä ja toiminnallisissa rajoitteissa. Opetuksen lähtökohdaksi ovat tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ja ryhmän moninaisuus avaa oman oppimisympäristönsä sekä pedagogisia mahdollisuuksia. (Pennanen, Turja ja Lipponen 2022, 199.)

Meidän ryhmämme lapset ja aikuiset tulevat erilaisista kulttuuritaustoista ja ryhmässämme tuomme erilaisuuttamme avoimesti esiin. Erilaisuus voi olla ulkoa havaittavissa, tai tavoissamme toimia. Viikon teemana oli vahvistaa ryhmän lasten ymmärrystä erilaisuutta kohtaan tuoden moninaisuutta tavanomaista näkyvämmäksi, ja koen viikon teeman onnistuneen hyvin.

Jo varhaiskasvatuksessa tulee käsitellä syrjintää, rasismia ja eriarvoisuutta sillä lapset havaitsevat ympäristöään ja tekevät havaintojensa pohjalta omia pohdintojaan. Varhaiskasvatuskäiset lapset huomaavat erot ihmisten ulkonäössä, ja osaavat tehdä havaintoja eri kulttuureista ja ihmisten arvostuksesta toisiaan kohtaan. Varhaiskasvatuksessa henkilöstöllä on tärkeä rooli yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Pennanen, Turja ja Lipponen 2022, 200.) Aihetta

voisi käsitellä pieneten ryhmässä käyttäen erilaisia luovia menetelmiä kuten nukketeatteria ja muuta kerrontaa. Keskustelujen tulee olla hyvin ikätasoisia ja ymmärrettäviä, näihin olisi ideaalista lisätä myös tunnekasvatusta.

4.10 Viikko 10: Yhdenvertaisuus

Viikon teemana oli yhdenvertaisuus, sen edistäminen ja sen pohtiminen. Yhdenvertaisuus on yksi varhaiskasvatuksen demokraattisista arvoista ja arjen työssä se näkyy vahvimmin lasten mahdollisuutena kehittää taitojaan riippumatta mistään henkilöön liittyvistä syistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 21.)

Maanantai 9.21-17.00

Viikkoni alkoi iltavuorolla ja saavuin töihin, kun lapset olivat jo puistossa. Viikon teeman mukaisesti kiinnitin puistossa tavallista enemmän huomiota lasten kehittyviin taitoihin ja niiden tukemiseen. Ryhmässämme on yksivuotiaita, kaksivuotiaita, ja kolmevuotiaita, joista osa täyttää pian jo neljä vuotta. Ikätasoisien kehityksen lisäksi jokaisella lapsella on omia taitoja ja kehityskohteita, joita olen viimeviikkoina kartoittanut huoltajien kanssa yhdessä vasukeskustelujen aikana.

Siirtymätilanteissa ja ruokaillessa lasten erilaiset karkea- ja hienomotoriset taidot sekä ohjeistuksen kuunteleminen ja sen mukaan toimiminen aukeavat hyvin havainnointiin. Samankäisillä lapsilla voivat olla hyvinkin erilaiset taidot, tämä saa minut pohtimaan myös yleisiä ikäsuosituksia ja viitteitä esim. leluista. Ikätasoiset osaamisalueet, taidot ja kehityskohteet ja niiden kartoittaminen näkyy päiväkodin dokumenteissa vahvimmin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Iltapäivällä minulla oli kohta neljä vuotta täyttävän lapsen tarkempi hyvinvointikartoitus, eli hyve-keskustelu, hänen huoltajiensa kanssa.

Hyve-keskustelussa huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteinen näkemys lapsen taidoista ja mahdollisista kehitykseen liittyvistä huolenaiheista lähetetään neuvolaan, jota terveydenhoitaja (ja tarvittaessa lääkäri) täydentää omilla havainnoillaan. Seurattavia osa-alueita ovat lapsen tunne-elämän kehitys, sosiaaliset taidot, vuorovaikutus ja leikki; tarkkaavaisuus, motivoituminen, ajattelu, muisti ja oppiminen; kielellinen kehitys; motoriset taidot ja omatoimisuus ja perheen itse esiin tuomat asiat ja tekijät, jotka vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen. (Helsinki 2011.)

Tiistai 9.21-17.00

Tulin iltavuoroon, kun lapset olivat jo puistossa. Seurasin lasten leikkejä ja tuin heitä tarvittaessa. Lasten tukeminen heidän taitojen kehittymiseen vaatii vahvasti sensitiivisyyttä ja havainnointia. Tämä näkyy esimerkiksi verratessani kahden yksin leikkivän lapsen tarpeita, toinen osallistui muiden leikkiin mielellään ohjatessani sitä helposti osallistuttavaksi ja toinen

lapsista viihtyy usein itsekseen leikkiessään eikä halua osallistua lapsiryhmän yhteiseen leikkiin.

Yhteisössä ollessaan useimmille lapsille on luontaista toimia yhdessä, ja he hakeutuvat leikkimään pareittain tai pienissä ryhmissä. Leikkiessään lapset rajaavat myös yhteisöään me-porukkaan ja tekevät näin erottelua muihin lapsiin ja vahvistavat omaa yhteisöön kuulumisen tunnettaan. Kuitenkin suuremmissa yhteisöissä lasten kontaktien tulee ulottua suurempaan ryhmään kuin omaan pariin tai pienryhmään. Tässä kasvattajan rooli yhteisöllisyyden vahvistamisessa korostuu. Jos lasten me-puhe näyttyy toisia lapsia syrjivänä tai loukkaavana, tulee kasvattajan korostaa ryhmän kaikkien jäsenten yhteenkuuluvuutta. (Marjanen ym. 2013, 66.)

Aikuisten asenteet lapsiin vaikuttavat myös muiden lasten mielipiteisiin toisista lapsista. Kasvattajien omalla toiminnalla on vaikutus lasten sosiaaliseen asemaan ja sen pysyvyyteen. Yhteisöllisyyttä tukeessa lapsia voidaan ohjata suoraan sosiaalisissa tilanteissa, mutta yhteisöllisyyden muodostamisessa on tärkeää muistaa, että se muodostuu parhaimmillaan, kun asiaan ei ole pakkoa. (Marjanen ym. 2013, 67-69.) Kun lapsi jonka ikätasoiset muut lapset jakaantuvat mielellään porukoihin, viihtyy leikkiessään enimmäkseen itsekseen, tulee asiaan kiinnittää huomiota ja sulkea erilaiset haasteet pois. Havainnoiden, osallistaen ja keskustellen lapsen sekä hänen huoltajien kanssa kyseisen lapsen toiminnasta, olen huomannut oman ryhmämme lapsen nauttivan yksin leikkimisestä ja aikuisen vierellä olost. Lapsi ottaa kuitenkin kontaktia muihin lapsiin, ja osallistuu yhteiseen toimintaan, mielestäni tässä tapauksessa korostuu yhteisöön kuulumisen oma itsenään ja sen tukeminen.

Yhdenvertaisuuden keskiössä on tasa-arvo ja tasaveroisuus. Jokaisella on oikeus syrjimättömyyteen, ja tässä tulee muistaa yksilön oma kokemus syrjinnästä. Kokemus syrjinnästä on aina riippuvainen yksilön lähtökohdista ja kokemuksista. (Kangas ym. 2021, 53.) Lapsen viihtyessä parhaiten omassa leikkisään ja hänen kokiessaan kuuluvansa yhteisöön omaehtoisesti, tulee se mielestäni mahdollistaa hänelle.

Iltapäivällä ohjelmassa oli askartelua, ja taiteilimme ryhmän seinälle vessapaperirullasta muokatulla kukka-leimasimella erivärisiä kukkia. Tässäkin huomasin miten yksin viihtyvä lapsi halusi mielellään osallistua toimintaan ja esitti oman ehdotuksensa kukkien väreiksi ym. Yhteiset teokset luovat yhteisöllisyyden tunnetta taiteen ja tavoitteellisen yhteisen tekemisen kautta jossa onnistumisen kokemukset vahvistavat yhteisöä (Marjanen ym. 2013, 67.)

Keskiviikko 7.20-14.59

Tulin töihin aamuvuoroon, ja tarjoilin lapsille aamupalan. Ryhmästämmme osa lapsista on jäänyt jo kesälomille, ja osa oli muuten pois eli lapsia oli tavanomaista vähemmän. Pidin lapsille zumba-tuokion, mutta lapset eivät juurikaan jaksaneet osallistua siihen. Tässä tein hyvän huomion toimintaan liittyen yleisen vireystilan, toiminnan suunnittelun ja toiminnan pituuden

suunnittelun lisäksi siihen, mikä yleinen tunnelma ryhmässä on. Aurinkoisella säällä kesälomien alkaessa lapset havaitsivat ympäristöönsä ja aistivat ympäriltään tunnetiloja, ja myös lapset kaipaavat lomaa ja vapaata olemista. Pohdimme tiimin kanssa pedagogisen toiminnan lopettamista tämän kauden ajalta, kun yleiset tavoitteemme ryhmälle on jo saavutettu. Lopukauden aikana tuemme lapsia tarpeiden mukaan ja järjestämme toimintaa lasten toiveesta.

Lounaan jälkeen talon palaverissa suunniteltiin tulevaa syksyä ja toisen ryhmän aloitteesta pohdimme yhdenvertaisuuden tueksi järjestettävästä toimintatuokiosta läheisen kehitysvammaisten toimintakeskuksen kanssa. Toimintakeskuksen jäsenet ovat varsinkin keväällä ulkoilleet paljon ja lapset ovat esittäneet kysymyksiä esimerkiksi pyörätuoleista.

Yhdenvertaisuus rakentuu samanarvoisuuden ympärille, ja on tärkeää että lapset tapaavat myös konkreettisesti erilaisia ihmisiä, jolloin heidän on helpompi havainnoida eroavaisuuksia toisiin ja myös mitä samanlaista heillä on. Ketään ei saa syrjiä sukupuolen, iän, etnisen taustan, vammaisuuden tai minkään muunkaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Kangas ym. 2021, 53.)

Päiväkodissämme on esillä paljon lasten oikeuksia esittävää ja rasismien ja kiusaamisen vastaista materiaalia seinällä kuvien ja sanojen avulla. Pienet eivät osaa lukea eikä heille ole vielä mielestäni aiheellista tuoda rasismia ja syrjintää käsitteenä esiin muutoin kuin yhdenvertaisuuden korostamisena ja kiusaamisen ennaltaehkäisyä.

Torstai 8.15-15.54

Saavuimme töihin kun ryhmä oli aamupalalla. Torstaisin meillä on retkipäivä, ja lähdimme lasten toiveesta kävelylle lähialueelle. Yhteisöön kuulumisen antaa lapsille mahdollisuuden harjoitella taitoja, joita tarvitaan myöhemmin yhteiskunnassa, ja yksi näistä on toiminnan suunnittelu ja siihen vaikuttaminen (Kangas ym. 2021, 47.)

Päädyimme kävelyllämme läheiseen ostoskeskukseen, jonka huomasi loistavaksi oppimisympäristöksi yhdenvertaisuuden havaitsemiseen. Ostimme ryhmälle rasia mansikoita, ja teimme ostoshetkestä lapsille oma kokemuksen myyjän tervehtimisen ja hyvän päivänjatkon toivotusten kera. Sen jälkeen jäimme nauttimaan mansikoista ja auringosta istuen ostoskeskuksen piha-aukion penkeille. Ohjeistin lapsia katsomaan kaupungin vilinää, ja ohi meni ihmisiä hyvin erilaisten jakaumien mukaan iästä ja sukupuolesta etniseen taustaan ja myös päihtyvyyteen. Yhdenvertaisuutta havainnollistaessa on tärkeää huomioida, miten meillä kaikilla mistään riippumatta on samanlainen oikeus olla ja istua samassa tilassa riippumatta mistään piirteestämme (pois laskien häiriökäyttäytyminen jne.).

Päiväpiirissä käsitelimme mitä olimme nähneet retkellä, liikennesääntöjä ja miten suurissa ihmisjoukoissa toimitaan. Juttelimme siitä mitä havaitsimme ja mikä oli jäänyt mieleen, päällimmäisenä lapset muistivat kivan marjamyynin.

Tiimin palaverissa pohdimme, miten voisimme tuoda yhdenvertaisuutta vielä näkyvämmäksi. Päiväkodin oppimisympäristöjen lisäksi retket ja niiden kohteiden suunnittelu saavat lisää painoarvoa, kun mietimme mitä kaikkia oppimisen- ja osaamisen alueita haluamme niillä milloinkin painottaa ja minkälaiset tarpeet lapsilla on.

Viikkoanalyysi:

Viikon teema onnistui mielestäni hyvin huomioiden lasten luonteenpiirteet, havainnollistamisen ja suosikikseni nousseen extempore-retkikohteen. Huomaan miten oma suunnittelutaitoni on kehittynyt myös nopeasti muuttuvissa tilanteissa säilyttäen kuitenkin pedagogisen painotuksen ja perustelut toiminnalle.

Varhaiskasvatuksen arjessa henkilöstön tehtävä on luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri, ja varhaiskasvatuksen toiminta rakentuu moninaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu yhteisön jäsenten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 21.) Arjen toiminnassa yhteisömme keskiö on ryhmän kasvattajat ja lapset, laajemmin myös huoltajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö, ja yhä laajemmin ajateltuna lähiympäristö ja sen toimijat. Lähistöllämme näkyy paljon moninaisuutta, ja päiväkodin alue on hyvä oppimisympäristö yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Lasten oman päivittäisen havainnoinnin tueksi on hyvä tuoda moninaisuutta näkyväksi myös sanoittamalla ja vastaamalla lasten kysymyksiin ikätasoisesti. Koska alueella näkyy myös päihteidenkäyttöä, tulee lasten kanssa toiminta suunnitella turvallisesti, ja opettaa lapset toimimaan erinäisissä tilanteissa luontevasti tilanteen vaatimalla tavalla. Tärkeää on korostaa, miten meillä kaikilla on oikeus olla ja toimia haluamallamme tavalla niin kauan, kun se ei ole muille häiriöksi, vaaraksi, loukkaavaa tai vaikuta muilla tavoin negatiivisesti.

4.11 Viikko 11: Suomen luonto

Viikon teemana tutustuimme suomen luontoon retkeilemällä metsään, havainnoimalla lähialueita ja kuuntelemalla aihepiirin lauluja.

Maanantai 9.21-17.00

Työviikkoni alkoi iltavuorolla ja saavuin töihin ryhmän ollessa puistossa. Lähdimme kävelyllä lähialueelle, josta bongasimme kukkaistutuksia, vapaasti kasvavia kukkia ja syreenipuita. Taitoin syreenista muutaman pienen oksan lapsille haisteltavaksi, tämä mielestäni konkretisoi myös pienemmille luonnon eroja. Pohtiessani viikon toimintatapoja huomasin alkuperäisen

suunnitelmani viikon teemaksi olevan liian laaja, osa lapsista on jäänyt jo kesälomille ja loman odotus näkyy myös muissa ryhmän lapsissa.

Päiväpiirissä kävimme läpi lasten viikonlopun kuulumiset ja kyselin lapsilta ovatko he koskaan käyneet metsässä. Juttelimme metsän eläimistä ja mitä eläimiä metsässä asuu. Pohdimme, voiko suomalaisessa metsässä törmätä tiikeriin vai käärmeeseen? Esitin lapsille Kielinupun Suomalainen metsä-laulun ja sen helppo sanasto sai osan lapsista tapailmana laulun sanoja jo ensimmäisellä kerralla. Kielinupun laulut ovat rakenteeltaan helposti muistettavia ja toistettavia, juuri sopivia meidän pienten ryhmällemme. Laulun tukena käytin kuvakortteja laulun eläimistä, ja nämä olivat etenkin pienimpien mieleen.

Iltapäivän ulkoilun aikana etsimme pihalta kiviä ja teimme pienimuotoisen kilpailun, kuka löytää isoimman kiven. Tämä toiminta ei tavoittanut kaikista pienimpiä, jotka leikkivät pihalla muuten mielellään.

Tiistai 9.21-17.00

Saavuin taas iltavuoroon, ja ilmassa oli jännityksen tuntua. Linnanmäki retkemme oli siirretty tälle päivälle, ja tiedossa oli iltapäivällä satavan, vaikka sää oli vielä aurinkoinen. Tarkistimme lasten kuravaatetilanteen, ja odotimme luottavaisin mielin iltapäivää. Opetin lapsille lausahduksen; pieni kesäsade ei haittaa, ja juttelimme miten pieni sade kesällä itseasiassa tuntuu mukavalta ja raikastaa ympäristöä.

Päiväpiirissä muistelimme eilisestä metsäreissua, ja miltä se lapsista tuntui. Kerroin lapsille metsässä liikkumisen olevan yksi rentoutus- ja rauhoittumiskeino, ja pohdimme, mikä muu maisema tuo hyvän olon. Kerroin miten Helsingissä pääsemme helposti meren äärelle, ja myös vesistö voi rauhoittaa ja virkistää mieltä. Lapset pohtivat mikä maisema tekee heille hyvän olon, esiin nousivat mökki ja puistot. Osa lapsista osaa sanoittaa kokemuksiinsa ja havaintojaan hienosti, pienimmät ovat keskusteluissa yleensä havaitsijan roolissa, joten on tärkeää tarjota myös heille ymmärrettäviä virikkeitä. Onneksi päiväkodista löytyi orava-pehmolelu, jota silitellä. Lauloimme yhdessä Suomalainen metsä-laulun.

Iltapäivällä retkelle lähtiessämme tihutti hieman sadetta, mutta lähdimme liikkeelle reippaasti lasten muistaessa; pieni kesäsade ei haittaa. Matkalla juttelimme kaikesta näkemästämme, kerroin lapsille, miten päiväkodin alue on mahtava siitä, että olemme lähellä kaikkea, palveluita ja luonnon rauhaa. Näytimme lapsille matkalla kohdan mistä pääsisi kävelemällä Alppipuistoon, ja tämä mielestäni korosti miten alueen maisemat tosiaan vaihtelevat paljon. Sateen jälkeen sää vaihtui taas aurinkoiseksi ja retkemme oli todella onnistunut. Takaisin päiväkodille palatessamme juttelimme säätilojen nopeastakin muutoksesta ja sen vaikutuksista.

Keskiviikko 7.20-14.59

Tulin töihin aamuvuoroon ja tarjoilin lapsille aamupalan. Ulos siirtyessämme koin onnistumisen hetkiä kun yksi pienimmistä osoitti pihalle innoissaan ja sanoi ”ovara!”. Kävelimme lähi- puistoon jossa katselimme erilaisia puita, ja bongasimme yhdestä linnunpesän. Tämän jälkeen lapset saivat leikkiä vapaasti ja mietin vähentäväni toimintaa entisestään. Pohdin kysymyksiä luonnon rauhoittavuudesta myös siihen sopivan ajan näkökulmasta, rauhoittaako metsä silloin kun haluaisit tehdä jotain muuta?

Päiväpiirissä lauloimme taas Suomalinen metsä laulun, ja osa lapsista on jo oppinut sen sanastoja hyvin. Kielinupun laulut jäävät usein myös toistojensa vuoksi soimaan päähän, ja olen huomannut lastenkin hyräilevän niitä välillä.

Lounaan jälkeen minulla oli kaksi vasukeskustelua melkein peräkkäin. Muun keskustelun lisäksi juttelin huoltajien kanssa arjen kuormituksesta, heidän rentoutumiskeinoistaan ja huoltajien vastuun jakamisesta. Myös metsäretkeily tuli esiin, ja suosittelin retkiä lasten kanssa kivan yhteisen tekemisen lisäksi myös mielen virkistäjänä. Päiväkodin lähistöltä pääsee kätevästi Keskuspuistoon, ja tämä on ehdottomasti vierailun arvoinen paikka myös lastenvaunujen kanssa sen kulkuteiden ansiosta.

Torstai 8.36-16.15

Saavuin töihin kun ryhmä oli siirtymässä ulos ja aloitimme retkemme hieman kauempana olevana puistoon. Päivä oli hyvin lämmin, ja puistossa tyhjä allas, josta juttelimme lasten kanssa siirtyen luontevasti suomen järviin ja saaristoalueen mereen. Ryhmän aikatauluista ja Helsingin ratatöistä johtuen emme pääse retkeilemään meren äärelle, mutta lupasimme lapsille retkeilevämmme ensiviikolla puistoon, jossa altaassa olisi vettä.

Keräsimme puistosta käpyjä ja tutkimme kuusenkerkkiä. Päiväkotiin päin kävellessämme lauloimme matkalauluna Suomalainen metsä-laulua, ja pysähdyimme ihastelemaan erään taloyhtiön lähetyville vanhaa resiinaa. Kerroimme lapsille ikätasoisesti resiinasta ja sen käytöstä Suomessa, ja lapset saivat itse pitää kiinni sen ohjaustangosta, mikä ei valitettavasti liikku- nut.

Lounaan jälkeen valmistelin loppukauden portfolioa, johon olen yhdistänyt toukokuun ja ke- säkuun puolenvälin tapahtumia. Dokumentoidessa näkee konkreettisesti, miten suunnitelmista syntyy tapahtumia ja tavoitteet etenevät.

Viikkoanalyysi:

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuvat Helsingin tarjoamat mahdollisuudet, ja kaupungin omat varhaiskasvatuksen toimintatavat. Helsingin

varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta laaditaan yksikköjen omat toimintasuunnitelmat, joihin sisältyy myös yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmat. (Helsinki 2022.) Kaupunkiympäristönä Helsinki tarjoaa monipuolisesti virikkeitä ja aktiviteetteja, Helsinki oppimisympäristönä hyödyntäen lapset oppivat yleisten tilojen kuuluvan kaikille ja jokaisella ihmisellä olevan yhtäläinen oikeus käyttää niitä sekä avoimia palveluita.

Yhteisöllisyyden yksi lähtökohdista on muiden kunnioittaminen, ja lapsen toimiessa yhteisössä yhteisöä määrittelee myös sen suhtautuminen ulkopuolisiin ihmisiin sekä ympäristön suhtautuminen yhteisöön. (Eskel ja Marttila 2013, 76.) Kun tutustumme turvallisesti ympäristöön, vuorovaikutus ympäristöön on myönteinen. Viikon aikana havaitsin miten sanoitus ja oma lähestymistapa vaikuttaa lapsiin, uskon että samalla tavalla miten ryhmämme positiivinen puhe ympäristöstä vahvistaa lasten positiivisia ajatuksia, toimisi negatiivinen puhe päinvastaisesti. Esim. luonnon tärkeyttä ja rauhaa väheksyessä myös lasten ajatukset voisivat muokkaantua samaan.

4.12 Viikko 12: Myönteinen tulevaisuuskuva

Pohdimme lasten kanssa tulevaisuutta, mitä siinä voisi tapahtua ja minkälaisia toiveita ja haaveita lapsilla on? Teemme huoltajille kesätekemisehdotuslistan Helsingin maksuttomista tapahtumista ja paikoista.

Maanantai 7.45-15.54

Viikkoni alkoi aamuvuorolla, toivotin lapset tervetulleeksi päiväkotiin ja tarjoilin aamupalan. Osa lapsista oli jo jäänyt kesälomalle, ja pohdimme muiden lasten kanssa ketkä puuttuvat aamupalapöydästä ja mitäköhän he mahtavat tehdä juuri nyt. Samalla kyselin lasten toiveista ja ajatuksista, miltä heidän loma-aamunsa näyttäisivät.

Tutkimukseni aikana olen huomannut miten keskusteluissa aikuisen ohjaus luo yhteisöllisyyden kokemusta etenkin lasten havaitessa omaavansa samanlaisia toimintatapoja ja mieltymyksiä toisten lasten kanssa. Loman odotuksista puhuessamme korostin myös rentoutumisen tärkeyttä ikätasoisesti.

Hyvä varhaislapsuus tarvitsee virikkeiden ja muun touhuamisen vastapainoksi myös joutilaisuutta. Kun lapselle mahdollistetaan aika jolloin ei tehdä mitään erityistä, hänen alitajuntansa saa tilaa rakentaa identiteettiä ja minäkäsitystä ja prosessoida tapahtunutta ja tulevaa. (Saarinen, Lyytinen, Ahonen, Lyytinen 2023, 102.) Tutkimukseni aikana olen keskittynyt ajattelemaan yhteisöllisyyden tukemista suorittaen, ja ajoittain pohtinut ovatko teemat ikätasolle vielä tavoitettavissa. Pienten ryhmässä onkin tärkeää huomioida arjen toimintojen ja pedagogiikan lisäksi riittävä joutilaisuus ja läsnäolo.

Aamupäivän ulkoilussa nautimme auringosta ja lapset leikkivät vapaasti. Päätimme tiimiläisten kanssa, ettemme enää pidä päiväpiirejä ennen kesälomia ja toiminta rajataan pitkiin ulkoiluihin, kesästä nauttimiseen, leikkiin ja yhteisiin ruokapöytäkeskusteluihin.

Lounaan jälkeen valmistelin huoltajille lähetettävää ryhmän kesälomavinkki-kirjettä, johon kirjasin erilaisia lähialueen maksuttomia aktiviteetteja ja kauempana olevia edullisia vinkkejä matkustusohjeineen.

Koska sekä huoltajat että lasten vertaiset vaikuttavat merkittävästi lasten sosiaalistumisessa, tulee sosialisatioprosessin vastavuoroisuuteen kiinnittää huomiota ja tukea sitä. Huoltajat säätelevät lapsen sosiaalisia suhteita, ja vastaavat lapsen sosialisatiosta ensisijaisesti. Vaikka perheen lisäksi sosialisatioon kuuluu myös muita vaikuttavia tahoja, on lapsen ja vanhemman välinen suhde merkittävin osaltaan myös sen katkeamattomuuden vuoksi. (Neitola, 111-112.)

Kesälomavinkki-kirjeen idea yhteisöllisyyden tukemisessa on huoltajille lasten kanssa yhteisen tekemisen lisäksi luoda tulevaisuuteen yhteisön jäsenille keskustelun- ja vertailun aiheita sekä mahdollisuuden samankaltaisten kokemusten vaihtoon. Huoltajien merkitys lasten yhteisöjen tukijoina on suuri, ja varhaiskasvatuksessa tehtävään yhteistyöhön huoltajien kanssa voi käyttää myös luovuutta ja osallisuutta saadaan tuettua esimerkiksi eri teemoin.

Tiistai 7.20-14.59

Päiväni alkoi aamuvuorolla, otin lapset vastaan ja tarjoilin heille aamupalan. Aamupäivän ulkoilu sujui rennosti, huomasin myös lasten omaksuneen ryhmämme rennomman kesäotteen ja siirtymät sujuivat rauhallisesti. Tässä huomasin hyvin miten yleinen mielentila vaikuttaa yhteisön toimintaan.

Lounaalla pohdimme pöytäryhmittäin lasten kanssa, mitä kiva päivä tarvitsee osakseen. Olen huomionnut kesälomavinkeissä riittävän unen, säännöllisen ravinnon ja levon tärkeyden, ja halusin korostaa tätä myös lapsille. Pienimmät osallistin keskusteluun kysymällä heidän mielipidettään ja vastaukseksi heiltä sain hymyjä, naurahduksia ja muutamia sanoja.

Kasvattajan velvollisuus on mahdollistaa lapselle tilanteet, joissa hän pääsee osalliseksi yhteisöön ja liittymään yhteisöön monipuolisesti. Keskeistä onkin, että kasvattaja kohtaa lapsen kuunnellen ja huomioiden hänet. Lapsen hyväksyminen sellaisena kuin hän on vaatii kasvattajalta kykyä ajattelemaan lasta sellaisena, jollaiseksi hän on kasvamassa. (Eskel ja Marttila 2013, 84-85.)

Lounaan jälkeen valmistelin kesälomavinkkirjeen loppuun, ja kävimme sen läpi tiimiläisten kanssa. Sain heiltä muutaman idean lisää ja he huomasivat tekstissä myös muutaman kirjoitusvirheen. Tutkimukseni aikana olen monesti huomannut, miten tärkeässä osassa toimiva työyhteisö on. Asia näkyy kaikessa toiminnassa arjen sujuvuudesta yhteisön ilmapiiriin ja

pienien virheiden korjauksesta suurempiin muutoksiin. Olen huomannut miten työ-yhteisön sujuvuus määrittelee vahvasti työpaikan tulevaisuuskuvaa, se antaa raamit toiminnan suunnittelulle ja vaikuttaa erilaisiin mahdollisuuksiin sekä ideoiden esiin tuomiseen.

Keskiviikko 8.36-16.15

Saavuin töihin siihen aikaan, kun ryhmä on normaalisti siirtymässä pihalle, nyt siirtymätilanne oli kesken ja aamupalakärrykin vielä ryhmän huoneessa. Päiväkodista puuttui henkilökuntaa, eikä sijaisia saatu kesälomien vuoksi ja tämä vaikutti vahvasti aamutoimintojen tekemiseen. Ilmapiiri oli hieman stressaantunut, ja ulos päästyämme kävimme aamun tilanteita läpi kasvattajien kanssa. Aamupäivästä tehtiin ilmoitus päiväkodin johtajalle.

Oma näkemykseni varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta on ollut myönteinen työpaikaltani tutkimuksen aikana, mutta olen tiedostanut myös varhaiskasvatuksen mediassa näkyvän kriisin olevan todellisuutta osassa päiväkodeissa. Päivämme jatkui haastavana aikuisten määrän suhteessa lapsiin ollessa liian pieni, ja tämä sai minut miettimään sellaisten päiväkotien lasten ja aikuisten kuormitusta, joissa tilanne on arkipäivää.

Lounaan jälkeen siirryin normaalista poiketen nukkaritilaan valvomaan pienimpien unta enkä näin ollen päässyt kirjoittamaan portfolioa suunnitelmieni mukaisesti. Mietin miten saisin kaikki vastuualueeni tehtyä, jos tilanne jatkuisi samanlaisena useammin. Koska turvallisuus on luonnollisesti ensisijaista, tulisi pedagogisen työn painotus vähenemään.

Tiedän tapauksia kun työt viedään kotiin, eli ne mitä ei työpäivän aikana saada tehtyä valmistellaan kotona loppuun. Tämä kuormittaisi niin työntekijää kuin ilmapiiriä ja sitä myöten lapsia jne. Paikoissa joissa varhaiskasvatuksen työntekijäpula näkyy, en näe tulevaisuutta myönteisenä. Tämän ratkomiseksi tehdään kuitenkin kunnittain töitä, ja toivon että erilaiset kannustimet saadaan vastaamaan työntekijöiden tarpeita, jotta laadukas varhaiskasvatus ei olisi vain joidenkin päiväkotien etuoikeus.

Torstai 9.21-17.00

Tulin töihin iltavuoroon, ja ilokseni huomasin, että henkilökuntaa oli taas päiväkodissa tarpeeksi. Kävimme kasvattajien kanssa edellispäivää läpi, ja tämä taas vahvisti omaa myönteistä tulevaisuuskuvaani työ-yhteisön vuorovaikutuksen ja tuen avulla. Arjen positiiviset kokemukset ja yhteisön tuki haasteiden hetkellä auttavat näkemään tulevaisuuden myönteisenä, kun arki on muuten tasainen ja toimiva, eivät satunnaisten haasteiden kuormitus vaikuta kokonaiskuvaan suuremmin.

Myös lasten myönteinen tulevaisuuskuva vahvistuu heidän voidessaan hyvin. Lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen tuetaan varhaiskasvatuksessa opettaen heille laaja-alaisesti erilaisia taitoja, tietoja, arvoja ja asenteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

2022.) Tutkimukseni aikana olemme painottaneet ryhmässä kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita yhteisöllisestä näkökulmasta, mikä luo osaltaan turvaa tulevasta lapsen tuntiessa kuuluvansa osaksi yhteisöään.

Lounaalla keskustelimme lasten kanssa kesälomavinkki-kirjeen mukaisista paikoista. Kyselin lapsilta, haluaisivatko he lomalla nähdä maatilan eläimiä, käydä uimassa, läheisissä leikkipuis-toissa jne. Keskustelu siirtyi luonnollisesti syksyyn, ja pohdimme, ketkä ryhmästä jäisivät omaan ryhmään, ketkä siirtyisivät isompien ryhmään ja ketkä vaihtaisivat kokonaan päiväko-tia. Samalla kyselin lapsilta heidän ajatuksiaan tulevasta, onko mukava mennä isompien ryh-mään ja keitä leikkikavereita he sieltä osaavat nimetä? Isommat lapset osasivat hienosti aja-tella tulevaa ja pienimmät osallistuivat vuorovaikutukseen elein, ilmein ja muutamain sanoin.

Vastavuoroinen ja lasta kunnioittava kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutus tukee lapsen kehitystä ja edistää hänen oppimistaan. Ryhmän sosiaalinen vuorovaikutus, kasvatusilmapiiri ja kasvattajan tavoitteellinen toiminta luovat raamit lapsen oppimiselle, kasvulle ja kehityk-selle varhaiskasvatuksessa. (Salminen 2022, 167.) Kasvattajien ammattitaito määrittää millai-sia mahdollisuuksia lapset saavat erilaisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen, ja kasvat-tajan tulee myös osata peilata ja perustella toimintaansa. Parhaaseen tulokseen päästään yh-distämällä pedagoginen tietotaito lapsen ikätasolle sopivaan ja mielekkääseen toimintaan. (Salminen 2022, 171-174.)

Viikkoanalyysi:

Hyvä varhaislapsuus muodostuu sitä todennäköisemmin, miten ympäristön odotukset sopivat lapsen ikävaiheen ja yksilöllisten piirteiden kanssa yhteen. Mitä pienempi lapsi on, sitä tärke-ämpää ympäristön on sopeutua lapsen tarpeisiin. Lapsen ikä- ja kehitystasot tulee huomioida ympäristön vaihtuvuudessa, lapselta odotetussa toiminnassa ja stressitilanteista selviytymi-ssä. (Saarinen ym. 2023, 100.)

Lapsen myönteinen tulevaisuuskuva tarvitsee syntyäkseen positiivisia kokemuksia ja taustak-seen toimivan arjen ja hyvän ilmapiirin. Avainsanana on viikon aikana ollut sensitiivisyys, las-ten tarpeiden huomiointi ja niihin vastaaminen. Mielestäni oli hyvä päätös vähentää toimintaa rennoksi, ja aloittaa päiväkodin oma ”kesäloma”. Näin myös lapset, jotka eivät pidä kovin pitkää kesälomaa pääsevät nauttimaan kesätoiminnan joutilaisuudesta ja omaksuvat käsitteen lomasta.

Varhaiskasvatuksessa lapsen oikeuksien keskeisimmät elementit ovat hoiva ja opetus, jotka tuovat lasten ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen turvaa ja osallisuutta. Lapsella on oi-keus tulla kuulluksi, esittää omat mielipiteensä ja saada tietoa niiden muodostamiseksi. Kas-vattajilla on keskeinen rooli lasten toiminnan mahdollistamisessa. Kaikki aikuiset ovat velvol-lisia lasten yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja lapsen edun ensisijaisuudessa.

Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli lapsen hyvän elämän edellytysten tarjoamisessa. (Turja ja Vuorisalo 2022, 39-40.)

Pienten ryhmässä on tärkeää huomioida kaikki lapset ryhmän ja yhteisömmen jäseninä yhdenvertaisesti. Pienimpien vielä opetellessa erilaisia ilmaisun taitoja heitä tuetaan oppimaan ja kannustetaan vuorovaikutukseen antamalla heille mahdollisuuksia osallistua keskusteluihin ja toimintaan omaa kehitystasoa edistävällä tavalla.

Ryhmämme toiminnassa vahvistetaan myös lapsen resilienssiä, mikä auttaa suojaamaan lapsia riskitekijöiltä. Lapsen kasvuympäristöissä harvemmin ei ole ainuttakaan riskitekijää, mutta usein yksittäinen riskitekijä ei muuta lapsen kehityksen suuntaa ratkaisevasti. Resilienssiä kehitetään varhaiskasvatuksessa säännöllisin arkirutiinein, lujittamalla kiintymyssuhdetta läheisiin aikuisiin ja kehittämällä lapsen omia stressin säätelytaitoja. (Saarinen ym. 2023, 101).

Osan kesälomien jo alettua ja muiden kesälomien lähestyessä ryhmässämme näkyy hyvin tämän kevään lapsille asetettujen tavoitteiden saavutukset ja toiminnan kehitys kauden aikana. Oma tutkimusta viikoittain kirjoittaessani olen huomannut myös oman kehitykseni ammatillisesti ja teorian ja käytännön taidon yhdistämisen edistyneen. Tämän viikon antina huomasi konkreettisesti, miten kauden suunnitelmallinen työ on johtanut tavoitteisiini yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamisessa ja miten ryhmän lapset katsovat tulevaan myönteisesti. Olen kokenut kuuluvani työyhteisöni omana itsenäni, ja keskusteluissa myös muut työyhteisöni jäsenet ovat kertoneet tuntevansa kuuluvan yhteisöön omina itsenään ja tulevansa kuulluksi. Tämä on edellytyksenä lasten yhteisöllisyyden kokemusten vahvistamiselle, sillä lapset havainnoivat aikuisia ja käytöstämme kuten mekin heitä. Jotta yhteisö voi hyvin, tulee sen kaikkien jäsenten voida hyvin. Vaikka tällä hetkellä varhaiskasvatus on pääkaupunkiseudulla kriisissä, ja myös omassa työyhteisössäni nähdään sen vaikutuksia, ovat kokemukseni varhaiskasvatuksen aloittelevana opettajana olleet pääsääntöisesti positiivisia ja luotan tulevaisuuden olevan myönteinen.

5 Yhteenveto

Opinnäytteeni tarkoitus oli kehittää toimeksiantajan toimintaa vahvistaen varhaiskasvatuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä omaa ammatillisuuttani varhaiskasvatuksen kentällä. Teorian ja kokemusten linkittyessä yhteen opin suunnittelemaan, perustelevaan ja ohjaamaan toimintaa tavoitteiden mukaisesti ja työni kehitti myös toimeksiantajan toimintaa vahvistamalla pienten lasten ja työyhteisön yhteisöllisyyden kokemuksia. Kehittämistyössäni käyttämäni menetelmät vahvistivat yhteisöllisyyttä niiden perustelujen vuoksi, vaikka esimerkiksi retkiä on tehty päiväkodeissa lähialueille ennekin, tuovat toiminnan tavoitteet ja tarkoitus uutta näkökulmaa työhön, kun ne on mietitty lasten ikätasolle sopiviksi ja toimivat

käytännössä. Kehittämistyöstäni toimeksiantajalle jää myös tämä kirjallinen tuotos, johon voi palata etsimään toiminnalle perusteluja samankaltaista toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa.

Lasten vertaisoppimista seuratessani huomasin miten lapset oppivat toisiltaan jo pienistäkin asioista ja lyhyistä hetkistä, sekä miten erilaisiin asioihin lapset voivat kiinnittää huomionsa samassa tilanteesta ja minkälaisia asioita he oppivat. Kun työn tavoitteet ja tarkoitus on määritelty tarkkaan, voidaan lasten oppimista ohjata sen suuntaisesti, eli samankaltaiset tilanteet ja oppimisympäristöt voivat olla täysin erilaisten osaamis- ja oppimisalueiden kenttänä.

Yhteiset työpaikan palaverit antoivat hyvän kentän perustella työtäni, ja oma tiimini vastasi teoriapohjaani vuosien käytännön kokemuksilla. Opimme toinen toisiltamme, ja toivon työni auttavan muitakin varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja opiskelijoita kehittämään yhteisöllistä toimintakulttuuria oivallusten, ajatusten ja aiheiden avulla.

Lähdin liikkeelle vahvistamaan yhteisöllistä toimintakulttuuria askel askeleelta aloittaen havainnoimalla oman ryhmäni toimintaa ja meidän viikko-ohjelmaamme siirtyen lasten yksilöllisyydestä kohti yhteisöllisyyttä. Olin suunnitellut ohjelman huomattavasti nykyistä laajemmaksi, mutta työn edetessä huomasin miten täyteen olinkaan viikot suunnitellut. Aloittellevana opettajana halusin esittää osaamiseni opiskelujen tuoman laajan varhaiskasvatuksen tietoperustan myötä, mutta työ osoitti minulle käytännössä lasten ikätason ja arjen toimintojen huomioimisen työssä ja sen suunnittelussa.

Oma ammatillisuuteni kasvoi toimintaani teorian tiedolla perustellen ja erilaisten tapahtumien syitä ja seurauksia miettien. Käytännön ja teorian yhdistäminen vaatii havainnoinnilta toiminnan kehityskohteiden ja vahvuuksien löytämistä. Reflektoidessa toimintaani sain miettiä mitä muokkaan ja miten, mitä lisään ja mitä vähennän ja millä perustein se tehdään. Tärkeä huomio tässä oli tilanteiden muuttuvuus, eli se että nyt hyväksi havaittu toiminta saattaa vaatia myöhemmin kehittämistä erinäisistä syistä johtuen. Keskeistä on ymmärtää jokaisen tilanteen, yksilön ja ryhmän ainutlaatuisuus.

Tuin yhteisöllisyyden toimintakulttuuria luontevassa järjestyksessä alkaen oppivasta työyhteisöstä loppuen myönteiseen tulevaisuuskuvaan. Yhteisöllisyyden vahvistamiseksi huomioin yhteisön jäsenet yksilöinä (mukaan lukien lapset ja aikuiset), jotka voivat oppia toisiltaan ja lasten vertaisoppimisen tärkeyden heidän kasvussaan ja kehityksessään. Opintojeni aikana olen ollut vahvasti pienryhmämyönteinen, ja tiedostan sen monet hyödyt, mutta varhaiskasvatuksessa ryhmien ollessa suuria ja siitä vielä suurentuessa lapsen siirtyessä kouluun, on koko ryhmässä yhdessä toimiminen ensiarvoisen tärkeää myös muutoin kuin yhteisöllisyyden kannalta. Erilaista toimintaa suunnitellessani ja ohjatessani minun tuli usein pohtia miten eri kehityskohdissa olevat lapset pitäisivät samaa toimintaa mielekkäänä. Oma rohkeuteni

ammattilaisena kasvoi muuttuvissa tilanteissa ja kokonaisuuksien hallintataitoni kehittyivät tilanteiden mukana.

Oppimisprosessiin vaikuttaa merkittävästi lapsen motivaatio toimintaan, joka syntyy taas oppimisen mahdollisuudesta. Jos toiminnan kynnys on liian korkea, ja siitä seuraa epäonnistuminen, voi se syödä lapsen motivaation nopeasti. Sitä vastoin taas mielekäs tekeminen, joka vaatii sopivasti ponnistelua ja sinnikkyyttä, johtaa onnistumiseen ja palkitsee ja kannustaa oppimaan lisää. Kasvattajana lasten yksilöllisten erojen tunnistaminen vaatii jokaisen lapsen riittävää tuntemista. (Ahonen ja Roos 2021, 160.)

Lasten havainnointi viikkojen aikana tarvitsi tuekseen tiimini ja koko työyhteisön vahvan tuen. Kehittämistyöni aikana myös muun työyhteisön osaaminen vahvistui jakamani tiedon myötä ja heidän perustellessa omia toimintatapojaan. Tämän lisäksi myös yhteistyö huoltajien kanssa oli korvaamatonta, ja heidän asiantuntijuus omasta lapsestaan avasi monien tilanteiden merkityksiä. Yhteisöllisyyden kannalta yhteistyö huoltajien kanssa on ensiarvoista huomioiden heidän roolinsa lapsen eri yhteisöihin kiinnittymisessä.

Perhe on lapsen ensimmäinen ryhmä, jonka lisäksi hänen sosialisatioonsa vaikuttavat myös muut lähipiiriin aikuiset ja lapsen kaverit ja ystävät. Tarve olla yhteydessä toisten ihmisten kanssa syntyy huoltajien ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa, jossa lasta suojellaan ja hoidetaan, sekä hänelle osoitetaan kiintymystä ja lämpöä. (Neitola 2013, 111-112.) Varhaiskasvatuksen tehtävä on myös tukea huoltajaa hänen kasvatustyössään ja vahvistaa lapsen ja huoltajan suhdetta. Tutkimukseni aikana huomasin miten minun ja lasten huoltajien välinen avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus avasi näkemystäni lapsista ja heidän kokemuksistaan tukien myös huoltajien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuutta lastensa yhteisössä. Yhteisöllisyyden vahvistumisen yksi haaste on, jos huoltajat eivät koe lapsen yhteisön arvoja omakseen. Tällöin tilannetta lähdetäisiin purkamaan yhteisen keskustelun kautta eteenpäin.

Viikkojen edetessä huomasin yhteisöllisten kokemusten tärkeyden pienille. Lasten aktiivinen osallistuminen toimintaan omien taitojen mukaisesti vahvisti yhteisöllisyyttä toiminnan ollessa mielekäästä ja tuettua. Yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistaminen isompien lasten ryhmässä voisi olla konkreettisempaa, tai ainakin sitä voisi sanoittaa vahvemmin, mutta koen tärkeäksi luoda pohjaa jo pienten lasten yhteisöllisyydelle ja kokemuksille myös päiväkotiympäristön ulkopuolella. Tämän pohjan myötä työn jatkaminen lasten kasvaessa on jo helpompaa, kun heidän oppimisympäristönsä on laajentunut ja heidän käsityksenä itsestään yksilönä osana suurempaa yhteisöä on jo vahvistunut.

Hyvä kasvuyhteisö on avoin ja keskusteleva, asioista sopiva ja muita kunnioittava. Yhteisön kiinteyden tulee joustaa myös uusille asioille ja jäsenille, ja yhteisössä lapsen tulee saada tulla kuulluksi ja olla osallisena. (Eskel ja Marttila 2013, 76.) Ryhmäämme oli liittynyt juuri ennen tutkimustani muutama uusi lapsi, ja ryhmädynamiikka muuttui hieman jokaisen uuden

lapsen aloittaessa. Lähtökohtaisesti pienten lasten aloittaessa päiväkodissa vie se resurssija muulta ryhmältä, ja onkin tärkeää sanoittaa uusien lasten liittyminen yhteisöön jo siihen kuuluville lapsille. Ryhmämme sujuvan vuorovaikutuksen ja hyvän ilmapiirin ansioista lasten oli suhteellisen helppoa aloittaa uudessa ryhmässä, ja tämä konkretisoi ryhmän asemaa yhteisönä, miten se suhtautuu muihin ja miten muut suhtautuvat siihen.

Yksi yhteisöllisyyttä vahvistava askel oli tunnekasvatus, joka kuuluu pedagogisiin tavoitteisiin muutenkin, mutta painotin sitä toiminnassa erityisesti yhden viikon ajan suunnittelemalla pedagogisen toiminnan tunnekasvatuksen ympärille. Tämän myötä ammatillisuuteni laajeni, kun pohdin mitä kaikkia laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueita voitaisiin liittää yhteen eri aihealueiden opetuksessa. Jo varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa alueiden kerrotaan linkittyvän yhteen, mutta mahdollisuudet ovat tosiaan rajattomat. Olen tutkimustani tehdessäni painottanut teorian ja kokemusten yhdistämistä ja niistä oppimista, kun taas luova ja spontaani suunnittelu on jäänyt taka-alalle. Uskon näiden elementtien näkyvän tulvaisuudessa oivallukseni ja itseni haastamisen myötä, joiden lisäksi ammatillinen kasvu tuo varmuutta niiden toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuksen ollessa lapsen kodin ulkopuolinen elinpiirin laajentaja, kohtaavat he kodin ulkopuolisia toimintatapoja, perinteitä, arvoja ja katsomuksia. Varhaiskasvatuksessa tulee kehittää lasten valmiuksia lähiyhteisön monimuotoisuuden ymmärtämiseen, ja harjoitella siinä toimimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 48.) Tutkimukseni askeleet yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamiseen sisälsivät myös lasten vertailun toisiinsa eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien mukaan ja yhdenvertaisuuden käsitteen. Lasten oppiessa edellä mainittuja ikätasoisesti tuki se samalla myös heidän minäkuvaansa ja käsitystä omasta itsestään arvokkaana yhteisön jäsenenä. Myös henkilökunnan tuodessa kulttuuritaustaansa ja yksilöllisyyttänsä esiin, opimme työyhteisössä moninaisuuden erilaisia piirteitä sekä koimme yhteisöllisyyden tunteita. Yhteisöllisyyteen kuuluu vahvasti toimintaan osallistuminen omana itsenään itselleen ominaisesti, mutta oma avoimuuteni tuki myös työyhteisön muita jäseniä tuomaan kulttuuritaustaansa ja muita yksilöllisiä piirteitä esiin. Turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri työyhteisössä on sen mielekkyyden kannalta ensiarvoista, ja vaikuttaa suoraan työhyvinvointiin ja sitä kautta myös työn tuottavuuteen.

Tutkimukseni edetessä säätelin toimintaa lapsille ja tilanteeseen sopivaksi, ja opin muuntaamaan suunnitelmia tilanteeseen sopivaksi. Mielestäni kehityin työssäni kunnon harppauksen, ja tekstiä jälkikäteen lukiessani ja muokatessani huomasin ajatustapojeni ja perustelujeni vahvistuneen viikkojen aikana ammatillisesti. Kehityskeskustelussa toimeksiantajan kanssa sain palauteeksi työtteeni olevan innokas ja kehittävä, jonka ansiosta ryhmän toiminta on ollut selkeä ja eheä pedagoginen kokonaisuus. Työssäni olen ymmärtänyt elinikäisen oppimisen merkityksen, ja toiminnan tarpeen lähtevän lapsista. Toiminnan suunnittelu ei saa olla ehdotonta, vaan toiminnan tulee joustaa ja mukautua erilaisiin tarpeisiin. Myönteinen

tulevaisuuskuva-viikon oivallukset kevään tavoitteiden saavuttamisesta vahvistivat myös omaa tulevaisuuskuvaani ja kehitystäni opettajana ja sosionomina.

Työsopimukseni päättyi pian kehittämistyön jälkeen, ja loppuvaiheen sosionomiopiskelijana sain työstäni vahvan hyödyn tulevaisuuteen. Yhteisöllisyyden vahvistaminen teemana tuki sekä suuntautumistani varhaiskasvatukseen kuin muutakin sosiaalialan ymmärrystäni. Tämän myönteisen kokemuksen ansiosta reflektoin, perustelen ja kehitän tulevaa työtäni jatkossa mielenkiinnolla odottaen uusia oivalluksia ja osaamiseni vahvistumista.

Lähteet:

Alijoki, A. & Pihlaja, P. 2020. Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisen tuen tarpeiden näkökulmasta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus

Avola, P & Pentikäinen, V. 2020. Kukoistava kasvatus: positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. E-kirja. BEEhappy publishing Oy.

Elo, J., Fonsen, E., Heikka, J., Leinonen, J. Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. 2022. Suomen varhaiskasvatus (yhdistys). E-kirja. Helsinki: Books on Demand.

Eskel, P., Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa: Marjanen, P., Marttila, M., Varsa, M., Pienten piirissä - Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helsingin kaupunki. 2023. Viitattu 13.03.2023. <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulu-tus/paivakoti-kasoori>

Helsingin kaupunki. 2011. 4-vuotiaan lapsen Hyve-mallin mukainen vanhempien ja päivähoiton yhteinen varhaiskasvatuskeskustelurunko. Viitattu 10.05.2023. https://www.hel.fi/static/sote/perheentuki/pdf/P%c3%a4iv%c3%a4hoito_4vuotiaan%20lapsen%20vasukeskustelurunko%20%20SUOMI.pdf

Kangas, J., Lastikka, A., Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Helsinki: Otava.

Koivula, M., Laakso, M-L. 2022. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Koivula, M. 2013. Lapsi kasvuyhteisössä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M., Marjo, V. Pienten piirissä - yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivula, M. Siippainen, A. Eerola-Pennanen, P (toim.) 2022. Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Laitinen, L. 2017. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin sosiaalisen hyvinvoinnin vaikutuksista. Viitattu 21.05.2023. <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-sosiaalisen-hyvinvoinnin-vaikutuksiin/>

Lehtinen, E., Koivula, M. 2022. Leikki yhdistää aikuisia ja lapsia. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino

Marjanen, P., Ahonen, J., ja Majoinen, L. 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, P. Marttila, M & Varsa, M. Pienten piirissä- Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus.

Neitola, M. 2013. Vertaisryhmä ja sosiaaliset suhteet. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M., Marjo, V. Pienten piirissä - yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

OAJ. 2023. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu 17.03.2023.

<https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/#:-:text=Varhaiskasvatuksen%20ja%20esiopetuksen%20opettajan%20teht%C3%A4v%C3%A4n%C3%A4%20on%20havaita%20lapsen,lasta%20kokeilemaan%2C%20harjoittelemaan%2C%20tekem%C3%A4%C3%A4n%20kysymyksi%C3%A4%20ep%C3%A4ilem%C3%A4%C3%A4n%20ja%20ihmettelem%C3%A4%C3%A4n>

Opas, Maritta. 2013. Yhteisöllinen kasvattajatiimi. Teoksessa Marjanen, P. Marttila, M & Varsa, M. Pienten piirissä- Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus.

Raittila, R. Siippainen, A. 2022. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Pennanen, P. Turja, L. Lipponen, S. 2022. Yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Pulkkinen, L., Ahonen, T., Lyytinen, H., Ruoppila, I. Ihmisen psykologinen kehitys. 2023. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saarinen, A. Lyytinen, P. Ahonen, T. Lyytinen, T. 2023. Varhaislapsuus. Teoksessa Pulkkinen, L., Ahonen, T., Lyytinen, H., Ruoppila, I. Ihmisen psykologinen kehitys. 2023. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salminen, J. Kasvattaja lasten kehityksen ja oppimisen tukijana. 2022. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T., Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Viitattu 12.03.2023. PDF. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Seppänen, M. 2021. Tunnetaidot voimavarana: opas sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523701861>

Talentia. 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 16.03.2023. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>

Talentia. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 13.03.2023. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Tietoarkisto. 2023. Autoetnografia. Viitattu 17.03.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettis-metodologiset-viitekehukset/autoetnografia/>

Turja, L. 2022. Oppimisen ja kehityksen haasteet. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P (toim.) Valloittava varhaiskasvatus - Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Tampere: Vastapaino. 3. painos.

Turja, L. Vuorisalo, M. 2022. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M. Siippainen, A. Eerola-Pennanen, P (toim.). Valloittava varhaiskasvatus - Päpimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 3.painos.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 12.03.2023. <https://www.fin-lex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 16.03.2022. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.oph.fi%2Fsites%2Fde-fault%2Ffiles%2Fdocuments%2FVarhaiskasvatussuunnitelman%2520perus-teet%25202022_0.docx&wdOrigin=BROWSELINK

Kuviot:

Kuvio 1: Varhaiskasvatuksen sidosryhmät	10
---	----